

วารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Journal of Royal Police Cadet Academy

Volume 2, Issue 2 April - June 2021

ISSN 2730-2628

วารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Journal of Royal Police Cadet Academy

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2564

ISSN: 2730-2628

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ คณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป นำเสนอ บทความทางวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพ แสดงถึงประโยชน์ ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติการ อันเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ องค์ความรู้ที่มีคุณภาพ ในด้านกฎหมาย วิชาการตำรวจ อาชญวิทยา นิติวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และกระบวนการยุติธรรม

คณะที่ปรึกษา

ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (1)

รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (2)

บรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.ชัชพันธ์ สีระเต็มพงษ์

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก นนทวิมล เจริญนวยชัย

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ไสรรัตน์ กลับวิลลา

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรธัช วิชชวาณิชย์

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยะจิตร

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย เตโชวิศาล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร ปัจฉิมม

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.วฤษาย์ ร่มสายหยุด

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.สฤกษ์ดี สืบพงษ์ศิริ

มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาศิริ สุวรรณานนท์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

เจ้าของ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

การขอรับพิจารณาบทความ

กองบรรณาธิการวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีความยินดีที่จะรับบทความของผู้เขียนที่เป็นอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในสาขาวิชากฎหมาย วิชาการตำรวจ อาชญวิทยา นิติวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และกระบวนการยุติธรรม โดยนำเสนอเป็นบทความวิจัย (Research Article) หรือบทความวิชาการ (Academic Article) ที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยผลงานวิชาการที่ส่งมาให้พิจารณานั้น ต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

กำหนดการจัดพิมพ์วารสาร

วารสารราย 3 เดือน โดยจัดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม – ธันวาคม

ผู้ประสานงาน

พันตำรวจโท วรเทพ

ปิยวัจนภรณ์

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ร้อยตำรวจเอก ดร.ปริญญา

สีลานันท์

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

การติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ศูนย์บริการทางการศึกษา โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

โทรศัพท์ 0 3431 2009 ต่อ 220

โทรสาร 0 3431 2036

อีเมล rpcajournal@gmail.com

จัดพิมพ์

บริษัท จิระสินรุ่งเรือง จำกัด (สำนักงานใหญ่)

544 ซอยบางบอน 3 ซอย 8 แขวงบางบอน เขตบางบอน

กรุงเทพมหานคร 10150

โทรศัพท์/ โทรสาร 0 2405 2698

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ (Peer Review)

พลตำรวจเอก ดร.ปิยะ อุทาโย	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พลตำรวจตรี ศิริพงษ์ ตีมุลา	สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พลตำรวจโท นายแพทย์ พรชัย สุธีรคุณ	โรงพยาบาลตำรวจ
รองศาสตราจารย์ พลอากาศตรี นายแพทย์ วิชาญ เปี้ยวนิม	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.กิตติ์ธนทัต เลอวงค์รัตน์	กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รองศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.พงษ์พิชญ ภัคตินรงค์	สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
นาวาอากาศเอก ศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ ประณีตพลกรัง	โรงเรียนนายเรืออากาศ นวมินทกษัตริยาธิราช
ศาสตราจารย์ ดร.กรกฎ ทองชะโชค	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาคย์ ดุลสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.สหพัฒน์ หอมจันทร์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.สมวดี ไชยเวช	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิวัฒน์ เลิศศิริ	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุดา เรียงโรจน์พิทักษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ รัชดาพรรณานิกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐินี พันธุ์วิสาส	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิศาล วรสุวรรณรักษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช พูลเทพ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย เตโชวิศาล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร ปัจฉิมม	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณมา คุณติลภณัฐวสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ศรีปริญญา ฐูประจ่าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ พลตำรวจโท ดร.ณรงค์ กุลนิเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมเกียรติ ดุลสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.กรรณิกา กุกุดเรือ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.ธิตี มหาเจริญ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.ศิพร โกวิท	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรดารมย์ รัตนวุฒิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ (Peer Review)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี มหันตรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี วรพงษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศกร ไชยพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย มหาคิตะ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขมฤทัย ถามะพัฒน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติยาพร สิงห์สัมพันธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
นาวาเอก ดร.เสริมศักดิ์ บุญทา	กรมยุทธการทหารเรือ
พันตำรวจเอกหญิง ดร.ธีรินทร์ สิ้นไชย	โรงพยาบาลตำรวจ
พันตำรวจโทหญิง ดร.ศลิษา พรหมมะกฤต	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
พันตำรวจตรีหญิง ดร.นิรมล มาสันติสุข	สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พันตำรวจตรี ดร.ชวนส์ถ์ เจนการ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
แพทย์หญิง ดร.ปานใจ ไวหารดี	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
ร้อยตำรวจเอก ดร.ปริญญา สีลานันท์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ดร.กมล สุปรียสุนทร	สำนักงานศาลยุติธรรม
ดร.บุญแทน กิ่งสายหยุด	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรคภ์ประชารักษ์
ดร.อุรารักษ์ รมรัมย์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ดร.ธเนศ เกษศิลป์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ณิชา วงศ์ส่องจำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ทุกบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ ในลักษณะ
ผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review) ก่อนตีพิมพ์
ลงในวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ทั้งนี้ ทักษะและข้อคิดเห็น ที่ปรากฏในวารสารนี้เป็นความคิดเห็น
ของผู้เขียน ทางกองบรรณาธิการเปิดเสรีในด้านความคิด และไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

Chalengkiet
5-9-2017

สารจากบรรณาธิการ

วารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจดำเนินการตีพิมพ์บทความด้านกฎหมาย วิชาการตำรวจ อาชญวิทยา นิติวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และกระบวนการยุติธรรมมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเป็นช่องทางในการนำเสนอผลงานวิจัยและวิชาการที่มีคุณภาพ โดยแต่ละบทความ กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาได้ดำเนินการกลั่นกรองเนื้อหาวิชาการอย่างเข้มข้น เพื่อให้ได้บทความที่มีคุณภาพสมควรได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

วารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน – มิถุนายน 2564 ฉบับนี้ ยังคงประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย ประกอบด้วย บทความพิเศษ 1 เรื่อง ได้แก่ บทความพิเศษเรื่อง ตัวแบบระดับการใช้กำลังของตำรวจสู่การฝึกตำรวจให้ใช้กำลังตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับความกรุณาจาก พลตำรวจโท ณรงค์ ทรัพย์เย็น ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีบทความอื่น ๆ ล้วนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ในมิติเชิงทฤษฎี กฎหมายและหลักการพิสูจน์สากล 2) บทบาทและหน้าที่ของตำรวจสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ 3) สิทธิมนุษยชน กับการปฏิบัติงานของตำรวจ กรณีศึกษา: การจับและสิทธิของผู้ถูกจับ 4) แนวทางการป้องกัน อาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองหัวหินไม่ให้นักท่องเที่ยวตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมหลังการฟื้นตัวของประเทศจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 5) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ทำการสอบสวน คดีเด็กและเยาวชน และ 6) การวิเคราะห์ขนาดของบาดแผลที่เกิดจากการทำมุมที่ต่างกันของอาวุธมีด ต่างชนิดกัน

ในฐานะบรรณาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกบทความในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้อ่านทุกท่านและขอขอบคุณอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา มา ณ โอกาสนี้ที่ส่งบทความ ที่มีคุณค่าเพื่อตีพิมพ์ในวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และขอเชิญชวนทุกท่านได้ร่วมส่งบทความ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับต่อไป โดยวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจจะมุ่งเป็นสื่อกลางในการส่งผ่าน ความรู้ด้านกฎหมาย วิชาการตำรวจ อาชญวิทยา นิติวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และกระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา วิชาการ และแนวทางการปฏิบัติงานต่อไป

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา
บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
สารจากบรรณาธิการ	ก
ตัวแบบระดับการใช้กำลังของตำรวจสู่การฝึกตำรวจให้ใช้กำลังตามหลักสิทธิมนุษยชน ณรงค์ ทรัพย์เย็น	1
การวิเคราะห์การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ในมิติเชิงทฤษฎี กฎหมายและหลักการพิสูจน์สากล จักรกริช เวียงสมุทร	13
บทบาทและหน้าที่ของตำรวจสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ ณัฐพงศ์ ชูชื่น	28
สิทธิมนุษยชนกับการปฏิบัติงานของตำรวจ กรณีศึกษา: การจับและสิทธิของผู้ถูกจับ สนธยา รัตนธารส	46
แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองหัวหินไม่ให้นักท่องเที่ยวตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมหลังการฟื้นตัวของประเทศจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 บุญทวี บุญให้	67
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ทำการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน วาชิณี ยศปัญญา	80
การวิเคราะห์ขนาดของบาดแผลที่เกิดจากการทำมุมที่ต่างกันของอาวุธมีดต่างชนิดกัน ธีรนิติ์ กาญจนะ	91

ตัวแบบระดับการใช้กำลังของตำรวจผู้การฝึกตำรวจให้ใช้กำลังตามหลักสิทธิมนุษยชน

ณรงค์ ทรัพย์เย็น¹¹ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บทคัดย่อ

ตำรวจผู้บังคับใช้กฎหมาย มีอำนาจในการใช้กำลังหรืออาวุธเพื่อการค้น การจับ การควบคุม ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ. 2540 สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงนำผังแนวคิดระดับการใช้กำลังของตำรวจจากสหรัฐอเมริกามาปรับใช้ในการฝึกตำรวจไทย โดยเริ่มใช้ตัวแบบที่เรียกว่า “ขั้นบันได” เพื่อช่วยให้ตำรวจตัดสินใจเลือกใช้กำลังหรืออาวุธอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามความรุนแรงของ คนร้ายจากเบาไปหาหนักตามลำดับขั้นขณะปฏิบัติหน้าที่ ต่อมามีการปรับนำผังแนวคิดเรียกว่า ตัวแบบ “วงล้อ” มาใช้ฝึก โดยให้ตำรวจพิจารณาระดับความรุนแรงหรือการต่อต้านของคนร้ายเป็นหลัก หมายความว่า ตำรวจสามารถใช้ระดับกำลังหรืออาวุธที่รุนแรงตอบสนองพอสมควรแก่เหตุ ตามการต่อต้านของคนร้ายได้ตั้งแต่ต้น ไม่จำเป็นต้องใช้กำลังตามลำดับตั้งแต่เบาสุด เช่น ตัวแบบแบบ ขั้นบันได ภายหลังได้มีการพัฒนาตัวแบบระดับการใช้กำลังหรืออาวุธ เรียกว่า ตัวแบบ “การตอบสนอง การต่อต้านแบบพลวัต” ตำรวจสามารถเลือกใช้กำลังหรืออาวุธโดยพิจารณาระดับการต่อต้านของแต่ละ กลุ่มคนร้ายเพื่อให้คนร้ายยอมปฏิบัติตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรนำ ผังแนวคิดระดับการใช้กำลังแบบการตอบสนองการต่อต้านแบบพลวัตนี้ มาเป็นหลักในการฝึกตำรวจ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการตัดสินใจของตำรวจในการเลือกใช้กำลังหรืออาวุธป็นให้เหมาะสม พอสมควรแก่เหตุในสถานการณ์จริง เพื่อลดความรุนแรงอันอาจเกิดขึ้นจากการใช้กำลังหรืออาวุธป็น โดยตำรวจและเป็นการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากลอีกด้วย

คำสำคัญ: การใช้กำลังของตำรวจ, ตัวแบบระดับการใช้กำลังของตำรวจ, กฎการใช้กำลังของตำรวจ, การใช้กำลังของตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน

¹ พลตำรวจโท ณรงค์ ทรัพย์เย็น ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถนนพระรามที่ 1 แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

ผู้ประสานงาน อีเมล sapyen.na@gmail.com

Police Use of Force Model to Human Rights-Based Police Training

Narong Sapyen¹

¹Royal Police Cadet Academy

Abstract

Police and Law Enforcement officials were authorized to use force and firearms to enforce the law. The use of the force continuum model was used as a model for police training in police tactics and firearms training. A ladder model was the first use of force continuum model for many police agencies in the US. This model illustrates a traditional use of force continuum in which the officer has an escalating series of options available in response to a suspect's behavior. As the suspect became increasingly combative, the officer was permitted to climb the ladder and use a force option greater than that of the suspect. Due to confusion from the public regarding the ladder model and the officer's use of, this ladder was adapted to a wheel which had the officer in the middle, giving them the ability to move freely between the force options available. However, this wheel model was ultimately found to be confusing for the officers to determine which force option was suitable to use. In order to correct the confusion and give the officers the ability to adapt to a situation more suitably, the Dynamic Resistance-Response Model (DRRM) was introduced. The DRRM model has the use of verbal reasoning at the center with the suspect offering no resistance. The difference being that the police officer can react with appropriate force to meet that of the suspect, however the model then encourages the officer to always attempt to bring the suspect back to a position of calm non-resistance. To protect life, many police agencies in the US and Canada adapted the DRRM Model. Royal Thai Police should adapt the use of the DRRM Force Model in Triangle mode to train the police. This should help uphold the human right situation in Thailand.

Keywords: Police Use of Force, Police Use of Force Continuum Model, Use of Force Rules, Human Rights in Police Use of Force

---

¹Potice Lieutenant General. Narong Sapyen, Special Expert of Royal Thai Police

Royal Thai Police, Rama 1 Road, Khwaeng Pathum Wan, Khet Pathum Wan, Bangkok, Thailand 10330

Corresponding author: Email: sapyen.na@gmail.com

บทนำ

ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายทุกประเทศ มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่สังคมคาดหวังและตามที่กฎหมายกำหนดเป็นหลักใหญ่ 3 ประการ คือ 1) การรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม 2) การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม 3) การให้ความคุ้มครองช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน การปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการนี้ ตำรวจต้องกระทำการภายใต้กรอบของกฎหมาย เช่น กฎหมายระหว่างประเทศ เรื่อง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights—ICCPR) ข้อ 9 (1) ซึ่งวางหลักไว้ว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” และ กฎหมายภายใน เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคท้าย ได้วางหลักกรณีการจับไว้ว่า “ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับ ชัดขวาง หรือจะขัดขวางการจับ หรือ หลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น” จากข้างต้นแสดงว่ากฎหมายภายในและต่างประเทศยอมรับและอนุญาตให้ตำรวจสามารถใช้กำลังและ/หรืออาวุธในการปฏิบัติการตามหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและช่วยเหลือประชาชนได้

ถึงแม้จะมีมาตรฐานทางกฎหมายที่บัญญัติไว้ว่าด้วยการใช้กำลังและ/หรืออาวุธในการจับที่ชัดเจน แต่งานบังคับใช้กฎหมายมิใช่คณิตศาสตร์ที่จะมีคำตอบที่ตายตัวได้ เนื่องจากตำรวจจะต้องเผชิญเหตุกับสถานการณ์ที่มีความหลากหลายและมีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ เหตุนี้มาตรา 83 วรรคท้าย จึงใช้คำว่า “เหมาะสมแก่พฤติการณ์” เพราะไม่มีพฤติการณ์ใดที่เหมือนกัน (No Identical Situation) อีกทั้งการที่กฎหมายมิได้ให้คำนิยามหรือคำจำกัดความคำว่า “เหมาะสม” ไว้ ถือได้ว่ากฎหมายเปิดโอกาสและประสงค์ให้ตำรวจมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจประกอบการตัดสินใจถึงรูปแบบ ระดับและขอบเขตในการใช้กำลังและ/หรืออาวุธในระดับหนึ่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมและเป็นไปด้วยความชอบธรรม อย่างไรก็ตาม การที่ตำรวจต้องตัดสินใจภายในเวลาเสี้ยววินาทีภายใต้ข้อมูลข่าวสารที่ยังไม่ชัดเจน ในสถานการณ์ที่ตึงเครียดหรืออันตรายเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในการใช้กำลังของตำรวจไทย (รวมทั้งการใช้อาวุธปืนและเครื่องมือในการตรวจค้นจับกุมตามอำนาจตามกฎหมาย) เป็นไปภายในขอบเขตของกฎหมายอันเคารพซึ่งสิทธิมนุษยชนได้นั้น ประเด็นพิพาทที่มักถูกหยิบยกขึ้นมา คือ การใช้กำลังและ/หรืออาวุธในการเข้าจับกุมคนร้ายในแต่ละเหตุการณ์ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดและพอสมควรแก่เหตุหรือไม่ ซึ่งการจะรักษาไว้ซึ่งความสมดุลระหว่างความเหมาะสมในการใช้กำลังหรืออาวุธในการเข้าจับกุมผู้กระทำความผิด ระหว่างผู้ที่ถูกละเมิดหรือเป็นเหยื่อของอาชญากรรมหรือ

เหตุการณ์และระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและกับคนร้าย อันอาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้นั้น เป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อตำรวจต้องเผชิญเหตุนั้น หลายครั้งตำรวจมักเลือกใช้กำลังและ/หรืออาวุธจากเบาไปหาหนัก (Ladder Model) เช่น กรณีเหตุการณ์เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2564 รองสารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรปทุมรัตต์ อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด เข้าระงับเหตุคนร้ายจี้ฟันเพื่อนไม่สมประกอบ ใช้มีดโต้ทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตราย ตำรวจนายนี้ได้แสดงตัว (Presence) เพื่อเข้าระงับเหตุและเจรจา (Verbal Command) แต่กลับถูกคนร้ายนี้ใช้มีดโต้ทำร้ายโดยการฟันเข้าที่บริเวณแขนของตำรวจ เป็นเหตุให้ตำรวจนายนี้ตัดสินใจใช้อาวุธปืนพกประจำกายยิงคนร้ายเพื่อป้องกันตนเอง ทว่า การใช้อาวุธปืนเพื่อระงับเหตุมีอาจหยุดยั้งคนร้ายได้สำเร็จ ท้ายสุดนายตำรวจคนดังกล่าวถูกคนร้ายทำอันตรายโดยการฟันเข้าที่บริเวณศีรษะ ได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตที่โรงพยาบาลในเวลาต่อมา (Thairath Online, 2021) และก่อนหน้า เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2564 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ตำรวจสายตรวจเมืองมินเนโพลิส มลรัฐมินนิโซตา (Minneapolis, Minnesota, US) ได้ใช้อาวุธปืน (Firearms) ยิงชายผิวดำ จากเหตุความผิดเกี่ยวกับการจราจร เนื่องจากคนขับไม่ยอมลงจากรถที่เรียกให้จอดโดยตำรวจสายตรวจคนนี้ได้ออกคำสั่งว่าตนจะใช้อาวุธปืนช็อตไฟฟ้า (Taser Gun) เพื่อยิงระงับเหตุไม่ให้คนร้ายใช้กำลังเข้าทำร้ายตำรวจเท่านั้นและมีเจตนาเพื่อเข้าจับกุม

การใช้ดุลยพินิจโดยตัดสินใจเลือกใช้อาวุธที่ไม่ถึงแก่ความตาย (Less Lethal Weapon) เช่น อาวุธปืนช็อตไฟฟ้านั้น สะท้อนให้เห็นถึงการฝึกตำรวจโดยใช้ผังแนวคิดระดับการใช้กำลังแบบวงล้อ (Wheel Model) โดยที่ตำรวจไม่ต้องรอให้คนร้ายใช้อาวุธก่อนแบบผังแนวคิดระดับการใช้กำลังแบบขั้นบันได หากแต่ให้พิจารณาถึงสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ขณะเผชิญเหตุโดยตำรวจสามารถใช้ระดับกำลังหรืออาวุธที่รุนแรงตอบสนอง (Response) พอสมควรแก่เหตุ อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของตัวแบบระดับการใช้กำลังแบบวงล้อ คือ ตำรวจเกิดความสับสนในการตัดสินใจเลือกปรับใช้ระดับการใช้กำลังที่เหมาะสมต่อพฤติกรรม กรณีนี้ ตำรวจนายดังกล่าวหยิบอาวุธผิดไปหยิบอาวุธปืนพกประจำกาย แล้วยิงไป 1 นัด ถูกคนขับรถเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ เหตุการณ์นี้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเหยียดผิวและเกิดปัญหาถกเถียงเรื่องระดับการใช้กำลังและ/หรืออาวุธหรือเครื่องมือที่เหมาะสมของตำรวจในการเข้าระงับเหตุ ทำให้เกิดการประท้วงของประชาชนที่ไม่พอใจเป็นจำนวนมาก (BBC Online, 2020)

จากอุทหาหรณ์ข้างต้นเห็นได้ว่าเหตุการณ์น่าสลดใจทั้งสองนั้น อาจหลีกเลี่ยงได้ถ้าตำรวจได้รับการฝึกที่ถูกต้องอันจะนำมาซึ่งการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบระดับกำลังที่เหมาะสมแก่พฤติกรรม ส่งผลให้ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ตำรวจและประชาชนปลอดภัยและรอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ หากจำเป็นต้องใช้กำลังและ/หรืออาวุธต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมและเคารพซึ่งหลักสิทธิมนุษยชนที่ว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกายด้วย

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา เรื่องระดับการใช้กำลังและ/หรืออาวุธที่เหมาะสมของตำรวจในการเข้าระงับเหตุจับกุม ตรวจค้น ยึด โดยต้องเริ่มจากการปรับปรุงการฝึกตำรวจเมื่อต้องมีการใช้กำลังและ/หรืออาวุธให้นำตัวแบบระดับการใช้กำลังแบบสามเหลี่ยม (Dynamic Resistance Response Model - DRRM) มาปรับใช้ในการฝึกตำรวจไทยเพื่อให้ตำรวจสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักกฎหมาย สอดรับหลักสิทธิมนุษยชนเพราะการปฏิบัติที่ถูกต้องจะนำมาซึ่งการรักษาไว้ซึ่งชีวิตของตำรวจ ประชาชนและแม้กระทั่งคนร้าย

การใช้กำลังของตำรวจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ดี การตัดสินใจเลือกใช้ระดับการใช้กำลังที่ผิดก็ดี อาจส่งผลให้บุคคลถูกละเมิดสิทธิการมีชีวิตรอด ยิ่งไปกว่านั้น กรณีที่เป็นการใช้กำลังของตำรวจที่ไม่จำเป็นหรือเกินขอบเขต อาจรุนแรงถึงขั้นเป็นการทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้ายกลายเป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (UDHR) ซึ่งประกาศใช้เมื่อ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 และหลักสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ที่วางหลักไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง” หลักที่ตำรวจมุ่งมาดปรารถนาที่จะเคารพและปฏิบัติตาม

การใช้กำลังของตำรวจตามหลักสากลและหลักสิทธิมนุษยชน

ในระบบกฎหมายของประเทศไทยที่ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหรือตำรวจในการใช้กำลังบังคับหรือใช้อาวุธได้เมื่อใด อย่างไรนั้น ไม่ได้มีการกำหนดไว้ชัดเจนเช่นเดียวกับการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 เพียงแต่ระบุในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 ซึ่งได้กำหนดวิธีปฏิบัติในการใช้กำลังบังคับในการจับกุม หรือการตรวจค้น และได้มีการกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 3 การจับกุม บทที่ 4 ข้อ 35 - 38 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้กำลังในการจับไว้ให้พิจารณาจากปัจจัย 3 เรื่อง คือ 1) อาการกิริยาของผู้จะถูกจับ 2) อาวุธและความร้ายแรงของอาวุธของผู้จะถูกจับ และ 3) กำลังและความรุนแรงของกรณีแวดล้อม (Office of Legal Affairs, Royal Thai Police, 2002)

ในระดับสากลนั้น ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ซึ่งรวมถึงประเทศไทย ได้มีกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทุกรัฐภาคี (และผู้แทนของรัฐ) ที่กำหนด ส่งเสริมหรือให้ข้อแนะนำในการใช้กำลังและอาวุธของตำรวจและผู้บังคับใช้กฎหมายในประเทศภาคีสมาชิก คือ 1) ประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย (Code of Conduct For Law Enforcement Officials-CCLEO) 2) หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย (Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials-PUFF) (ICRC, 2014)

เอกสารกฎหมายระหว่างประเทศทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้น มีการกำหนดหรือให้ข้อเสนอแนะในการใช้กำลังและอาวุธปืนของผู้บังคับใช้กฎหมาย มีความชัดเจนและรายละเอียดมากกว่าที่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบคำสั่ง ในการใช้กำลังและอาวุธปืนของผู้บังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยค่อนข้างมาก เช่น หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย (BPUFF) ได้กำหนดไว้ในข้อ 4. ว่า “เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ถ้าเป็นไปได้ควรใช้วิธีการที่ไม่ถึงตายก่อนที่จะใช้กำลังหรืออาวุธปืน เว้นแต่การใช้กำลังและอาวุธเพียงเพื่อวิธีการที่ไม่ถึงตายขั้นต้นไม่เป็นผลในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย” หรือในข้อ 5.(C) ได้กำหนดว่า

“5. Whenever the lawful use of force and firearms is unavoidable, law enforcement officials shall:

(c) Ensure that assistance and medical aid are rendered to any injured or affected persons at the earliest possible moment.”

หมายความว่า “ตำรวจหรือผู้บังคับใช้กฎหมายต้องสร้างความมั่นใจในการช่วยเหลือต่าง ๆ โดยเฉพาะการช่วยเหลือทางการแพทย์ ที่มั่นใจว่าสามารถช่วยเหลือผู้บาดเจ็บหรือผู้ที่รับผลของการใช้กำลัง (จากตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย) ดังกล่าวอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้” อันสะท้อนหลักการเคารพซึ่งสิทธิมนุษยชนแม้จะเป็นคนร้ายก็ตาม

หรือข้อ 9. วางหลักว่า “ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องไม่ใช้อาวุธปืนต่อบุคคลอื่น เว้นแต่เพื่อป้องกันตนเองหรือบุคคลอื่น จากภัยอันตรายโดยฉับพลันที่อาจทำให้ถึงตายและบาดเจ็บสาหัส เพื่อป้องกันการกระทำผิดที่อาจเกี่ยวข้องกับภัยอันตรายถึงแก่ชีวิตในการจับกุมบุคคลที่กำลังใช้อาวุธ ผู้ต่อต้านขัดขวางการจับกุม โดยเจ้าหน้าที่หรือเพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้กระทำความผิด เมื่อการใช้วิธีการต่าง ๆ ไม่ได้ผลจึงจะใช้อาวุธปืนได้ อย่างไรก็ตาม ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ความตั้งใจในการใช้อาวุธปืนให้ถึงตายอาจจะใช้ได้ เมื่อไม่มีวิธีการอื่นที่จะสามารถปกป้องชีวิตของคนแล้ว” (Ibid)

จะเห็นได้ว่า กฎหมาย คำสั่ง หรือระเบียบของประเทศไทย ไม่ได้มีข้อกำหนดหรือแนะนำกล่าวถึงไว้ เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้กำลังและ/หรืออาวุธของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ทั้งข้อ 4 แนะนำว่า ควรใช้อาวุธที่รุนแรงน้อยไม่ถึงแก่ชีวิตก่อน (ถ้าทำได้ไม่เป็นอันตราย) หรือข้อ 5.(C) ความรับผิดชอบในการให้การช่วยเหลือทางการแพทย์ต่อผู้ถูกใช้กำลัง หรือข้อ 9 การใช้อาวุธปืนเพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

อีกทั้ง ในประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหรือตำรวจ (CCLEO) ได้มีการกำหนดในข้อ 2 ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ต้องเคารพและปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และรักษาสิทธิมนุษยชนของทุกคน” ในข้อ 3 ได้กำหนดว่า “การใช้กำลังของตำรวจต้องมีการจำกัดขึ้นกับสถานการณ์ที่มีความจำเป็นอย่างขมขื่นและเพื่อการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น” (ICRC, 2014) มาตรฐาน

สหประชาชาติ ทั้ง BPUFF และ CCLEO สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับหลักการที่ว่า 1) หน้าที่ในการจับตัว ตรวจค้น ยึด ของตำรวจอาจคุกคามต่อสิทธิมนุษยชนของบุคคลเกินสมควร จึงควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายไว้เพื่อสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกให้ความสำคัญกับบทบาทของตำรวจผู้บังคับใช้กฎหมายให้กระทำการอย่างเหมาะสม 2) โดยหลักตำรวจจะใช้กำลังหรืออาวุธมิได้ เว้นแต่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้กำลังในสถานการณ์ เช่นว่านั้น โดยตำรวจจะต้องเลือกวิธีการอื่นที่มีอันตรายน้อยที่สุดและใช้วิธีการนั้นนานที่สุดจนกว่าไม่ได้ผล จึงจะเปลี่ยนไปใช้กำลังบังคับและจะใช้กำลังและ/หรืออาวุธได้เพียงเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น

การฝึกการใช้กำลังของตำรวจไทย ตัวแบบ แนวคิดการใช้กำลัง การฝึกและการปฏิบัติ

การมีข้อกำหนด ข้อมาตรฐานในการใช้กำลังและ/หรืออาวุธปืนโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเท่านั้นมีเพียงพอต่อการอำนวยความสะดวกหรือการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายนั้น หากขาดการนำไปปฏิบัติทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา ด้วยการศึกษการฝึกและการกำกับติดตามตรวจสอบ (ICRC, 2014) กฎหมายหรือระเบียบคำสั่งดังกล่าว ก็จะมีผลไม่มีประโยชน์แต่อย่างใด จะทำให้ตำรวจไม่ได้รับการยอมรับเชื่อถือ ขาดความร่วมมือจากประชาชนตามที่เซอร์ โรเบิร์ต พีล (Sir Robert Peel) บิดากิจการตำรวจสมัยใหม่ชาวอังกฤษได้กล่าวไว้ว่า “ระดับความร่วมมือของสาธารณชนต่อตำรวจจะป้องกันไม่ให้ถูกบั่นทอนให้ลดถอยลงอย่างเป็นสัดส่วนกับความจำเป็นในการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธของตำรวจ”(The Degree of Cooperation of the Public that Can Be Secured Diminishes Proportionately to the Necessity of the Use of Physical Force) (Butler, 2009) เพราะตำรวจอาจจะใช้กำลังหรืออาวุธปืนไม่เหมาะสม เกินกว่าเหตุ หรือไม่มีความชอบธรรมหรือไม่เป็นไปตามหลักสากล หรือหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งย่อมกระทบกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ความเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรมหรือระบบการดำเนินการทางกฎหมาย ไม่ได้ได้รับการยอมรับต่อนานาชาติย่อมส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุนความน่าเชื่อถือในเวทีนานาชาติ เป็นต้น

ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญสำหรับตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่ถูกกำหนดด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายภายในแต่ละประเทศ ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังและอาวุธปืนของตำรวจที่ต้องนำข้อกำหนด ข้อมาตรฐานที่มีผลบังคับส่งเสริมความเป็นมาตรฐานสากลหรือส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชน มาศึกษาและฝึก ซึ่งในประเทศไทยนั้นได้มีการนำหลัก 1) ประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย (Code of Conduct For Law Enforcement Officials) 2) หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย (Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials) มาปรับใช้ในการฝึกตำรวจในการใช้กำลังและอาวุธปืนของตำรวจ ตามแบบแนวทางของหน่วยตำรวจในประเทศเจริญแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

Sapyen (2020) กล่าวว่า “หน่วยงานตำรวจในสหรัฐอเมริกา ได้นำหลักการของสหประชาชาติตามหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนของผู้บังคับใช้กฎหมายของสหประชาชาติและประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมาเป็นแนวคิดหลักโดยได้มีการพัฒนา กำหนดเป็นตัวแบบการใช้กำลังในระดับต่าง ๆ ตามข้อกำหนดของกฎหมาย และคำพิพากษาศาล ที่เกี่ยวกับการใช้กำลังของตำรวจเพื่อให้ง่ายต่อการฝึกของตำรวจ การนำไปใช้ในเหตุการณ์จริงและเป็นที่เข้าใจได้ง่ายของสาธารณชน ซึ่งได้กำหนดเป็น “ตัวแบบระดับการใช้กำลังแบบต่อเนื่อง” (Use of Force Continuum Model) โดยวางแนวทางกำหนดให้แก่ตำรวจหรือผู้บังคับใช้กฎหมายตามระดับการต่อต้านของคนร้าย ดังนี้

ระดับ 1 การแสดงตัวของตำรวจ คือ การที่คนร้ายยอมทำตามกฎหมายเมื่อตำรวจแสดงตัว

ระดับ 2 การออกคำสั่ง เป็นการใช้คำสั่งให้คนร้ายทำตาม เช่น ตำรวจพูดว่า “หยุด”

ระดับ 3 การใช้มือเปล่าเข้าจับหรือควบคุมตัว ใช้เมื่อสั่งแล้วคนร้ายไม่ทำตามหรือขัดขืนคำสั่ง

ระดับ 4 การใช้อาวุธที่ไม่ถึงตาย เช่น กระบอง สเปรย์พริกไทย แก๊สน้ำตา หรือเครื่องยิงปืน

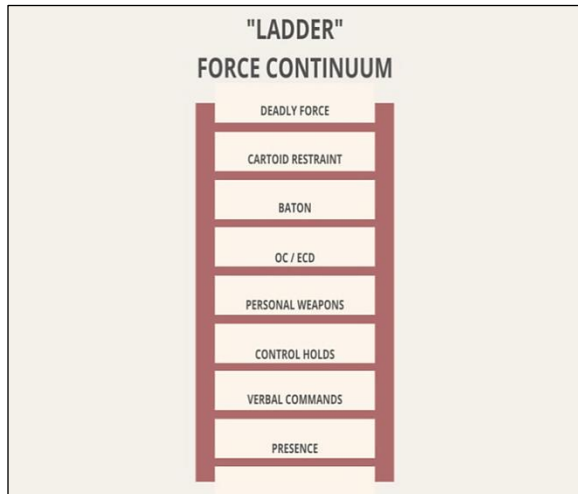
ช็อตไฟฟ้า (Taser)

ระดับ 5 การใช้อาวุธถึงตาย เช่น อาวุธปืน เพื่อต่อต้านคนร้ายที่อาจก่ออันตรายบาดเจ็บ

สาหัสถึงตาย

และมีการพัฒนาตัวแบบเป็นผังความคิด เพื่อให้ง่ายต่อฝึก เป็นภาพตัวแบบระดับการใช้

กำลังแบบขั้นบันได ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบระดับการใช้กำลังแบบขั้นบันได (Ladder Model)

ที่มา: (Joyner & Chad Basile, 2007)

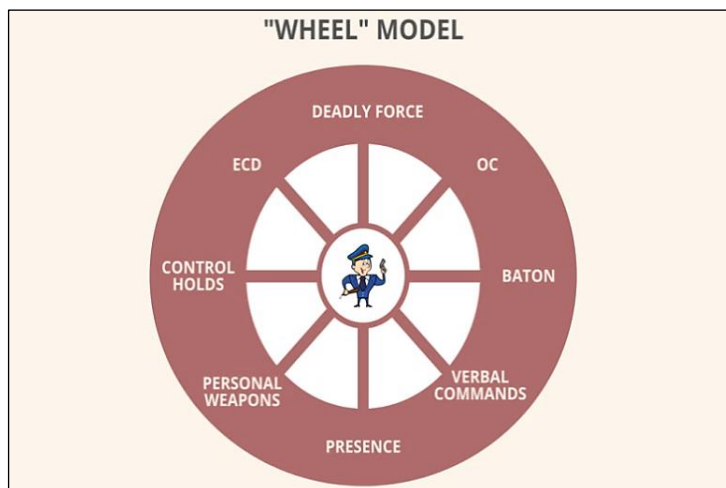
ต่อมาปี พ.ศ. 2542 สมาคมหัวหน้าตำรวจแห่งแคนาดา (Canadian Association of Chiefs of Police; CACP) ได้พัฒนาให้ตัวแบบระดับการใช้กำลังเป็นภาพวงล้อแทนแบบขั้นบันไดตามภาพที่ 2

เรียกว่า “**ตัวแบบระดับการใช้กำลังแบบวงล้อ**”(Wheel Model) เพื่อความง่ายและตรงกับข้อเท็จจริงที่ว่าคนร้ายไม่ได้เริ่มต้นที่จะให้ความร่วมมือกับตำรวจหรือยอมทำตามตามที่ตำรวจสั่ง โดยเมื่อเริ่มเกิดเหตุหรือเมื่อตำรวจไปถึงที่เกิดเหตุแล้ว คนร้ายอาจเริ่มใช้ความรุนแรงตั้งแต่ต้นก็ได้ โดยนำหลักคิดจากคำพิพากษาศาลสูงสหรัฐอเมริกา คดีระหว่างแกรแฮม กับ คอนเนอร์ (Graham v. Connor, 490 U.S. 386, 388 (1989)) ที่ว่า “**การใช้กำลังพอสมควรแก่เหตุ**” ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจต้องพิจารณาจากปัจจัยรอบด้านเหมือนในพื้นที่เหตุการณ์จริง ไม่ใช่พิจารณาแบบคนที่รับรายงานเมื่อเหตุการณ์จบมีผลลัพธ์แล้ว แต่ตำรวจต้องเผชิญสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปได้รวดเร็ว ถูกบังคับให้ต้องตัดสินใจในเสี้ยววินาที แม้ว่าข้อมูลจะมีเพียงพอหรือไม่ ภายใต้ภาวะตึงเครียด กดดัน กลัวตาย และความไม่แน่นอนถึงผลลัพธ์ของการตัดสินใจใช้กำลัง

ศาลสูงได้วางหลักวินิจฉัยไว้ว่า:

“The reasonableness of a particular use of force must be judged from the perspective of a reasonable officer on the scene rather than with the 20/20 vision of hindsight. Moreover, the calculus of reasonableness must embody allowance for the fact that police officers are often forced to make split-second judgments in circumstances that are tense, uncertain and rapidly evolving.” (Joyner & Chad Basile, 2007)

สรุปได้ว่า “การใช้กำลังพอสมควรแก่เหตุ” นั้น แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ไม่ตายตัวตามสภาพการต่อต้านของคนร้ายและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ตำรวจต้องปรับระดับการใช้กำลังตอบสนอง พอสมควรแก่เหตุในแต่ละเหตุการณ์

ภาพที่ 2 ตัวแบบระดับการใช้กำลังแบบวงล้อ (Wheel Model)

ที่มา: (Joyner & Chad Basile, 2007)

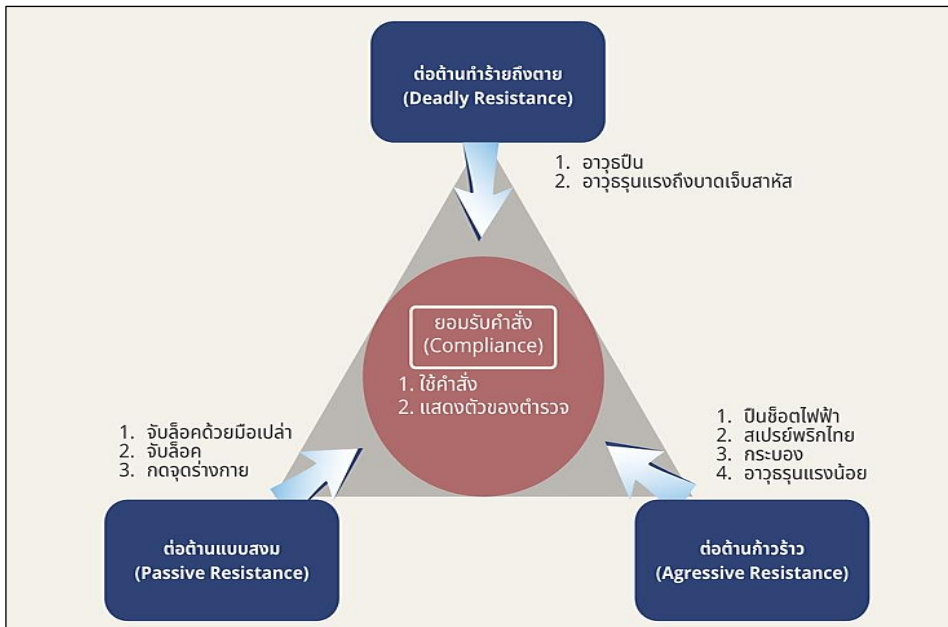
ในราวปี พ.ศ. 2540 ได้มีการนำหลักการ “ระดับการใช้งำลังของตำรวจ” แบบของตำรวจสหรัฐอเมริกามาใช้เป็นแบบแนวคิดหลักในการฝึกยุทธวิธีตำรวจ และการใช้อาวุธปืนของตำรวจในสำนักงานตำรวจแห่งชาติและได้มีการนำแนวคิดผังระดับการใช้งำลังของตำรวจแบบขั้นบันไดตามภาพที่ 1 มาเป็นผังกรอบหลักการหลักในการฝึกและใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติหน้าที่เมื่อต้องใช้งำลังหรือใช้อาวุธปืนในการระงับเหตุหรือการจับกุมคนร้าย (Police Education Bureau, 2019) หรือแม้กระทั่งในการควบคุมฝูงชนหรือการดูแลผู้ชุมนุมสาธารณะ (Royal Thai Police, 2012)

บทวิเคราะห์ ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

จากการใช้ตัวแบบระดับการใช้งำลังตามภาพที่ 1 แบบขั้นบันได ตำรวจในสหรัฐอเมริกา มักถูกฟ้องศาลว่าใช้งำลังเกินกว่าเหตุเสมอเพราะสาธารณชนมักเข้าใจผิดว่าตำรวจจะต้องเริ่มต้นใช้งำลังในการเข้าแก้ไขเหตุหรือจับกุมคนร้ายด้วยการแสดงตัวหรือใช้คำสั่งให้ยอมตามทุกเหตุการณ์ก่อนทุกครั้ง แม้ว่าบางเหตุการณ์คนร้ายใช้ความรุนแรง เช่น ใช้อาวุธปืนในขณะนั้นก็ตามและเข้าใจผิดว่าตำรวจเพิ่มระดับความรุนแรงตามอันดับขั้นขึ้นไปทีละขั้นตามลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นได้ (ใช้งำลังจากเบาไปหาหนัก) (Joyner & Chad Basile, 2007) ซึ่งการใช้ตัวแบบเป็นวงล้อ ภาพที่ 2 สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ อย่างไรก็ดี ตำรวจหลายหน่วยในสหรัฐอเมริกา ได้นำตัวแบบระดับการใช้งำลังแบบวงล้อ (Wheel Model) ไปใช้ในการฝึกตำรวจ และใช้เป็นตัวแบบแนวคิดในการปฏิบัติหน้าที่จริง กระนั้นปัญหายังคงมีอยู่ ด้วยเหตุที่ตำรวจผู้ใช้ฝึกรวมมักมีกรอบความคิดในการใช้ความรุนแรง “พอสมควรแก่เหตุ” ขึ้นอยู่กับ “ระดับความรุนแรงของคนร้าย” เท่านั้น โดยมีได้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและเหตุการณ์เฉพาะหน้า ทั้งที่ตำรวจสามารถเจรจาหรือใช้วิธีการในขณะที่ยังไม่คับขัน เข้าล้อมหรือใช้ยุทธวิธีจากความรุนแรงน้อยนำไปสู่การยอมตามเพื่อรักษาชีวิตของคนร้ายได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชน

Charles Joyner และ Chad Basile เจ้าหน้าที่ FBI ประจำเมือง Los Angeles ฝ่าย SWAT และฝึกอบรมจึงได้พัฒนาตัวแบบการใช้งำลังของตำรวจและนำเสนอไว้ใน FBI LAW Enforcement Bulletin โดยเปลี่ยนผังจากภาพวงล้อเป็นภาพสามเหลี่ยม เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้น และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนอีกด้วย โดยแบ่งอาการต่อต้านของคนร้ายเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. พวกเขาทำตามที่ตำรวจสั่ง
2. พวกเขาต่อต้านแบบสงบ
3. พวกเขาต่อต้านแบบก้าวร้าว
4. พวกเขาต่อต้านแบบใช้อาวุธรุนแรงถึงตาย

ภาพที่ 3 ตัวแบบระดับการใช้กำลังแบบการตอบสนองการต่อต้านแบบพลวัต (Dynamic Resistance-Response Model-DRRM)

ที่มา: (Joyner & Chad Basile, 2007)

จากภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่า กลุ่มที่ไม่ต่อต้านหรือยอมทำตามเมื่อเห็นตำรวจหรือยอมทำตามที่ตำรวจออกคำสั่งอยู่ตรงกลางสามเหลี่ยมและอีกสามกลุ่มที่ต่อต้านตำรวจอยู่แต่ละมุม ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจในการใช้กำลังและอาวุธโดยตำรวจและมีลูกศรชี้ไปยังตรงกลางสามเหลี่ยมเพื่อแสดงให้เห็นว่า ตำรวจมีเป้าหมายในการเผชิญเหตุที่ต้องการให้คนร้ายหรือผู้กระทำผิดให้จับกุมหรือยอมทำตามเพื่อแก้ไขเหตุด่วนเหตุร้ายนี้ ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหรือตำรวจ (CCLEO) ข้อ 2 ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ต้องเคารพและปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และรักษาสิทธิมนุษยชนของทุกคน” มากกว่าตัวแบบวงล้อ (Wheel Model) ตามภาพที่ 2 ที่ทำให้เข้าใจผิดว่าตำรวจต้องใช้อาวุธหรือกำลังตามสภาพความรุนแรงของคนร้ายเท่านั้น

บทสรุป

ตำรวจต้องมีหน้าที่ในการเข้าจับกุมคนร้ายหรือระงับเหตุด่วนเหตุร้ายที่ต้องตัดสินใจที่อาจทำให้คนถึงแก่ความตายได้ทุกเหตุการณ์ ภายในเวลาอันจำกัดและในปัจจุบันมีการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างแพร่หลายที่ไม่เพียงถ่ายภาพนิ่งเท่านั้น ยังสามารถบันทึกภาพเคลื่อนไหว เช่นเดียวกับการมีระบบกล้องวงจรปิดในที่สาธารณะและที่ส่วนบุคคลอย่างแพร่หลาย ทำให้สามารถบันทึกภาพเหตุการณ์

ต่าง ๆ ได้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือประเทศไทย ควรกำหนด นโยบาย คำสั่งเกี่ยวกับระดับ การใช้กำลังของตำรวจ การพัฒนาใช้อาวุธที่รุนแรงน้อย การมีกฎระเบียบการใช้อาวุธปืน และกำลัง ตามแนวทางประเทศที่เจริญแล้ว ให้สอดคล้องกับแนวคิด กฎหมายระหว่างประเทศหรือข้อกำหนด ระหว่างประเทศ หลักการสากล หลักสิทธิมนุษยชน กฎหมายในประเทศ และประยุกต์ใช้ตัวแบบระดับ การใช้กำลังของตำรวจแบบการตอบสนองการต่อต้านแบบพลวัต ใช้ในการฝึกตำรวจและเป็นหลัก ในการปฏิบัติหน้าที่ อันจะทำให้ประสิทธิภาพในการใช้กำลังของตำรวจของไทยเป็นไปในแนวทางการ พัฒนายกระดับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- BBC Online (2021). *Daunte Wright Shooting: Officer 'mistook gun for Taser'*. Retrieved May 28, 2021. from <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56724798>.
- Butler, C. (2009). *The Use of Force Model and its Application to Operational Law Enforcement – Where have we been and where are we going?*. Calgary, Alberta: CACOLE.
- Graham v. Connor, 490 U.S. 386, 388 (1989).
- ICRC. (2014). *To Serve and Protect, Human Rights and Humanitarian Law for Police and Security Forces*. Geneva: ICRC.
- Joyner, C., & Basile, C., J.D. (2007). FBI Law Enforcement Bulletin - September 2007: *The Dynamic Resistance Response Model (A Modern Approach to the Use of Force)*. Retrieved May 27, 2021. from <https://leb.fbi.gov/file-repository/archives/sept07leb.pdf/view>.
- Office of Legal Affairs, Royal Thai Police. (2009). *Police Procedure Manual*. Bangkok: Hansa. (In Thai).
- Police Education Bureau. (2018). *Police Tactical Training Manual for Police Instructors*. Bangkok: Police Printing. (In Thai).
- Royal Thai Police. (2012). *Crowd Control Training and Practice Guide*. Police Printing. (In Thai).
- Sapyen, N. (2020). Rule for Police Use of Force: The Gaps in Thailand. *Journal of Royal Police Cadet Academy*. 1(1), 16-26.
- Thairath Online (2021). *Rewarded as A Police Major, A Lieutenant of The Pathumrat Police Station, Suspended the Drunken Young Man*. Retrieved May 27, 2021. from <https://www.thairath.co.th/news/crime/2121291>. (In Thai).

การวิเคราะห์การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ในมิติเชิงทฤษฎี กฎหมายและหลักการพิสูจน์สากล

จักรกริช เวียงสมุทร¹¹ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รับบทความ: 26 พฤษภาคม 2564 แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2564 ตอรับบทความ: 28 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

ลักษณะของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างจากอาชญากรรมทั่วไป แต่ผลกระทบของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมมักเกิดขึ้นในวงกว้าง แม้ว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือตกเป็นเหยื่อจะไม่ใช่มนุษย์โดยตรง แต่ผลกระทบโดยอ้อมก็ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะเดียวกันการพิสูจน์ความผิดบางครั้งทำได้ยากและมีความซับซ้อน และคนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยให้ความสนใจ โดยมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว จนเกิดปัญหาต่อเนื่องบานปลายอยู่เรื่อยมา แม้จะมีกฎหมายสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ บังคับใช้มากมาย แต่ยังมีผู้ละเลยไม่ปฏิบัติตามและมองไม่เห็นความสำคัญของปัญหา ซึ่งลักษณะการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมจนทำให้เป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิตของประชาชน เมื่อเกิดคดีอาชญากรรมที่ไร้ร่องรอยของผู้กระทำผิดเกิดขึ้น การสืบสวนด้วยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสืบหาแหล่งกำเนิดมลพิษและตัวอาชญากร

การวิเคราะห์กรณีศึกษาการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมทั้ง 3 คดี ในบทความฉบับนี้ สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการกระทำผิดเหล่านั้นเป็นความผิดในชั้นปฐมภูมิตามหลักการของทฤษฎีอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม โดยหากพิจารณาในเชิงกฎหมายจะพบว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่ถูกนำมาบังคับใช้กับการกระทำผิด แต่การแบ่งขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติยังมีความซ้อนทับกัน จึงส่งผลให้การดำเนินการของหน่วยงานมีความล่าช้า และเมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางการปฏิบัติตามหลักสากลขององค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (อินเตอร์โพล) พบว่ายังขาดความพร้อมในหลายด้าน ทั้งในเรื่องของการเข้าสถานที่เกิดเหตุ การรักษาความปลอดภัย รวมไปถึงการเก็บตัวอย่างที่ถูกต้อง เป็นต้น

คำสำคัญ: อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม, มุมมองทฤษฎี, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, หลักการพิสูจน์สากล

¹ ภาควิชาตำรวจ จักรกริช เวียงสมุทร นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรม และสังคม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ 999 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

ผู้ประสานงาน อีเมล Nutsukae@hotmail.com

Environmental Crime Analysis in Theoretical Perspective, Law Enforcement and Burden of Proof

Jakkrich Wiengsamut¹

¹Faculty of Social Science and Humanities, Mahidol University

Received: 26 May 2021, Revised: 21 June 2021, Accepted: 28 June 2021

Abstract

Environmental crime is different from typical crimes, but the effect of environmental crimes is often widespread. Even if the victims are not directly impact on human, but the inevitably also affect the way people live in society, while proof of guilt can be probably difficult and complicated. Most people do not pay attention to this matter until the problems continue to escalate. Although there are several complied environmental laws, people who neglect to comply and do not realize the importance of Environmental crimes are observed. These unlawful actions involving with the environmental laws cause natural resource problems and quality of life. When a crime without a trace of the criminal happens, the environmental forensic investigation plays more important role for the crime solving on the source of pollution and criminal detection.

Analysis of three environmental crime cases in this article clearly reflects that these offenses are primary offenses in accordance with the principles of environmental crime theory. Considering the law, there are several laws that have been applied to the offense, but the division of authority and duties of practitioners still overlap. As a result, the operation of the agency was delayed. In comparison to Interpol's international guidelines, lack of readiness in many perspectives was found, including the scene approaching, scene securing and the accurate samples collection, etc.

Keywords: Environmental Crime, Theoretical Perspective, Environmental Law, Burden of Proof

---

¹Police Lieutenant Colonel. Jakkrich Wiengsamut, Doctor of Philosophy Program in Criminology, Justice Administration and Society, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University. Mahidol University, 999, Road, Salaya, Phuttamonthon, Nakhonpathom, Thailand 73170
Corresponding author: Email: Nutsukae@hotmail.com

บทนำ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่เคยเป็นสังคมเกษตรกรรมมาสู่ยุคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้น การเจริญเติบโตเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ แต่อีกด้านหนึ่งก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งสำคัญ ทำให้การก่ออาชญากรรมมีแนวโน้มที่สร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น (Raksakul, 2017) แม้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะเป็นปัญหาใหญ่และแก้ไขได้ยาก แต่ผลกระทบมักเกิดในระยะยาว ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว จนเกิดปัญหาต่อเนื่องบานปลายอยู่เรื่อยมา ส่งผลให้ปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

กรณีตัวอย่างของการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2555 โดยชาวบ้าน ตำบลหนองแห่น อำเภอนมสาร จันทบุรี ได้แจ้งตำรวจให้เข้าทำการจับกุมรถบรรทุกลักลอบทิ้งน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมในบ่อดินลูกรังขนาด 15 ไร่ ซึ่งมีการลักลอบทิ้งกากของเสียอันตรายหลายจุดทั้งที่ตำบลหนองแห่นและใกล้เคียง โดยพบว่ามีการปนเปื้อนสารเคมีอันตรายในสิ่งแวดล้อมที่อาจเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์เลี้ยง 3 ประเภท ได้แก่ 1) โรงงานรับกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรม 2) หลุมฝังกลบขยะ ทั้งขยะจากกรุงเทพมหานครและกากของเสียจากโรงงาน และ 3) บ่อดินลูกรัง ซึ่งมีการลักลอบทิ้งกากของเสีย โดยจุดเสียเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ต้นน้ำและที่ชุมชนอยู่ท้ายน้ำ ต่อมาบริษัทที่รับของเสียมาทิ้งยอมรับผิดต่อศาลและขอรับผิดขอทำการบำบัดน้ำเสียเหล่านี้เอง โดยได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษามาดำเนินการ (Community Health Impact Assessment Platform in Southeast Asia, 2013)

จากสถิติแผนกสิ่งแวดล้อมศาลฎีกา รายงานคดีรับใหม่แผนกคดีสิ่งแวดล้อมระหว่างปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2558 รวมทั้งสิ้น 2,504 คดี (Supreme Court, 2017) สถิติคดีแพ่งและคดีอาญาที่อยู่ระหว่างการพิจารณาและคดีเสร็จไปของศาลฎีกา ประจำปี 2559 มีคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งรับมา 37 คดี คดีรับใหม่ 24 คดี คดีเสร็จไป 34 คดี คิดเป็นร้อยละ 55.74 สำหรับคดีสิ่งแวดล้อมทางอาญามีคดีรับมา 314 คดี คดีรับใหม่ 223 คดี คดีเสร็จไป 347 คดี คิดเป็นร้อยละ 64.62 (Office of The Judiciary, 2016) การแก้ไขปัญหหรือการดำเนินการจะต้องอาศัยกระบวนการจัดการที่สำคัญเพื่อช่วยลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่ถือเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องช่วยเร่งแก้ไข โดยเฉพาะการจัดการสิ่งแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่าง ๆ ต่อการดำรงชีวิต และการจัดการที่ดีจะต้องคำนึงถึงทรัพยากรทุกอย่างไปพร้อมกัน ไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ งานวิจัยของ Mahathien (2016) เสนอการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นภาครัฐจะต้องออกกฎหมาย เพื่อควบคุมการกระทำผิดต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บังคับใช้กฎหมาย ติดตามและประเมินผล เมื่อนำแผนการปฏิบัติงานไปใช้จะต้องคำนึงถึงพื้นที่สภาพแวดล้อม

มาตรการจัดการโดยบูรณาการเข้ากับลักษณะทางสังคม ชุมชน และความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่พื้นที่ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่าแม้จะมีกฎหมายสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ บังคับใช้มากมาย แต่ยังมีผู้ละเลยไม่ปฏิบัติตาม และมองไม่เห็นความสำคัญของปัญหา ซึ่งลักษณะการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายทางด้านสิ่งแวดล้อม จนทำให้เป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิตของประชาชนถือว่าเป็นลักษณะการกระทำผิดในรูปแบบอาชญากรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดคดีอาชญากรรมที่ไร้ร่องรอยของผู้กระทำผิดเกิดขึ้น การสืบสวนด้วยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสืบหาแหล่งกำเนิดมลพิษและตัวอาชญากร เนื่องจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมีหลายประเภท เช่น การตัดไม้ทำลายป่า มลพิษจากน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ มลพิษจากการทิ้งกากอุตสาหกรรมและอื่น ๆ เป็นต้น (Knowledgefarm, 2020) การสืบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านสิ่งแวดล้อมจึงแตกต่างกันออกไปตามคดี การสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมีความยากมากขึ้น การติดตามพยานหลักฐานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบสวน และเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ สามารถประยุกต์เทคนิคการสืบสวนต่าง ๆ ให้เข้ากับคดี เพื่อให้สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมารับโทษตามกฎหมายได้ การนำความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้เพื่อพิสูจน์หาสิ่งปนเปื้อนปริมาณความเข้มข้นสารที่เป็นพิษหรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงหาแหล่งที่มาของมลพิษนั้น ๆ โดยใช้หลักการทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง เทียบตรง นำเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ในทางกฎหมายได้ (Phakdeenarueban, 2013)

เทคนิคการสืบสวนทางนิติวิทยาศาสตร์สำหรับหาแหล่งที่มาของการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมที่นิยมใช้มีหลายเทคนิค ทั้งนี้การเลือกใช้เทคนิคใดขึ้นอยู่กับชนิดสารมลพิษ สภาวะแวดล้อม และข้อมูลเบื้องต้นของสถานการณ์การปนเปื้อน บางครั้งมีการนำเทคนิคอื่นมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง เทียบตรง นำเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ในทางกฎหมายได้ (Department of Industrial Works, 2016) ลักษณะของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากอาชญากรรมทั่วไป คือ ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดอย่างชัดเจนทันที แต่ต้องใช้เวลาในการเปิดเผยว่าใครอยู่เบื้องหลัง ผลเสียหายของอาชญากรรมยังไม่เกิดขึ้นทันที ต้องใช้เวลานานกว่าจะเห็นผลและอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมไม่ได้กระทบคนหนึ่งคนใด แต่กระทบต่อส่วนรวมหรือคนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ การพิสูจน์ความผิดบางครั้งทำได้ยาก เช่น การปล่อยน้ำเสียของโรงงานหนึ่งแล้วเกิดปลาตายมนุษย์ไม่สามารถใช้น้ำจากแหล่งน้ำนั้นได้ การตรวจเพื่อหาหลักฐานมาพิสูจน์ว่าผลเสียหายนั้นมาจากโรงงานนี้หรือไม่ ต้องใช้กระบวนการหาหลักฐานที่ละเอียดอ่อนพอสมควร อีกทั้งผู้ที่กระทำผิดไม่ใช่ผู้ที่กระทำโดยตรงอย่างเดียวแต่กลับเกี่ยวพันไปถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปล่อยปละละเลย ไม่ดำเนินการอย่างจริงจังในการตรวจสอบป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นด้วย ทั้งหมดนี้ทำให้ปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมในเมืองไทยไม่ได้รับความสนใจหรือหยิบยกขึ้นมาศึกษาอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ เรื่องอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องของการบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีกลไกและมาตรการอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แม้แต่กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย การลงโทษก็ไม่ควรใช้วิธีการแบบเดิม ผู้เขียนจึงสนใจทำการศึกษาวิเคราะห์คดีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากคดีความที่เคยเกิดขึ้นและมีการตัดสินในชั้นศาลแล้ว จำนวน 3 คดี โดยวิเคราะห์ในมิติเชิงทฤษฎี กฎหมายและหลักการตรวจพิสูจน์สากล เพื่อให้ทราบรายละเอียดในประเด็นการสืบสวน การรวบรวมพยานทางด้านอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมและเทคนิคที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์เพื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานและพัฒนางานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่อไป

อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม หรือ อาชญาวิทยาสีเขียว (Greening of Criminology) หมายถึง อาชญาวิทยาที่ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือ ถ้าอธิบายอย่างเบื้องต้น ก็คือ ความผิดที่เกิดขึ้นจากการทำให้สิ่งแวดล้อมได้รับความเสียหาย รวมถึงการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ให้ผลร้ายแก่ธรรมชาติ อาจเกิดจากหน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน หรือชุมชน และเกิดขึ้นโดยมนุษย์ฝ่าฝืนกฎระเบียบทางกฎหมายที่จัดตั้งขึ้นเพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ (Netphukkana, 2018)

นักอาชญาวิทยา ได้แบ่งประเภทของอาชญากรรม ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1) อาชญากรรมสิ่งแวดล้อมขั้นปฐมภูมิ (Primary Green Crimes) หมายถึง อาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรโดยการกระทำของมนุษย์ สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) อาชญากรรมการก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ (2) อาชญากรรมก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ (3) อาชญากรรมการตัดไม้ และ (4) อาชญากรรมที่มีผลต่อสัตว์ป่าธรรมชาติและเผ่าพันธุ์

2) อาชญากรรมสิ่งแวดล้อมขั้นทุติยภูมิ (Secondary or Symbiotic Green Crimes) หมายถึง อาชญากรรมที่ไม่ได้กระทำต่อทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง แต่เกิดผลทางอ้อม เช่น ในปี ค.ศ. 1985 เรือ Rainbow Warrior ของกลุ่มกรีนพีซ ได้ถูกเจ้าหน้าที่หน่วยงานของประเทศฝรั่งเศสลอบวางระเบิดขณะกำลังรณรงค์ต่อต้านการทดลองนิวเคลียร์ของประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นกฎหมายประเภทหนึ่ง ที่ตราขึ้นเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เนื้อหาครอบคลุมการส่งเสริม ป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเยียวยาความเสียหายต่อสุขภาพทั้งของมนุษย์และสัตว์ นอกจากนี้ยังคาบเกี่ยวกับกฎหมายจารีตประเพณี สนธิสัญญา ข้อตกลง พันธกรณี กฎระเบียบ และนโยบาย (Regional Environment Office 13, 2019) กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดมาตรการควบคุมมลพิษ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ

มลพิษ กำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย (Pollution Control Department, 2018)

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 บัญญัติขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองด้านสุขภาพของประชาชน โดยกำหนดมาตรการในการควบคุมป้องกันปัญหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน โดยให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการกำกับดูแลเพื่อแก้ไขปัญหา

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุม กำกับ ดูแล การประกอบกิจการโรงงาน รวมทั้งประกาศกฎกระทรวงเกี่ยวกับการบำบัด กำจัดของเสีย สิ่งปฏิกูล และขยะมูลฝอย

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บัญญัติเพื่อควบคุมการผลิต นำเข้า ส่งออก ไม่ให้มีผลกระทบและเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม พร้อมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสม รวมทั้งจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตราย

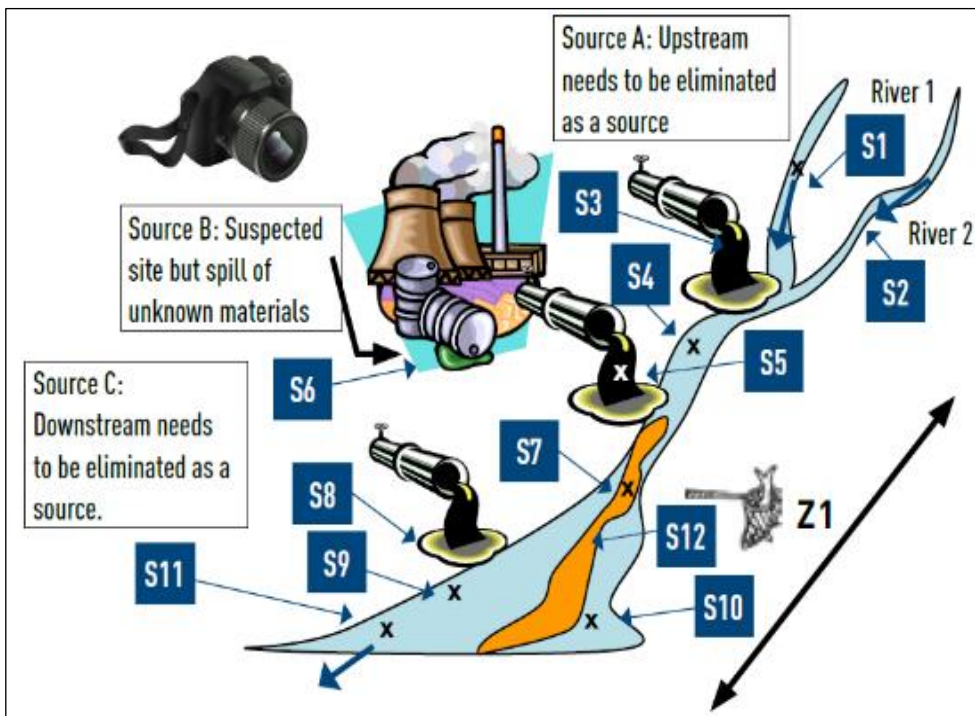
กระบวนการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การสืบสวนกรณี การปล่อยน้ำทิ้งที่มีการปนเปื้อนจากแหล่งกำเนิดลงสู่แม่น้ำ (Discharge of Contaminated Process Effluent from an Established Outfall) (Interpol, 2014)

1. ก่อนที่จะเข้าไปในพื้นที่ ต้องหาข้อมูลให้ได้มากที่สุดเกี่ยวกับการปล่อยมลพิษและประเภทของการปนเปื้อนหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่พบอยู่ในพื้นที่ และติดต่อเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับคดี ระหว่างนั้นก็ระบุชื่อพยานผู้เห็นเหตุการณ์และบุคคลที่พบในสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรก ห้ามบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีหน้าที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการป้องกันไม่ให้สัตว์เข้าไปในพื้นที่เพื่อไม่ให้พยานหลักฐานถูกทำลาย รักษาความปลอดภัยในพื้นที่เกิดเหตุโดยคำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากสารเคมี เช่น การเกิดการปะทุ การระเบิด ประกายไฟ หรือการปนเปื้อนเข้าสู่ตัวบุคคล

2. การเข้าไปในพื้นที่หรือสถานที่เกิดเหตุ ต้องกำหนดชนิดของของเสีย กำหนดเขตความปลอดภัย กำหนดเขตพื้นที่ปนเปื้อนและเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม

3. กระบวนการสืบสวน การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานหรือแหล่งกำเนิดน้ำเสียมีที่มาจากหลายแหล่ง ต้องวางแผนการเก็บตัวอย่างเพื่อพิสูจน์แหล่งที่มาของน้ำทิ้งเหล่านั้น โดยเก็บตัวอย่างจากบริเวณที่มีการปนเปื้อนน้อยไปสู่แหล่งที่มีการปนเปื้อนมาก แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จุดเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งที่ปล่อยจากแหล่งกำเนิดมลพิษลงสู่แม่น้ำ
ที่มา: (Interpol, 2014)

จากภาพที่ 1 จุดเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งที่ปล่อยจากแหล่งกำเนิดมลพิษลงสู่แม่น้ำ สามารถอธิบายได้ดังนี้

S1 และ S2 คือ จุดเก็บตัวอย่างบริเวณต้นน้ำ

S9, S10 และ S11 คือ จุดเก็บตัวอย่างบริเวณปลายน้ำ

S4 และ S7 คือ จุดเก็บตัวอย่างบริเวณกลางน้ำ

S3, S5 และ S8 คือ จุดเก็บตัวอย่างจากบริเวณที่มีการปล่อยน้ำทิ้ง

S6 คือ จุดเก็บตัวอย่างโดยตรงจากพื้นที่ที่สงสัยหรือแหล่งกำเนิด

S12 คือ ภาพถ่ายเก็บตัวอย่าง สัตว์น้ำที่ตายและพืชชนิดต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบ

Z1 คือ โซนที่ได้รับผลกระทบจากการปล่อยน้ำเสีย

4. การปฏิบัติหลังการเก็บตัวอย่าง ต้องถ่ายภาพในพื้นที่เก็บตัวอย่างให้ครบทั้งสี่ทิศทาง
รวมไปถึงการบันทึกภาพในมุมสูง บันทึกสำเนาเอกสารต่าง ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง
และพยานทั้งหมดที่เห็นเหตุการณ์ เขียนรายงานแล้วส่งให้อัยการหรือผู้พิพากษา

เทคนิคที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

เทคนิคที่ใช้สำหรับหาแหล่งที่มาของการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมมีหลายเทคนิคที่นิยมใช้ โดยขึ้นอยู่กับชนิดสารมลพิษ สภาพแวดล้อม และข้อมูลเบื้องต้นของสถานการณ์การปนเปื้อน (Department of Industrial Works, 2016)

1. เทคนิคทางสถิติ โดยใช้ค่าทางสถิติมาประเมินความเป็นไปได้ของแหล่งที่มา โดยการเปรียบเทียบกับการใช้ Correlation, Regression Analysis, Multiple Regression, Principal Component Analysis (PCA) ข้อดีของเทคนิคทางสถิติคือ เป็นวิธีการที่ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน รวดเร็วในการวิเคราะห์ ข้อมูล แต่มีข้อจำกัดคือ ข้อมูลจากตัวแปรประเภทต่าง ๆ ต้องมากเพียงพอที่นำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

2. เทคนิคลายพิมพ์ทางเคมี (Fingerprinting Method) ใช้สำหรับบอกที่มาหรือแหล่งกำเนิดของสารที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง โดยในงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งลายพิมพ์นิ้วมือของสารออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) Chemical Fingerprinting โดยดูจากลักษณะของ Peak จากการวิเคราะห์ โดยใช้เครื่อง Gas Chromatography Mass Spectrophotometer (GC-MS) โดยเฉพาะสารกลุ่มปิโตรเลียมไฮโดรคาร์บอน ซึ่งสารอินทรีย์แต่ละประเภทจะให้ลายพิมพ์ที่มีความเฉพาะเจาะจง

2) FALCON (Fingerprint Analysis of Leachate Contaminant) ซึ่งพัฒนาโดย USEPA สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินการปนเปื้อน (Department of Industrial Works, 2016)

3. เทคนิคการใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ โดยเป็นการใช้สมการทางคณิตศาสตร์ เพื่ออธิบายพฤติกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ต้องการศึกษาและใช้ในการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงเพื่อการวางแผนหรือแก้ปัญหา

4. เทคนิคทางไอโซโทป สัดส่วนของไอโซโทปสามารถบอกแหล่งที่มาของสารปนเปื้อนได้ เช่น สารปนเปื้อนอินทรีย์ที่มีแหล่งที่มาเดียวกัน สัดส่วน % Modern Carbon ควรจะใกล้เคียงกัน ข้อดีของวิธีนี้คือ มีความถูกต้อง แม่นยำ สามารถให้แหล่งกำเนิดสารปนเปื้อนได้ชัดเจน และใช้ได้ทั้งสารมลพิษอินทรีย์และอนินทรีย์ ข้อจำกัดคือ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยอย่างสูงเนื่องจากเป็นสารรังสี และเครื่องมือในการวิเคราะห์สารรังสีมีความเฉพาะเจาะจงและมีราคาแพง

5. เทคนิคทางกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอน สามารถบอกและเปรียบเทียบรูปร่างพื้นฐานของสารปนเปื้อนได้อย่างชัดเจน ทั้งใน 2 หรือ 3 มิติ โดยเฉพาะสารปนเปื้อนบางประเภทที่มีรูปร่างผลึกเฉพาะตัว แต่สามารถใช้เทคนิคนี้ได้กับสารปนเปื้อนที่เป็นของแข็งมีผลึกชัดเจนเท่านั้นและไม่สามารถใช้กับสารมลพิษอินทรีย์ได้ (Department of Industrial Works, 2016)

จากความสำคัญของปัญหาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการสืบสวนอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ จำนวน 3 คดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ การลักลอบทิ้งกากของเสียจากอุตสาหกรรม และการกำจัดของเสียจากอุตสาหกรรม โดยทำการวิเคราะห์ และวิจารณ์ในด้านทฤษฎี ด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม และด้านการเปรียบเทียบการตรวจพิสูจน์ตามหลักสากล

บทวิเคราะห์ วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

1. คดีโรงงานปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

น้ำเสียและสารเคมีจากกระบวนการผลิตเยื่อกระดาษของบริษัท ฟินิกซ์ พัลพ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด ที่ระบายสู่ห้วยโจด บึงโจด และลำน้ำพอง ทำให้ปลากระชังของชาวบ้าน และปลาธรรมชาติตาย ขณะที่น้ำเสียจากโรงงานถูกใช้รดต้นไม้ภายใต้ชื่อโครงการโปรเจกต์กรีน ก็ไหลซึมผ่านชั้นใต้ดิน ทำให้ดินเสื่อมและพืชผลการเกษตรของชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงเสียหาย แหล่งน้ำธรรมชาติที่ชาวบ้านเคยใช้อุปโภค บริโภค ปนเปื้อนมลพิษ ช่วงแรกไม่มีหน่วยงานใดระบุให้ชัดเจนถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา แม้ว่าผลการตรวจสอบของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหลายต่อหลายครั้งบ่งชี้ว่า โรงงานผลิตเยื่อกระดาษของบริษัท ฟินิกซ์ พัลพ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด เป็นต้นตอสำคัญที่ระบายน้ำเสียลงสู่ลำน้ำพอง สืบเนื่องจากการขยายกำลังการผลิตแต่ระบบบำบัดน้ำเสียเดิมไม่สามารถรองรับได้

บริษัท ฟินิกซ์ พัลพ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด (มหาชน) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการตั้งโรงงานและปล่อยน้ำเสียที่เกิดจากการผลิตเยื่อกระดาษลงสู่ลำน้ำพองอันเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำเสียได้ไหลลงสู่ลำน้ำพอง ทำให้ระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติเสียหาย รวมทั้งปลาในลำน้ำพองและปลาที่โจทก์ทั้ง 7 เลี้ยงในกระชังตายจำนวนมาก ผลการเรียกร้องนำไปสู่การตั้งคณะกรรมการไตรภาคี ทั้งตัวแทนจากหน่วยงานรัฐ ภาคอุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม ฝ่ายชาวบ้านและฝ่ายโรงงานฟินิกซ์ โดยแบ่งความเดือดร้อนของชาวบ้านออกเป็น 7 กลุ่มปัญหา ซึ่งภายหลังพบว่ากลุ่มปัญหาที่สามารถเจรจาตกลงกันได้เป็นเพียงกลุ่มปัญหาเล็กน้อยเท่านั้น

ผลคำพิพากษาศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยว่าโจทก์ทั้งเจ็ดมีส่วนประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายด้วย สาเหตุการตายของปลาเกิดจากโจทก์ทั้ง 7 ไม่ได้ขออนุญาตจากทางราชการในการนำปลามาเลี้ยงในกระชัง ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 โจทก์ทั้ง 7 ใช้เครื่องมือที่เป็นตาข่ายซึ่งกั้นทางเดินของสัตว์น้ำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งคำวินิจฉัยที่ศาลชั้นต้นกำหนดตามนั้นนับว่าเหมาะสมแล้ว ไม่มีเหตุที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขอุทธรณ์ของจำเลยทุกข้อฟังไม่ขึ้น (Enlawthai Foundation, 2012)

จากการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีพบว่าคดีดังกล่าวเป็นอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมขั้นปฐมภูมิที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยตรง ซึ่งมนุษย์เป็นผู้ทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศน์และเป็นผลทำให้เกิดความยากลำบากและความซับซ้อนในการตรวจสอบ อีกทั้งยังเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

บางครั้งการตรวจสอบก็นำไปสู่คำสั่งปิดโรงงาน แต่เป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในขณะที่การจ่ายค่าเสียหายก็ยังเป็นเรื่องยากลำบาก เพราะโรงงานมักจะไม่ยอมรับผิดว่าเป็นต้นตอของความเสียหาย จนศาลพิพากษาลงโทษปรับโรงงาน เพราะเกิดเหตุปลาตายซ้ำซาก อีกทั้งการตรวจสอบคุณภาพน้ำยังพบกากตะกอนและสารเคมีที่เกิดจากกระบวนการผลิตเยื่อกระดาษ

ส่วนมิติในเชิงกฎหมาย พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 กรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ ซึ่งรวมแหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสมหรือหมักหมมสิ่งของ มีการเททิ้งสิ่งใดเป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็นหรือละอองเป็นพิษ อาจเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรคหรือก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และมาตรา 25 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดก่อเหตุรำคาญในที่สาธารณะ ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุงบำรุงรักษาบรรดาถนน ทางบกทางน้ำ คูคลอง และสถานที่ต่าง ๆ ให้ปราศจากเหตุรำคาญ แต่การจัดการดังกล่าวเป็นไปด้วยความล่าช้าจึงทำให้บริเวณลำน้ำเน่าและส่งกลิ่นเหม็น อีกทั้งน้ำเปลี่ยนสีเป็นสีดำส่งผลเสียต่อการประกอบอาชีพเลี้ยงปลาของประชาชน

ในส่วนของการเปรียบเทียบการตรวจพิสูจน์ตามหลักสากลขององค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (Interpol) พบว่า ขาดการรักษาสถานที่เกิดเหตุ การรักษาความปลอดภัยในพื้นที่เกิดเหตุโดยคำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากสารเคมี การกำหนดชนิดของของเสียและการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม รวมทั้งขาดการวางแผนการเก็บตัวอย่างเพื่อพิสูจน์แหล่งที่มาของน้ำทิ้งเหล่านั้น โดยเก็บตัวอย่างจากบริเวณที่มีการปนเปื้อนน้อยไปสู่แหล่งที่มีการปนเปื้อนมาก ซึ่งภายหลังมีการสั่งยุติการปล่อยน้ำชลประทานหนองหวาย จากบึงโจดลงลำน้ำพอง พร้อมกำหนดจุดน้ำตะกอนดิน 3 จุดในห้วยโจด บึงโจดไปตรวจหาสารพิษ แล้วพบว่าภายในลำน้ำมีสารเคมีก่อมะเร็ง ได้แก่ ปรอท แคดเมียม และสารหนู

2. คำพิพากษาศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา คดีชาวบ้านตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ฟ้องเอกชนที่นำกากของเสียอุตสาหกรรมมาลักลอบทิ้งและก่อให้เกิดการปนเปื้อนมลพิษในน้ำใต้ดินและสิ่งแวดล้อม

เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ศาลปกครองระยองอ่านคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ ส.9/2562 ระหว่าง นายจร เนาวโสภาส ที่ 1 กับพวก รวม 39 คน ผู้ฟ้องคดี และกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กรมควบคุมมลพิษ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ซึ่งเป็นคดีที่ชาวบ้านตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ได้รับผลกระทบและถูกละเมิดสิทธิการดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี จากปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมก่อให้เกิดมลพิษสารเคมีรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำใต้ดินและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชน ยื่นฟ้องหน่วยงานทั้งสองฐานละเลยหรือล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ในการฟื้นฟูจัดการพื้นที่ปนเปื้อนมลพิษ การกำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงาน ซึ่งศาลมีคำพิพากษา

ยกฟ้อง โดยสรุปว่า ภายหลังจากที่มีการร้องเรียน กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ดำเนินการตรวจสอบและใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ออกคำสั่งระงับการประกอบกิจการโรงงาน โดยสั่งให้ทำการแก้ไขปรับปรุงและบำบัดฟื้นฟูจนได้มาตรฐานตามกฎหมายแล้ว จึงมิได้ละเลยหรือล่าช้าเกินสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

สำหรับกรมควบคุมมลพิษนั้น หลังจากที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนกรณีปัญหาการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมในพื้นที่ตำบลหนองแห่น ก็ได้เข้าดำเนินการตรวจสอบพื้นที่บ่อดิน 15 ไร่ ที่มีปัญหาเพื่อเก็บตัวอย่างน้ำไปตรวจสอบพบการปนเปื้อนสารฟีนอลสูงเกินค่ามาตรฐาน จึงประสานกับหน่วยงานท้องถิ่นให้แจ้งเตือนประชาชนหลีกเลี่ยงการบริโภคน้ำจากบ่อน้ำตื้น และติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดินในพื้นที่ตำบลหนองแห่นหลายจุดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 และสามารถสรุปเบื้องต้นได้ว่าสถานการณ์ปนเปื้อนในน้ำใต้ดินกลับเข้าสู่สภาวะปกติแล้ว จึงมิได้ละเลยหรือล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเช่นกัน โดยพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ตรวจพบสารประกอบฟีนอลในน้ำทิ้งที่ค้างอยู่ในรถบรรทุกคันแรก จำนวน 12 มิลลิกรัม/ ลิตร และคันที่ 2 จำนวน 1.3 มิลลิกรัม/ ลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์น้ำในบ่อดิน พบค่าความสกปรกในรูป COD 5881 มิลลิกรัม/ ลิตร BOD 4380 มิลลิกรัม/ ลิตร และเมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 2 เดือน ผลการตรวจค่า COD 3552 มิลลิกรัม/ ลิตร สารประกอบฟีนอล 35 - 94 มิลลิกรัม/ ลิตร พบการปนเปื้อนของสารฟีนอลในตัวอย่างที่ GW4 และ GW12 ซึ่งเป็นบ่อน้ำตื้นที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค มีค่าสารฟีนอลละลายในน้ำ 0.004 และ 0.093 มิลลิกรัม/ ลิตร การแพร่กระจายของน้ำเสียที่ปนเปื้อนสารฟีนอลจากบ่อน้ำดังกล่าวเป็นไปตามทิศทางทางไหลสัมพันธ์กับความลาดเทของพื้นที่และพบก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ในน้ำจากบ่อดิน ประมาณ 120 - 140 ppm ส่วนค่าพิพากษาพิพากษาศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ในคดีชาวบ้านตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้ง 212 คน คนละ 64,050 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีของต้นเงินแต่ละรายดังกล่าว นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป (Enlawthai Foundation, 2012)

จากการวิเคราะห์ในเชิงทฤษฎีพบว่าคดีดังกล่าวเป็นอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมชั้นทุติยภูมิที่ไม่ได้เกิดจากการที่มนุษย์กระทำต่อทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง แต่เกิดผลทางอ้อม ในด้านอาชญากรรมมลพิษทางน้ำ โดยเป็นการกระทำของโรงงานที่ลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมในพื้นที่ตำบลหนองแห่น แต่กรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมควบคุมมลพิษเป็นผู้ถูกฟ้องในข้อหาละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า ซึ่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินการตรวจสอบและติดตามผลอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ศาลยกฟ้องในข้อหาดังกล่าว

ส่วนมิติในเชิงกฎหมาย มาตรา 96 และมาตรา 97 แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หมายถึงว่า รัฐมีสิทธิเรียกช่องทางแพ่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย มีรัฐเท่านั้นที่เป็น

ผู้เสียหายที่จะสามารถใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่งเพื่อให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย เมื่อสิทธิเรียกร้องทางแพ่งเป็นเรื่องของรัฐ จึงไม่ใช่หน้าที่ทางปกครอง ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีทั้ง 39 คน จึงไม่ใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องข้อหาว่า ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมาย กำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ในการเรียกเอาค่าใช้จ่ายในการบำบัด พื้นฟู และแก้ไขการปนเปื้อนมลพิษที่ทางราชการได้เสียไปและค่าเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ ที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายจากเอกชนผู้ก่อมลพิษ

ในส่วนของเปรียบเทียบการตรวจพิสูจน์ตามหลักสากลขององค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (Interpol) พบว่า แนวทางการสืบสวน หลังจากพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งว่ามีคนร้าย นำน้ำเสียไปทิ้งที่บ่อดินลูกรังพื้นที่หมู่ที่ 7 ตำบลหนองแขม จึงไปตรวจสถานที่เกิดเหตุและได้ประสานงาน กับอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อส่งผู้เชี่ยวชาญนำน้ำเสียในบ่อดินลูกรังและน้ำเสียที่ค้างอยู่ใน รถบรรทุกไปตรวจสอบ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องลงเก็บตัวอย่างในพื้นที่เกิดเหตุ เช่น อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการพื้นที่ที่ปนเปื้อนสารอันตราย กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมควบคุมมลพิษ ศูนย์วิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมโรงงานตะวันออก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทราและ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพส่วนตำบล เข้าพื้นที่เก็บตัวอย่างเลือดและปัสสาวะของประชาชนในพื้นที่ ไปตรวจวิเคราะห์ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามหลักการตรวจพิสูจน์

3. คดีหลุมฝังกลบขยะโปรเฟส จังหวัดสระแก้ว

บริษัท โปรเฟสชั่นแนล เวสต์ เทคโนโลยี (1999) จำกัด (มหาชน) ซึ่งประกอบธุรกิจ ให้บริการบำบัดและกำจัดของเสียอุตสาหกรรมครบวงจร ทั้งกากอุตสาหกรรมแบบที่เป็นอันตรายและ ไม่เป็นอันตราย โดยจะรับของเสียเหล่านั้นเพื่อมาบำบัดที่ศูนย์บริการกำจัดกากอุตสาหกรรม ตำบล โนนหมากแข้ง อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว แต่หลังจากเปิดให้บริการได้เพียงแค่ 2 ปี ในเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548 จังหวัดสระแก้วก็ได้รับหนังสือร้องเรียนจากชาวบ้านว่าได้รับกลิ่นเหม็นจากการประกอบกิจการของศูนย์กำจัดกากอุตสาหกรรมแห่งนี้

นอกจากนั้นยังตรวจสอบพบโลหะหนักประเภทนิกเกิล แมงกานีส และตะกั่ว เกินค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ การฟ้องร้องซึ่งกันและกันระหว่างบริษัทและชาวบ้านนำไปสู่การทำสัญญา ประนีประนอมยอมความ โดยทั้ง 2 ฝ่ายได้ลงนามในสัญญาเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ซึ่งมีเนื้อหาระบุสำคัญคือ บริษัทต้องดำเนินการดูน้ำเสียที่มีอยู่ในโรงงานไปบำบัดภายนอกโรงงาน ให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน ต้องไม่รับน้ำเสียจากภายนอกโรงงานเข้ามาบำบัดภายในโรงงานอีก พร้อมโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนชุมชนเป็นเงินกองทุนครั้งแรกจำนวน 0.40 ล้านบาท และย้ายศูนย์ จัดการสิ่งแวดล้อมไปอยู่รวมกันในบริเวณโรงงานคัดแยกและฝังกลบที่อำเภอวัฒนานคร ภายใน 1 ปี

และ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 กรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงออกหนังสืออนุญาตให้บริษัทเปิดดำเนินการได้อีกครั้ง (Enlawthai Foundation, 2012)

จากการวิเคราะห์ในเชิงทฤษฎีพบว่าคดีดังกล่าวเป็นอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมชั้นปฐมภูมิที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยตรง จากการประกอบธุรกิจบำบัดและกำจัดของเสียอุตสาหกรรมของบริษัท โพรเฟสชั่นแนล เวสต์ เทคโนโลยี (1999) จำกัด (มหาชน) ที่ดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักการจัดการของเสียอันตราย จึงส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม

ส่วนมิติในเชิงกฎหมาย กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 หมวด 4 การควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ข้อ 13 การกำจัดขยะสิ่งปฏิกูล และวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ซึ่งโรงงานที่รับบำบัดและกำจัดของเสียอุตสาหกรรมต้องดำเนินการจัดการของเสียอย่างถูกวิธี เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม แต่การบริหารจัดการของโรงงานดังกล่าวดำเนินการอย่างไรไม่ถูกต้องตามหลักการจัดการของเสีย เป็นผลให้ระบบนิเวศน์บริเวณดังกล่าวเป็นพิษ อีกทั้งน้ำ ดิน และพืชเกิดการปนเปื้อนสารเคมีอันตราย

ในส่วนของการเปรียบเทียบการตรวจพิสูจน์ตามหลักสากลขององค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (Interpol) พบว่า กรณีที่เป็นโรงงานบำบัดและกำจัดของเสียจากอุตสาหกรรม การเข้าสถานที่เกิดเหตุควรมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าไปด้วย ต้องกำหนดชนิดของของเสียที่บริษัทรับกำจัดเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ปนเปื้อนและเขตความปลอดภัย พร้อมเตรียมอุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่างเพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ซึ่งเจ้าหน้าที่จากกรมควบคุมมลพิษระบุว่า กลิ่นเหม็นที่เกิดขึ้นมาจาก 2 แหล่งคือ กลิ่นจากบ่อรับน้ำที่บริษัทรับจ้างกำจัดและบ่อน้ำเสียจากการชะล้างของโรงงานซึ่งบริษัทดำเนินการแก้ไขไม่ถูกต้อง

จากการวิเคราะห์และวิจารณ์ด้านทฤษฎี ด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมและด้านการเปรียบเทียบการตรวจพิสูจน์ตามหลักสากลในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการสืบสวนอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำ จำนวน 3 คดี ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ การลักลอบทิ้งกากของเสียจากอุตสาหกรรม และการกำจัดของเสียจากอุตสาหกรรม ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรกำหนดมาตรการในการจัดการกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดแนวทางการสืบสวนตามหลักการตรวจพิสูจน์สากล
- 2) ควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการสืบสวนอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์
- 3) ควรส่งเสริม แนะนำการหาแหล่งทุนต่อยอดในการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมหรืออาชญากรรมสีเขียว
- 4) ควรให้ความสำคัญกับการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งในเรื่องการเข้าสถานที่เกิดเหตุ การเก็บตัวอย่าง การนำส่งตัวอย่าง และการเขียนรายงานทางด้านสิ่งแวดล้อม

บทสรุป

ลักษณะของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมมีความแตกต่างจากอาชญากรรมทั่วไปแต่ผลกระทบมักเกิดในระยะยาว การพิสูจน์ความผิดบางครั้งทำได้ยากและมีความซับซ้อน อีกทั้งผู้กระทำความผิดอาจไม่ใช่ผู้ที่กระทำโดยตรงแต่เกี่ยวพันไปถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปล่อยปละละเลย ไม่ดำเนินการอย่างจริงจังในการตรวจสอบป้องกันไม่เกิดปัญหาขึ้นด้วย รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีความไม่ชัดเจน ความรับผิดชอบและการแบ่งงานของหน่วยงานมีความซ้ำซ้อน ไม่ทันสมัย ทั้งหมดนี้ทำให้ปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีความรุนแรงและซับซ้อนยิ่งขึ้น ดังนั้น ถึงเวลาแล้วที่คนในสังคมจะหันมาให้ความสนใจกับอาชญากรรมประเภทนี้มากขึ้น เนื่องจากผลกระทบของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมมักเกิดขึ้นในวงกว้าง แม้ว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือตกเป็นเหยื่อจะไม่ใช่มนุษย์โดยตรงแต่ผลกระทบโดยอ้อมก็ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เอกสารอ้างอิง

- Community Health Impact Assessment Platform in Southeast Asia. (2013). *Areas with Illegal Industrial Waste Dumping, Nong Haen Subdistrict, Phanom Sarakham District, Chachoengsao*. Retrieved May 12, 2021. from http://www.chiaplatform.org/page/article_read/25. (In Thai).
- Department of Industrial Works. (2016). *Guidelines for Conducting Criminal and Environmental Soil Forensic Investigations*. Retrieved May 10, 2021. from <http://watertech.diw.go.th/spic/DocDetail.aspx?id=163>. (In Thai).
- Enlawthai Foundation. (2012). *A case of Lam Nam Phong, Khon Kaen*. Retrieved May 8, 2021. from <http://enlawfoundation.org/newweb/wp-content/uploads/063.pdf>. (In Thai).
- Enlawthai Foundation. (2012). *Professional Waste Technology Landfill Case, Sa Kaeo*. Retrieved May 7, 2021. from <http://enlawfoundation.org/newweb/wp-content/uploads/067.pdf>. (In Thai).
- Enlawthai Foundation. (2012). *Chachoengsao Court Sued for Damages from the Private Sector for Industrial Waste and Pollution in Groundwater and the Environment*. Retrieved May 10, 2021. from <http://enlawfoundation.org/newweb/wp-content/uploads/Decision-Nongnae-CivilCase-FirstCourt.pdf>. (In Thai).
- Interpol. (2014). *Pollution Crime Forensic Investigation Manual Volume I of II*. France: Interpol.
- Jantiang, J. (2009). *Environmental Law and Global Warming*. Retrieved May 12, 2021. from <https://www.l3nr.org/posts/257768>. (In Thai).

- Knowledgefarm. (2020). *Interview: From Gas Bags to Environmental Politics, with Niramon Suthumkit*. Retrieved May 7, 2021. from <http://www.knowledgefarm.in.th/interview-niramon/>. (In Thai).
- Mathathien, J. (2016). Natural Resource and Environmental Management. *Journal of Education and Periscope*. 2(3), 129-141. (In Thai)
- Netphukkana, P. (2018). *A Green Criminology*. Retrieved May 7, 2021. from <http://www.nathee-chitsawang.com/Green-a-green-criminology>. (In Thai).
- Office of The Judiciary. (2016). *Cases Seen by Courts in the Kingdom for 2016*. Retrieved May 10, 2021. from http://www.oppb.coj.go.th/doc/data/oppb/oppb_1493262382.pdf. (In Thai).
- Phakdeenarueban, S. (2013). *4 Dimensions Investigation Technique Management*. Nonthaburi: Green Apple Graphic Machine Company Limited. (In Thai).
- Pollution Control Department. (2018). *Guidelines for Reporting Information for Investigators*. Bangkok: Aroonkarnpim. (In Thai).
- Raksakul, R. (2017). *Investigation and Collection Process of Environmental Forensics Evidence*. (Master's Thesis). Royal Police Cadet Academy. (In Thai).
- Regional Environment Office 13. (2019). *Environmental Law* Retrieved May 9, 2021. from <http://reo13.mnre.go.th/th/news/detail/48832>. (In Thai).
- Supreme Court. (2017). *Environmental Litigation*. Retrieved May 11, 2021. from <http://www.supremecourt.or.th/webportal/maincode/index.php?base=26>. (In Thai).

บทบาทและหน้าที่ของตำรวจสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ

ณัฐพงศ์ ชูชื่น¹

¹สถานีตำรวจนครบาลหลักสอง กองบังคับการตำรวจนครบาล 9

รับบทความ: 19 เมษายน 2564 แก้ไขบทความ: 12 พฤษภาคม 2564 ตอรับบทความ: 24 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้เกิดพลวัตทางสังคม เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับมนุษย์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันมนุษย์นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกระทำความผิด ก่อให้เกิดอาชญากรรมหลายรูปแบบที่ซับซ้อน โดยเฉพาะอาชญากรรมในรูปแบบทางไซเบอร์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้างต่อบุคคล เศรษฐกิจ รวมไปถึงประเทศชาติ อาชญากรรมในรูปแบบดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตามไม่ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนจึงต้องปรับตัวให้เท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในระยะที่ผ่านมาพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนทั้งระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจมักจะทำตามหลังคนร้ายอยู่เสมอ ได้แต่ตั้งรับกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ขาดการทำงานในเชิงรุก ด้วยสาเหตุเนื่องจากการขาดงบประมาณ ขาดกำลังพลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ยานพาหนะไม่เพียงพอ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ในเวลาเดียวกันหลายหน้าที่ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านบุคลากรสืบสวน 2) องค์ประกอบด้านงบประมาณและ 3) องค์ประกอบด้านความเอกภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิด รวมถึงการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ได้รับความยุติธรรมต่อไป

คำสำคัญ: บทบาทและหน้าที่, ตำรวจสืบสวน, กองบังคับการ, สถานีตำรวจ

¹พันตำรวจโท ณัฐพงศ์ ชูชื่น สถานีตำรวจนครบาลหลักสอง กองบังคับการตำรวจนครบาล 9

สถานีตำรวจนครบาลหลักสอง เลขที่ 3 ซอยเพชรเกษม 98 แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160

ผู้ประสานงาน อีเมล nuttapong.pl.111@gmail.com

Role and Duty of Investigation Police in the Division and Police Station

Natthapong Choochuen¹

¹Lak Song Metropolitan Police Station, Metropolitan Police Division 9

Received: 19 April 2021, Revised: 12 May 2021, Accepted: 24 May 2021

Abstract

Globalization in the 21st century resulted in the change of social dynamics. Technology has an important role in human, economics, social society and environment for more convenience and comfort. In contrast, human adopted the modern technology to commit more complicated crimes, especially a cybercrime via social media with wide range of harm to individual, the economy, as well as the nation. The police offices cannot be aware of the current events of these crimes with a traditional protocol. Therefore, the investigation officers must improve themselves for a new approach to solve the crime. In the past, police officers under the command division and police station have been behind the criminal and being non-proactive due to the lack of budget, specialized staff, technology and vehicles. In addition, multiple duties for a police officer cause inefficient performance. Guidelines for problem solving consist of three components: 1) investigation staff 2) budgets and 3) the unity. These could enhance for the quickly and efficiently performance which lead to the arrest and the protection of rights and liberties for the justice of people.

Keywords: Role and Duty, Investigation Police, Division, Police Station

---

¹Police Lieutenant Colonel. Natthapong Choochuen, lak Song Metropolitan Police Station, Metropolitan Police Division 9.

lak Song Metropolitan Police Station, 3, Phetkasem 98, Bang Khae Nuea, Bang Khae, Bangkok, Thailand 10160

Corresponding author: Email: nuttapong.pl.111@gmail.com

บทนำ

กระบวนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ถือเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แนวความคิด ตลอดจนวิธีการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้แปรเปลี่ยนตามไปด้วย ทำให้การแก้ปัญหาอาชญากรรมและการดำเนินการใด ๆ เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานข้อเท็จจริง และหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษถูกจำกัดมากขึ้น เพราะวิวัฒนาการของข้อกฎหมายและองค์การในการตรวจสอบของผู้ปฏิบัติหน้าที่มีมากขึ้น ก็จะต้องตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพในสังคม ชั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแนวความคิดในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยายามหาหลักฐานเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิด การสืบสวนได้มีการแสดงความคิดเห็น และกล่าวอ้างทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไว้แตกต่างกันออกไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อำนวยความยุติธรรม เพื่อสนองพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการฝึกอบรมหลักสูตรผู้กำกับฯ และฝ่ายอำนวยความยุติธรรม เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2527 ความตอนหนึ่งว่า “ข้าราชการตำรวจในปัจจุบันมีหน้าที่ปฏิบัติงานหลายอย่างแตกต่างกันในขอบเขตที่กว้างขวางมากหน้าที่ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การสืบสวนสอบสวนหาความจริงในเรื่องต่าง ๆ และวินิจฉัยตัดสินให้ได้ถูกต้องเที่ยงตรงเพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนถ้วนหน้า” (Thai Post, 2019) จากพระราชดำรัสจะเห็นได้ว่าข้าราชการตำรวจมีภารกิจหลายด้านตลอดจนได้มีการแบ่งงานหลายสายงานสายงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ งานในด้านการอำนวยความยุติธรรมในการสืบสวนคดีอาญา ตำรวจมีหน้าที่ต้องรักษาไว้เพื่อความศักดิ์สิทธิ์แห่งกฎหมาย ถ้ามีการละเมิดกฎหมายตำรวจจะต้องติดตามจับกุมผู้ละเมิดกฎหมายทุกคน ถึงแม้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีความสามารถที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทั้งหมด เพราะมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานหลายอย่าง ทั้งทางด้านบุคคล งบประมาณ ความชำนาญ เทคโนโลยีและค่านิยมในการที่จะกระตุ้นการตัดสินใจของตำรวจ อีกทั้งมีข้อจำกัดของกฎหมายและมีการละเมิดกฎหมายอย่างมากมายในสังคม เกินความสามารถของตำรวจ สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยสืบสวนซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน่วยจุดเริ่มต้นของการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน และเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิดเป็นการนำไปสู่การรวบรวมพยานหลักฐานและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษทางกฎหมาย หลักการสืบสวนมีประสิทธิภาพย่อมจะส่งผลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ผลสำเร็จ

อำนาจและหน้าที่ของตำรวจ มีหน้าที่คอยดูแลและรักษาความสงบสุขเรียบร้อยของบ้านเมือง รวมทั้งมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวน จับกุม คမ်းขัง ปราบปราม โดยอำนาจพิเศษเหล่านี้สามารถสร้างคุณและโทษได้เท่า ๆ กัน เพราะฉะนั้นตำรวจทุกคน จำเป็นต้องควบคุมจิตใจของตนให้มั่นคง และมีระเบียบวินัย และควบคุมอารมณ์ตัวเองให้ได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวนเป็นงานที่

ต้องไปสืบจับ หาพยานหลักฐาน เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิด จึงต้องมีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ทุกครั้ง ต้องยึดหลักข้อกฎหมายเป็นหลัก การจับกุมผู้ต้องหาในคดีต่าง ๆ ต้องเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยยึดหลักความถูกต้องและหลักนิติธรรมและหลักการปกครอง ในทุก ๆ คดีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ความผิดที่ย่อมความได้และไม่ได้ โดยต้องอาศัยหลักนิติธรรมและการปกครอง เข้ามาในการปฏิบัติงาน

ผู้เขียนได้ปฏิบัติงานด้านงานสืบสวน ทั้งในระดับกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 7 และระดับสถานีตำรวจในนครบาล สถานีตำรวจภูธรจังหวัด มาไม่ต่ำกว่า 15 ปี บทบาทของเจ้าหน้าที่สืบสวนระดับกองบังคับการสืบสวน มีความพร้อมทุกด้านที่จะปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ เครื่องมือและอุปกรณ์ ยานพาหนะ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งแตกต่างจากงานสืบสวนระดับสถานีตำรวจในนครบาลและสถานีตำรวจภูธรจังหวัด ที่ขาดความพร้อมหลาย ๆ ด้าน เช่น งบประมาณ เครื่องมือและอุปกรณ์ ยานพาหนะ เทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย และกำลังพล เป็นต้น ในส่วนของงานสืบสวนของระดับสถานีตำรวจนครบาลและระดับสถานีตำรวจภูธรจังหวัด ยังมีความแตกต่างกัน ในด้านงบประมาณ เครื่องมือและอุปกรณ์ ยานพาหนะ และเทคโนโลยี เนื่องจากสถานีตำรวจนครบาลอยู่ใกล้ศูนย์การเรียนรู้ด้านงานสืบสวน และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่างานสืบสวนในระดับสถานีตำรวจภูธรจังหวัด ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์ในการเขียนบทความนี้ เพื่อบอกเล่าประสบการณ์ในการทำงานด้านงานสืบสวนในระดับกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 7 และสถานีตำรวจในนครบาล สถานีตำรวจภูธรจังหวัด ให้ผู้อ่านได้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น และได้รับรู้ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน

การสืบสวน

การสืบสวน ความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง “การเสาะหา ทบทวนไปมา” และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) ได้ให้ความหมายของการสืบสวนไว้โดยได้บัญญัติไว้ว่า “การสืบสวน” หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด (Lertjan, 2019)

จากความหมายการสืบสวนดังกล่าว “การสืบสวนอาชญากรรม” จึงหมายถึง การที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้แสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิด เพื่อนำตัวมาดำเนินคดีตามกฎหมาย จึงอาจสรุปได้ว่า การสืบสวนนับเป็นการดำเนินงานตามขั้นตอนของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานในการกระทำผิด อีกทั้งเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน สำหรับรายละเอียดแห่งความผิดอันเป็นหลักสำคัญ มี 3 ประการ คือ

- 1) จะต้องสืบให้พบว่าได้มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นจริงหรือไม่
- 2) ถ้ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นจริงแล้วเป็นความผิดใด
- 3) ใครเป็นผู้กระทำความผิดในคดีนั้น ๆ

ประเภทการสืบสวน

การสืบสวนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดแห่งความผิดนั้น หากแบ่งประเภทการสืบสวนจากการพิจารณาวิธีการปฏิบัติ สามารถแบ่งได้เป็น 3 กรณี ได้แก่ 1) การสืบสวนทั่วไป หรือการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ 2) การสืบสวนขณะเกิดเหตุ และ 3) การสืบสวนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือสืบสวนหลังเกิดเหตุ (Vititanon, 2004)

กรณีที่ 1 การสืบสวนทั่วไป หรือการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ คือ การสืบสวนรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในทางที่จะนำมาใช้เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การสืบสวนนี้ตำรวจทุกคนทำเป็นปกติ เพื่อหาทางระงับหรือหาทางป้องกันมิให้มีเหตุร้ายเกิดขึ้นโดยถือหลักดำเนินการสืบสวน ดังนี้ (Vititanon, 2004)

- 1) ภูมิภาคประเทศ ต้องรู้จักสภาพพื้นที่ในเขตที่ตนรับผิดชอบ และพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งทางบกทางน้ำ เส้นทางที่ประชาชนใช้ประจำ หรือเส้นทางลัดต่าง ๆ ไปยังถนนเส้นอื่น
- 2) สถานที่สำคัญ ตำรวจสายสืบนอกจากรู้พื้นที่รับผิดชอบ ต้องรู้ว่า มีสถานที่สำคัญอะไรบ้าง เพื่อการตรวจตราเป็นพิเศษ หรือ สถานที่ล่อแหลมต่อการก่อเหตุได้ ว่ามีทางเข้าออกอย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ โดยสายสืบต้องทำแผนที่ตั้งสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันเสมอ
- 3) ประเภทและความประพฤติของบุคคล สายสืบต้องรู้ว่าประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ผู้ใดประกอบอาชีพอะไร มีใครเป็นผู้มีอิทธิพล หรือมีประวัติอาชญากรรม หรือผู้ที่เคยติดยาเสพติด ติดสุรา หรือไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง สายสืบต้องทำเป็นบัญชีลับ ๆ เพื่อตรวจสอบบุคคลประเภทนี้ หากมีเหตุหรือมีพิรุณ ก็สามารถใช้ข้อมูลนี้เป็นแนวทางสืบสวนต่อไปได้
- 4) บุคคลหรือสิ่งของที่ควรสงสัย โดยมีเหตุและรายละเอียดตามสมควร สายสืบต้องสืบสวนและตรวจค้น

กรณีที่ 2 การสืบสวนขณะเกิดเหตุ โดยปกติเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนจะเริ่มดำเนินการสืบสวน เมื่อตรวจพบว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หลังจากได้รับข่าวสารแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ค้นพบ หรือวิเคราะห์ เชื่อมโยงรายละเอียดของข้อมูล ซึ่งสามารถจำแนกประเภทการสืบสวนได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 1) การสืบสวนเพื่อเป็นฐานข่าว คือ การรวบรวมข่าวสารเบื้องต้น หรือการตรวจสอบข่าวสารสำหรับเจ้าหน้าที่สืบสวนหรือหน่วยงานเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

2) การสืบสวนแบบปฏิบัติการ คือ การสืบสวนที่มุ่งแสวงหารายละเอียดพยานหลักฐานข้อเท็จจริง เพื่อปราบปรามและลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย มักจะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ มาช่วยในการสืบสวน รวมทั้งต้องใช้กำลังเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และเวลา มากกว่าการสืบสวนเพื่อเป็นฐานข่าว

กรณีที่ 3 การสืบสวนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือสืบสวนหลังเกิดเหตุ เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ลักษณะการสืบสวนหลังเกิดเหตุจะเป็นการสืบสวนที่มีการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ในการสืบสวน 3 ประการ คือ (Borwornchai, 2020)

1) ในกรณีที่จับตัวผู้กระทำความผิดได้ การสืบสวนในลักษณะนี้ ตำรวจจะต้องสืบสวนหาพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริง พยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยานเพื่อที่จะนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ตลอดจนในชั้นพิจารณาคดีของศาล เพื่อตัดสินลงโทษต่อไป

2) ในกรณีรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่ยังจับตัวไม่ได้ การสืบสวนในลักษณะนี้นอกจากจะเป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายละเอียดแล้ว ยังจะต้องทำการสืบสวนตัวผู้กระทำความผิดต่อไปอีกด้วย

3) ในกรณีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและยังไม่ทราบรายละเอียดแห่งความผิด การสืบสวนในลักษณะนี้จะต้องสืบให้รู้ว่าใครกระทำความผิด ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร จากหลักฐานที่มีในที่เกิดเหตุ

ปัจจุบันการสืบสวนในยุค 4.0 มีการนำความคิดสร้างสรรค์มาเป็นแรงผลักดัน รวมทั้งมีการนำนวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการสืบสวนเพิ่มขึ้น ในกรณีดังกล่าวจึงส่งผลให้ภัยคุกคามมีรูปแบบผสมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นด้วย (Malisuwan, 2018)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนมีความสนใจศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของตำรวจสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ จากการปฏิบัติงานจริงที่ได้ทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชางานสืบสวน โดยทำการวิเคราะห์ถึงปัญหา อุปสรรค และความแตกต่างบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ นำไปสู่ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการสืบสวนแท้จริง และมีความเท่าเทียมกันในทุกระดับทั้งสถานีตำรวจและกองบังคับการ

บทวิเคราะห์ วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

1. บทบาทเจ้าหน้าที่สืบสวนระดับสถานีตำรวจในนครบาล

การติดตามจับตัวคนร้ายในแต่ละคดีนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เบื้องหลังการทำงานในแต่ละคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องใช้ไหวพริบและปฏิภาณ ความอดทน จิตวิทยา และความสามารถรอบตัว เราเรียกตำรวจที่ทำงานด้านนี้ว่า “ตำรวจสืบสวน” งานสืบสวนเป็นงานเสี่ยงชีวิต ทำความยากลำบาก ปฏิบัติการทุกอย่างล้วนเป็นความลับ ผ่งตัวหาข้อมูล ติดตามสืบจับคนร้าย คลี่คลายคดีอุกฉกรรจ์ ปราบปราม

เครือข่ายอาชญากรรม พวกเขายึดคติ “เสียสละ เสียชีวิต ไร้ขอบเขต” ตำรวจที่ทำงานด้านงานสืบสวน ต้องแฝงตัว สอดรอย ติดตาม สกัดจับ เป็นต้น ตำรวจสายงานสืบสวนเป็นหน่วยงานที่รับบทหนักอย่างยิ่งเพราะคดีที่ตำรวจสืบสวนจะเข้าไปปรับผิชอบนั้นส่วนใหญ่จะเป็นคดีอุกฉกรรจ์ เช่น ปล้นฆ่า ฆาตกรรมอำพรางคดี มือปืนรับจ้าง หรือแก๊งอาชญากรรมที่ทำงานเป็นเครือข่าย เป็นต้น การทำคดีของตำรวจสืบสวนนั้นต้องมีการวางแผนเป็นขั้นเป็นตอน การทำงานเป็นไปอย่างรัดกุม ที่สำคัญทุกอย่างต้องเป็นความลับ การประชุมทีมงานเพื่อวางแผนในการหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ต้องมีการสืบสวนหาข่าวทุกด้าน เพื่อหาข่าวจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับ “เป้าหมาย” ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด โดยต้องสลับคราบตำรวจทั้งอย่างสิ้นเชิง ซึ่งจะเรียกปฏิบัติการนี้ว่า “การเข้าเกลียว” (Teerasawat, 2017) โดยผู้เข้าเกลียวต้องเข้าไปทำความรู้จักสนิทสนมกับคนสนิทของเป้าหมายและใช้จิตวิทยาในการหาข่าว แต่เนื่องจาก “การเข้าเกลียว” เป็นงานที่ต้องเสี่ยงอันตรายอย่างมาก จึงมีนายตำรวจอีกชุดหนึ่ง ที่เรียกว่า “ชุดสะกดรอย” คอยติดตามคุ้มกันอยู่ห่าง ๆ นอกจากนั้นยังมี “ชุดฝังตัว” (Teerasawat, 2017) ซึ่งจะแฝงตัวเพื่อเฝ้าติดตามผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเป้าหมายอย่างใกล้ชิด เช่น ไปเช่าห้องพักอยู่ใกล้กัน หรือเข้าไปทำงานในหน่วยงานเดียวกันกับผู้ที่มีความสัมพันธ์กับเป้าหมาย เพื่อหาข่าวและจับตามองความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เมื่อผู้กระทำความผิดปรากฏตัวหรือทราบแหล่งกบดานก็จะนำกำลังเข้าจับกุมทันที และหากเป็นคดีที่พยานรู้เห็นและให้ข้อมูลกับเรา ตำรวจสืบสวนก็มีหน้าที่ติดตามคุ้มกันพยานด้วย

จากที่กล่าวมาเป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวน การทำงานในสถานีตำรวจนครบาล มีตัวชี้วัดเป็นหลัก คดีกลุ่ม 1, 2, 3, 4 หมายถึงคดีอาชญากรรม หมายจับคดีค้างเก่า งานนโยบายที่ผู้บังคับบัญชาส่งมาให้ปฏิบัติแต่ละวัน และคดีที่เกิดขึ้นแทบทุกวัน มีงานเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ในบางคดีก็แล้วเสร็จในระยะเวลาอันรวดเร็ว เจ้าหน้าที่สืบสวนต้องปฏิบัติงาน 24 ชั่วโมง เพื่อให้ได้ตามเป้าหมาย ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ กำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่มีไม่เพียงพอ ทำให้ต้องมีการบริหารจัดการในการออกปฏิบัติหน้าที่ ด้วยการที่มีกำลังพล งบประมาณที่มีจำกัด ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในด้านงานสืบสวนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากการทำงานที่ผ่านมาผู้เขียนขอเล่าประสบการณ์ในการทำงานสมัยที่ดำรงตำแหน่งสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 5 ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เป็นพื้นที่ที่มีชุมชนแออัด และมีประชากรแฝงเป็นจำนวนมาก เส้นทางมีตรอกซอกซอยที่จะใช้เป็นทางผ่านไปยังพื้นที่อื่นอีกมากมาย จึงทำให้คดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากตามไปด้วย คดีส่วนใหญ่เป็นคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นคดีลัก ชิง ขโมย เป็นต้น ถ้ามีคดีเกิดขึ้น 1 คดี เช่น คดีชิงทรัพย์ การที่จะสืบสวนจับกุมตัวผู้กระทำความผิด สามารถทำงานได้ยากมาก แต่ด้วยความที่เจ้าหน้าที่สืบสวนในสถานีตำรวจนครบาลมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้บางคดีสามารถติดตาม จับกุมผู้กระทำความผิดมาได้ แต่อุปสรรคในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างทำคดี ก็จะมีตามมาคือ กรณีที่มีคดีอื่นเกิดขึ้นใหม่ ทำให้คดีที่กำลังติดตามอยู่นั้นต้องสะดุดหรือหยุดการปฏิบัติหน้าที่ไป

ไม่สามารถทำคดีได้อย่างต่อเนื่อง อย่างเช่น คดีทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ความตาย ขณะทำคดีมีเหตุ
วิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้น ทำให้ต้องมีการจัดแบ่งกำลังพลที่มีอยู่จำกัด ออกไปปฏิบัติหน้าที่อีกคดีหนึ่งและ
ยังต้องปฏิบัติงานประจำที่เป็นตัวซ้ำอีกด้วย

ในการปฏิบัติสายงานสืบสวนในสถานีตำรวจนครบาล ทุกวันก่อนออกปฏิบัติหน้าที่ต้องม
ีการเรียกประชุมกำลังพลทุกวัน เพื่อบอมนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่ได้สั่งการมา มีการวางแผน
ในการออกปฏิบัติหน้าที่ ติดตามความคืบหน้าคดีค้างเก่า ตรวจสอบตัวซ้ำคดีแต่ละกลุ่ม ทำให้
เจ้าหน้าที่สายงานสืบสวน มีความเครียดในการทำงาน เกิดความกดดันพอสมควร รวมไปถึงปัญหา
ในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่มีอย่างจำกัด อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น
รถยนต์พร้อมน้ำมันเชื้อเพลิงที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ บางครั้งต้องใช้รถยนต์ส่วนตัว
ไม่มีเครื่องมือที่ใช้ติดตามคนร้าย เช่น GPS หรือเครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบการใช้โทรศัพท์ขึ้นพื้นฐานที่ต้อง
ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ทำให้ล่าช้าในการติดตามคดี แต่ด้วยความที่ทุกคนมีอาชีพ
เป็นตำรวจทุกคนตระหนักถึงหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ ทำให้งานทุกอย่างลุล่วงไปด้วยดี
และมีประสิทธิภาพ

2. บทบาทเจ้าหน้าที่สืบสวนระดับสถานีตำรวจในภูธรจังหวัด

ผู้เขียนขณะที่ดำรงตำแหน่ง สารวัตรสืบสวนตำรวจภูธรภาค 7 ผู้บังคับบัญชาได้สั่งการ
ให้ลงไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1 ปี เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
ตำรวจตามสถานีตำรวจภูธรต่าง ๆ ที่มีคดีอุกฉกรรจ์เกิดขึ้น หรือคดีที่น่าสนใจ ซึ่งในการปฏิบัติครั้งนั้น
ต้องไปพักอาศัยในพื้นที่ที่จะปฏิบัติ พร้อมด้วยผู้บังคับบัญชาอีก 3 นาย โดยเป้าหมายที่จะลงไปพัก
ในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรบางสะพานน้อย เป็นเขตรอยต่อจังหวัดชุมพร เนื่องจากมีคดีอุกฉกรรจ์เกิดขึ้น
หลายคดีที่ยังไม่สามารถจับตัวผู้กระทำความผิดได้

เมื่อเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในวันแรก ได้เข้าไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน
เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมและเข้าไปพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะได้รับทราบปัญหาในการติดตาม
จับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ในขณะที่นั้นข้าพเจ้าเห็นได้ว่า สถานีตำรวจภูธรเล็ก ๆ ที่อยู่
ห่างไกลความเจริญ ยังขาดเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ กำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่
ไม่เพียงพอ งบประมาณค่อนข้างมีน้อย ความชำนาญและความเชี่ยวชาญในการติดตามผู้กระทำ
ความผิดค่อนข้างน้อย เมื่อมีคดีอุกฉกรรจ์เกิดขึ้นการจับกุมผู้กระทำความผิดค่อนข้างลำบาก ยิ่งคดีที่มี
ลักษณะซับซ้อน ที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนส่วนใหญ่
เป็นคนในพื้นที่ จึงรู้จักและสนิทสนมกับผู้มีอิทธิพล ทำให้มีความเกรงใจกัน การทำงานในชั้นความลับ
บางครั้งทำให้ข้อมูลรั่วไหลไปถึงผู้กระทำความผิดได้ และด้วยในพื้นที่ที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร
บางสะพานน้อย ตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ติดป่า ภูเขา ทะเล และพื้นที่ส่วนใหญ่

เป็นสวนยางพารา สวนมะพร้าว และปาดงดิบ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีป่าเขาตะนาวศรีที่เป็นเขตติดต่อกับประเทศพม่า เมื่อมีคดีเกิดขึ้นการเข้าไปทำงานในพื้นที่ค่อนข้างลำบาก ไม่มีถนนที่จะใช้รถยนต์เดินทางเข้าไปได้ ต้องใช้รถจักรยานยนต์หรือเดินเท้าเข้าไปในที่เกิดเหตุ ขณะที่ผู้เขียนได้ลงไปทำงานในขณะนั้นได้มีคดีฆ่ากันตายเกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว โดยได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่สืบสวนของพื้นที่ดังกล่าว เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุพบว่าในพื้นที่ดังกล่าวเป็นสวนยางที่ตั้งอยู่ในป่าเขา มีบ้านเรือนประชาชนค่อนข้างน้อย ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ คนร้ายไม่ได้ทิ้งร่องรอยหลักฐานในที่เกิดเหตุ ไม่มีพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ แต่ด้วยที่ผู้เขียนเดินทางกว่าจะถึงที่เกิดเหตุมีทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่เข้าไปมุงดูเหตุการณ์ ทำลายหลักฐานบางอย่างได้ เช่น ก้นบุหรี่ หรือรอยเท้าของผู้กระทำความผิด ในหลาย ๆ คดีที่ผู้เขียนจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ เพราะพยานหลักฐานเพียงน้อยนิด เช่น ก้นบุหรี่ หรือหมอนรองกระสุนปืน หรือลายนิ้วมือแฝงของผู้กระทำความผิดที่ติดตามกระจุกต่าง ๆ แม้ติดที่เทปพันสายไฟ ก็สามารถจับผู้กระทำความผิดมาได้เช่นกัน คดีนี้การทำงานของผู้เขียนทำงานค่อนข้างลำบาก หากความร่วมมือกับประชาชนในละแวกนั้นยากมาก ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ ในการเข้าพื้นที่ในแต่ละครั้งคนร้ายรู้ตัวตลอด แต่ด้วยความมุ่งมั่นของชุดที่ทำงาน เจ้าหน้าที่สืบสวนตำรวจภูธรภาค 7 และเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ใช้เวลาฝังตัวในพื้นที่ออกหาข่าวทุกวัน ไปพบปะพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่เพื่อสร้างความไว้วางใจใจกัน ทำงานด้วยความอดทนในภาวะกดดัน ได้ข่าวมาแต่ละครั้งต้องเก็บข้อมูลเป็นความลับทั้งหมดเพื่อปกปิดสายลับให้ปลอดภัย แบ่งชุดทำงานออกเป็นทีม ใครได้ข้อมูลก็เอาไปต่อยอด โดยใช้เทคโนโลยีทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีการประชุมกันทุกวัน ใช้เวลาการสืบสวนหาข่าวประมาณ 1 เดือน จนสามารถจับตัวผู้กระทำความผิดได้ พร้อมด้วยของกลางและอาวุธปืนที่ใช้ในการก่อเหตุ

ที่ผู้เขียนกล่าวข้างต้นเป็นเพียงบางส่วนในการทำงานเท่านั้นและเป็นอีกแง่มุมหนึ่งของการทำงานของงานสืบสวนตำรวจภูธรภาค 7 ที่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งประสิทธิภาพ ความเชี่ยวชาญ และอุปกรณ์เครื่องมือในการทำงาน ผู้เขียนไม่ได้วิจารณ์งานสืบสวนในระดับสถานีตำรวจ เพียงต้องการให้ทราบว่าสถานีตำรวจที่อยู่ห่างไกลจุดศูนย์กลางและความเจริญทางเทคโนโลยีงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ยังมีไม่เพียงพอ เมื่อมีคดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญเกิดขึ้นในพื้นที่ เจ้าหน้าที่สืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดและเจ้าหน้าที่สืบสวนตำรวจภูธรระดับภาค ต้องลงไปสนับสนุนในการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิด เป็นต้น

จากการปฏิบัติงานจริงที่ได้ทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชางานสืบสวนพบปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนระดับสถานีตำรวจ ดังนี้

1) **ด้านกำลังพล** งานสืบสวนแต่ละสถานีตำรวจส่วนมากมีกำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานที่ต้องปฏิบัติ ถ้าได้บุคลากรที่โยกย้ายมาจากสายงานอื่น เช่น งานป้องกันและปราบปราม งานจราจร ทำให้การทำงานด้านสืบสวนไม่มีประสิทธิภาพ กำลังพลมีภารกิจหลายด้าน เช่น ต้องไปตั้งด่านร่วมกับสายงานอื่น ไปปฏิบัติหน้าที่กองร้อยควบคุมฝูงชน งานที่อยู่ในความรับผิดชอบของงานสืบสวนมีมากเกินไป และภารกิจบางอย่างไม่ใช่หน้าที่ของงานสืบสวนที่ต้องปฏิบัติ กำลังพลที่มีความชำนาญในการปฏิบัติถูกแต่งตั้งโยกย้ายไปอยู่ในสายงานอื่น เจ้าหน้าที่สืบสวนมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวมากเกินไป จนไม่สามารถที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มกำลังความสามารถบางนายไปช่วยราชการยังหน่วยงานอื่น ทำให้ไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้

2) **ด้านองค์ความรู้** ปัจจุบันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมีความหลากหลาย ซับซ้อน มีขั้นตอนในการกระทำความผิดที่เชื่อมโยงกันเป็นขบวนการ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คนร้ายอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดมักใช้อาวุธที่ร้ายแรง และมีความรอบรู้ในเรื่องการใช้อาวุธ ทำให้การสืบสวนทำงานด้วยความยากลำบาก ประกอบกับความรู้ของเจ้าหน้าที่สืบสวนที่ยังใช้แนวความคิดแบบเดิม ขาดการพัฒนาอบรมหาความรู้เพิ่มเติม ขาดการพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของการกระทำความผิดไม่มีความรู้ในการสืบสวนที่สลับซับซ้อน มีความรู้เพียงขั้นพื้นฐานเท่านั้น

3) **ด้านการปฏิบัติงานภาคสนาม** งานสืบสวนในระดับสถานีตำรวจ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ทันสมัยและชำรุดเสียหาย ไม่มีงบประมาณมาใช้ในการซ่อมบำรุง บางครั้งต้องหางบประมาณส่วนตัวมาซื้อและซ่อมกันเอง น้ำมันเชื้อเพลิงมีไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การออกจับกุมผู้กระทำความผิดนอกพื้นที่หรือการจับกุมตามหมายจับที่อยู่ในจังหวัดอื่น บางครั้งไม่สามารถที่จะไปติดตามจับตัวผู้กระทำความผิดได้ เพราะขาดงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รถยนต์และน้ำมันเชื้อเพลิงมีไม่เพียงพอ การขยายผลจับกุมผู้ต้องหาเสพติดรายสำคัญ ต้องใช้เงินในการวางแผน การล่อซื้อ ต้องมีการขออนุมัติจากทางราชการก่อน ซึ่งไม่สามารถจะปฏิบัติได้ทันระยะเวลาในเหตุการณ์จริง สำหรับงานภาคสนามเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนบางนาย ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องกล้องวงจรปิด จึงขาดการติดตามผู้กระทำความผิดได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อมีคดีอุกฉกรรจ์เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนไม่มีความรู้ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร วางแผนการปฏิบัติไม่เป็น เช่น มีคดีวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นในพื้นที่ ต้องวางแผนอย่างไร ในการติดตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีโดยเร็ว การออกปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายสืบสวนขณะออกปฏิบัติหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ได้มอบนโยบาย เช่น การออกปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง ให้เตรียมเสื้อเกราะกันกระสุนและอาวุธปืนพร้อมกระสุน ต้องพร้อมในการปฏิบัติ เจ้าหน้าที่บางนายไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา จนบางครั้งมีโอกาสสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

4) **ด้านการศึกษอบรมพัฒนางานสืบสวน** ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานของทางราชการ จะมียุทธศาสตร์หรือคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนไปอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางยุทธวิธี ด้านเทคโนโลยี ความรู้ด้านกฎหมายต่าง ๆ จะมีเพียงบางท่านเท่านั้นที่ได้ไปอบรม เพราะการอบรมมีการจำกัดจำนวนกำลังพล ผู้ที่ไม่ได้ไปอบรมก็จะไม่ได้รับการเรียนรู้เพิ่มเติมและความรู้ใหม่ ๆ จึงต้องอาศัยมาเรียนรู้กันเองกับเพื่อนร่วมงาน ผู้เขียนมีความคิดว่า ผู้ที่จะปฏิบัติงานด้านสืบสวนจะต้องผ่านการฝึกอบรมงานสืบสวนจากสถาบันการศึกษาของตำรวจตามหลักสูตรให้ครบทุกนาย เพื่อจะได้มีพื้นฐานงานสืบสวนและศึกษอบรมเพิ่มเติมตลอดเวลาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถเป็นตำรวจสืบสวนมืออาชีพทุกนาย

3. **บทบาทเจ้าหน้าที่สืบสวนระดับกองบังคับการ** กองบังคับการสืบสวน เป็นหน่วยงานในระดับใหญ่ซึ่งจะอยู่ในหน่วยงานของกองบัญชาการต่าง ๆ มีผู้บังคับการเป็นหัวหน้าหน่วยงานประกอบด้วย กองกำกับการอีกหลายกองกำกับ ซึ่งแต่ละกองกำกับจะมีหน้าที่รับผิดชอบการทำงาน โดยแบ่งตามพื้นที่ในกองบัญชาการนั้น ๆ มีหน้าที่ในงานด้านการสืบสวน โดยเฉพาะหน้าที่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดคดีสำคัญและคดีที่น่าสนใจและสนับสนุนการทำงานของสถานีตำรวจ หรือปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 7 จะมีทั้งหมด 6 กองกำกับการ กองกำกับการที่มีหน้าที่ทำงานสืบสวนโดยตรงจะเป็นกองกำกับการ 1, 2, 3 และกองกำกับการปฏิบัติการพิเศษ (Investigation Division Provincial Police Region 7, n.d.)

ในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละกองกำกับการมีกำลังพล งบประมาณ อาวุธและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านเทคโนโลยี และความเชี่ยวชาญในด้านการสืบสวนและการใช้อาวุธปืน การออกปฏิบัติหน้าที่แต่ละครั้งทำงานกันเป็นทีม หน้าที่หลัก คือ การติดตามจับกุมคดีอุกฉกรรจ์ หรือคดีที่สำคัญ เมื่อมีคดีเกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ จะลงไปสนับสนุนและช่วยเหลือกับสถานีตำรวจ คดีที่เกิดขึ้นบางคดีมีความซับซ้อน เช่น คดีคนร้ายก่อเหตุทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ชีวิต ที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือคดีปล้นทรัพย์ ซึ่งคดีเหล่านี้บางครั้งเกินความสามารถของเจ้าหน้าที่สืบสวน ระดับสถานีตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีเหล่านี้ ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การวิเคราะห์โทรศัพท์ของผู้กระทำความผิด การตรวจสอบกล้องวงจรปิดในเส้นทางก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ เส้นทางการเงิน เป็นต้น เมื่อมีคดีเกิดขึ้นแต่ละครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนจะมีเวลาปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะจับตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ บางคดีต้องลงไปปฏิบัติหน้าที่เป็นเดือน บางครั้งถ้ามีคดีเกิดขึ้นใหม่ในระหว่างที่ภาคีอยู่ก็สามารถจัดสรรกำลังพลไปปฏิบัติหน้าที่ได้ การเข้าไปสืบสวนหาข่าวค่อนข้างที่จะมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเจ้าหน้าที่สืบสวนระดับกองบังคับการมีความชำนาญเป็นอย่างมาก หรือกรณีจับกุมคดียาเสพติด จะเน้นการจับกุมผู้กระทำความผิดที่เป็นขบวนการรายใหญ่ หรือรายสำคัญ คดีลักทรัพย์จะเน้นการจับกุมผู้กระทำความผิดที่เป็นขบวนการมีผู้ต้องหาหลายราย โดยทีมงานสืบสวนจะมีกองกำกับการ

วิเคราะห์ข่าวและเครื่องมือพิเศษ เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลสนับสนุนช่วยเหลือ ณ ที่ตั้งของหน่วย ในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดตามผู้กระทำผิด เช่น การวิเคราะห์โทรศัพท์ ตรวจสอบประวัติ ตรวจสอบเส้นทางการเงิน ตรวจสอบข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์และข้อมูลต่าง ๆ ส่งให้ผู้ปฏิบัติที่อยู่ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการประสานงานกับเครือข่ายโทรศัพท์ที่จะติดต่อขอข้อมูลการใช้โทรศัพท์ ระดับกองบังคับการ มีการประสานงานด้านข้างอยู่เสมอจึงได้ข้อมูลรวดเร็ว แต่สำหรับระดับสถานีตำรวจอาจจะไม่มีการประสานงานด้านนี้ ซึ่งอาจทำให้ได้รับข้อมูลล่าช้า จึงเป็นปัญหาหนึ่งในการสืบสวนของระดับสถานีตำรวจ

จากประสบการณ์ในด้านการทำงานสืบสวนมาไม่ต่ำกว่า 15 ปี ได้ทำงานหลายหน่วยงาน ทั้งระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ จะเห็นความแตกต่างและบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน ความพร้อมของหน่วยงานในการปฏิบัติหน้าที่ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนได้สรุปเป็นรายด้าน แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความแตกต่างในบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ

ระดับกองบังคับการ	ระดับสถานีตำรวจ
<p>1) ด้านภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ</p> <p>หน่วยงานระดับกองบังคับการ จะรับผิดชอบเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์และคดีที่สำคัญ รวมทั้งคดีที่สื่อมวลชนให้ความสนใจเท่านั้น และคอยช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติของสถานีตำรวจต่าง ๆ โดยไม่ต้องติดตามคดีเล็กน้อย หรือไปทำหน้าที่อื่นนอกเหนือจากงานด้านการสืบสวนโดยเฉพาะ</p>	<p>หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ มีภาระหน้าที่ติดตามจับกุมทุกคดีที่เกิดขึ้นในสถานีตำรวจนั้น ๆ หรือบางครั้งต้องไปช่วยสนับสนุนงานในหน้าที่อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานสืบสวน</p>
<p>2) ด้านงบประมาณ</p> <p>หน่วยงานระดับกองบังคับการ มีงบประมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ผู้บังคับบัญชามีความสนใจและให้ความสำคัญในการออกปฏิบัติหน้าที่แต่ละครั้ง เนื่องจากงบประมาณที่มีอยู่เอามาใช้ในงานด้านสืบสวนติดตามจับกุมคนร้ายเพียงด้านเดียว และมีงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ งบประมาณมีค่อนข้างจำกัด เนื่องจากผู้บังคับบัญชาต้องมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกหน้าที่ในหน่วยงาน โดยเฉพาะงบประมาณที่ต้องไปปฏิบัติในต่างพื้นที่ หรือนำมันเชื่อเพลิงค่อนข้างขาดแคลน ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน</p>

ตารางที่ 1 ความแตกต่างในบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ

ระดับกองบังคับการ	ระดับสถานีตำรวจ
<p>3) ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่</p> <p>หน่วยงานระดับกองบังคับการ มีพร้อมทั้งเครื่องมือและยานพาหนะ อุปกรณ์การวิเคราะห์และติดตามสะกดรอยคนร้ายที่ทันสมัย อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ห้องทำงานในระดับกองบังคับการแต่ละกองกำกับการทำหน้าที่ด้านการสืบสวน มีพร้อมทุกอย่าง และมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญ และมีความชำนาญในการใช้งาน พร้อมทั้งจะสนับสนุนให้กับเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในพื้นที่ภาคสนาม เนื่องจากผู้บังคับบัญชาระดับภาคให้ความสำคัญในการทำงาน เพราะกองบังคับการเป็นหน่วยหลักที่จะติดตามคดีสำคัญ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าตำรวจระดับสถานี</p>	<p>หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ ขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก การปฏิบัติสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดีขณะนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานอาศัยเครื่องมือเครื่องใช้ของตนเองในการปฏิบัติงาน สำหรับปัญหาอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น รถยนต์ ส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานจะใช้รถยนต์ของตนเองทั้งสิ้น เนื่องจากรถยนต์ของทางราชการนั้นมีไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนได้ หรือบางครั้งก็ไม่สามารถใช้งานได้ เนื่องจากเก่าหรือชำรุดซึ่งในการปฏิบัติไม่สะดวกที่จะต้องใช้รถที่มีเครื่องหมายหรือตราสัญลักษณ์ของส่วนราชการ</p>
<p>4) ด้านเทคโนโลยี</p> <p>หน่วยงานระดับกองบังคับการ มีการใช้เทคโนโลยี การวิเคราะห์ข้อมูลทางโทรศัพท์ เครื่องมือในการสะกดรอยติดตามที่ทันสมัย มีการใช้เครื่องโทรคมนาคมในงานด้านการสืบสวน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถติดต่อประสานงานในระบบโทรศัพท์ได้ทุกเครือข่าย หรือเจ้าหน้าที่ธนาคารได้โดยตรง ทำให้มีความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่</p>	<p>หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ จะไม่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้ เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ เจ้าหน้าที่ระดับสถานีตำรวจยังขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์เหตุการณ์ และในการตรวจสอบข้อมูลในเชิงลึกที่มีความซับซ้อน</p>

ตารางที่ 1 ความแตกต่างในบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ

ระดับกองบังคับการ	ระดับสถานีตำรวจ
<p>5) ด้านกำลังพล</p> <p>หน่วยงานระดับกองบังคับการ ทำหน้าที่ด้านการสืบสวนโดยตรง แบ่งเป็นหน่วยงานระดับกองกำกับการ ซึ่งมีตำแหน่งในด้านการสืบสวนโดยเฉพาะ แต่ละกองกำกับการจึงมีกำลังพลที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ กำลังพลส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญด้านการสืบสวนโดยเฉพาะ เนื่องจากมีประสบการณ์และมีการอบรมในด้านการสืบสวนอยู่เสมอ ด้วยที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนระดับกองบังคับการต้องลงไปปฏิบัติหน้าที่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในพื้นที่มีอยู่บ่อยครั้ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนไม่ต้องไปปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่น จึงมีเวลาดูแลคดีได้อย่างเต็มที่</p>	<p>หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ มีกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่หลายด้าน ทั้งงานป้องกันและปราบปราม งานสืบสวน งานจราจร ที่ประกอบขึ้นเป็นสถานีตำรวจ งานสืบสวนเป็นเพียงสายงานหนึ่งที่อยู่ในระดับกองกำกับการ จึงมีตำแหน่งที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดสรรตำแหน่งและอัตรากำลังพลมาให้ไม่เพียงพอต่อภาระงานที่ต้องปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต้องไปปฏิบัติหน้าที่หรือไปช่วยราชการต่างหน่วย ทำให้ขาดกำลังพลที่มาปฏิบัติ หรือเจ้าหน้าที่สายงานอื่นที่ไม่ผ่านงานด้านการสืบสวนมาปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งทำให้ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงกำลังพลขาดการอบรมด้านการสืบสวนอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>6) ด้านเงินค่าตอบแทนกองทุนสืบสวนคดีอาญา</p> <p>หน่วยงานระดับกองบังคับการ จะมีงบประมาณแต่ละไตรมาสมากกว่า และสามารถที่จะเบิกได้เต็มจำนวน เนื่องจากในการจับกุมหมายจับสามารถที่จะนำหมายจับในสถานีตำรวจต่าง ๆ ในภาคนั้น ๆ มารวบรวมและติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดตามหมายจับนั้นได้มากกว่า รวมถึงกองทุนสนับสนุนค่าครองชีพค่าตอบแทนได้รับเพียงพอกับการดำรงชีพและใช้ในการปฏิบัติหน้าที่</p>	<p>หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ แต่ละหน่วยมีหมายจับมากน้อยแตกต่างกันตามสภาพของพื้นที่นั้น ๆ การที่จะติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีหมายจับคดีค้างเก่า ทำการจับกุมค่อนข้างยาก ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ ส่วนมากอยู่ต่างจังหวัดที่ห่างไกลออกไป ซึ่งไม่มีเวลาเพียงพอ และขาดงบประมาณในการติดตามจับกุมคนร้าย จึงทำให้การเบิกเงินกองทุนสืบสวนทำได้น้อย งบประมาณที่จะได้จากผู้บังคับบัญชาไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่</p>

ตารางที่ 1 ความแตกต่างในบทบาทของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ

ระดับกองบังคับการ	ระดับสถานีตำรวจ
<p>7) ด้านการปฏิบัติงานภาคสนามและองค์ความรู้</p> <p>- หน่วยงานระดับกองบังคับการ เป็นหน่วยงานที่ใหญ่มีกำลังพลเป็นจำนวนมาก มีการจัดสรรกำลังและมอบหมายหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ อย่างชัดเจน การออกปฏิบัติงานในภาคพื้นสนาม ผู้บังคับบัญชามีการประชุมวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ และลงไปในพื้นที่ด้วยตนเอง ทุกครั้งที่เกิดคดีขึ้น ได้มีการเตรียมกำลังพลงบประมาณ ยานพาหนะและที่พักสำหรับผู้ที่จะไปปฏิบัติ การทำงานจะจัดแบ่งกำลังพลออกเป็นทีม เช่น ทีมวิเคราะห์คดี ทีมลงพื้นที่ปฏิบัติมีกำลังสนับสนุน อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น อาวุธปืน เสื้อเกราะกันกระสุนพร้อมที่จะปฏิบัติ และเจ้าหน้าที่ทุกชุดปฏิบัติการ มีองค์ความรู้ทั้งด้านกฎหมาย มีความเชี่ยวชาญการใช้อาวุธปืน มีไหวพริบปฏิภาณในการปฏิบัติ</p>	<p>- หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก ขาดทั้งกำลังพล เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ยานพาหนะไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดงบประมาณที่ใช้สนับสนุน ไม่มีความเชี่ยวชาญและความชำนาญ และองค์ความรู้ทั้งด้านกฎหมายและด้านการสืบสวน ประสบการณ์ในการทำงานค่อนข้างน้อย เวลาลงพื้นที่ปฏิบัติทำให้ล่าช้า ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทันทั่วทั้งที่ในบางคดี แม้กระทั่งการจับกุมคดียาเสพติดรายใหญ่ หรือติดตามคนร้าย ไม่สามารถจะติดตามได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากต้องมีความรับผิดชอบในคดีอื่น ทั้งตัวชี้วัดคดีกลุ่ม 1, 2, 3, 4 หมายถึงคดียาเสพติด เงินก้อนกระบบเป็นต้น ทำให้เวลาที่เกิดคดีขึ้น หรือการขยายผลจับยาเสพติดส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพน้อยลง ด้วยการจำกัดเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่สืบสวนบางนายต้องไปปฏิบัติงานอย่างอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น ปฏิบัติหน้าที่กองร้อยควบคุมฝูงชน เผ่าจุดต่อแหลมที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม เป็นต้น ความรอบรู้ในด้านงานสืบสวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติบางนายย้ายมาจากสายงานอื่น เช่น งานป้องกันและปราบปราม งานจราจร ซึ่งไม่มีความรอบรู้ หรือความชำนาญในการปฏิบัติในด้านสายงานสืบสวน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ต้องการที่จะทำงานที่เคยปฏิบัติตามสายงานนั้น ๆ ในการลงพื้นที่ปฏิบัติจึงทำให้ไม่มีความพร้อมดังกล่าว</p>

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจ จึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ ที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญที่จะทำให้ระบบงานสืบสวนเป็นแบบมืออาชีพมีประสิทธิภาพในการสืบสวนแท้จริง และมีความเท่าเทียมกันในทุกระดับทั้งสถานีตำรวจและกองบังคับการ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. องค์ประกอบด้านบุคลากรสืบสวน บุคลากรสืบสวนต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กล่าวข้างต้น พร้อมทั้งจัดระบบคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นตำรวจสืบสวน ต้องผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ประกอบสนับสนุนการทำงานสืบสวน ตามหลักสูตรสืบสวนที่ทางราชการ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดไว้ จนเป็นมาตรฐานว่าได้รับการอบรมประกาศวิชาชีพการสืบสวนทุกนาย เหมือนกับวิชาชีพการสอบสวนทนายความ แพทย์ วิศวกร เป็นต้น จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านระเบียบกฎหมายความมีวินัย และวิทยาการที่ทันสมัยในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ โดยจะต้องมีความรู้ในข้อมูลพื้นฐานท้องถิ่นทั้งบุคคล สถานที่สำคัญ ตลอดจนพื้นที่และเวลาที่มักเกิดอาชญากรรม เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีผู้กระทำผิดอย่างเป็นระบบสามารถนำมาใช้ได้ทันที เช่น ข้อมูลหมายจับคดีค้างเก่า ลักษณะเหตุที่เกิด ข้อมูลรับแจ้งบุคคลสูญหายเพื่อให้สามารถนำมาวิเคราะห์ได้อย่างรวดเร็ว

จัดทำแผนงาน/ มาตรการในเรื่อง “การจัดการความรู้” ที่จำเป็นของหน่วยงานระดับกองบัญชาการ (บช.) และกองบังคับการ (บก.) โดยรวบรวมองค์ความรู้และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น การวิเคราะห์อาชญากรรม (Crime Analysis) การจัดทำแผนที่อาชญากรรม (Crime Mapping) มาตรการในการป้องกันที่เกิดผลสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ประสพการณ์และบทเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างแหล่งความรู้ของหน่วยงานและใช้เป็นฐานข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนารูปแบบการป้องกันอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. องค์ประกอบด้านงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำงานรัฐบาลและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องสำรวจและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและทั่วถึงทุกสถานีตำรวจหรือทุกหน่วยงานสืบสวน โดยเฉพาะงบประมาณและเครื่องมือที่จำเป็นที่ต้องใช้ในงานสืบสวนอย่างแท้จริงและต้องมีการจัดสรรงบประมาณ อย่างยุติธรรม โปร่งใส ถือปฏิบัติอย่างแท้จริง มีสวัสดิการที่ดี และเหมาะสมกับภารกิจงานสืบสวน

3. องค์ประกอบด้านความเอกภาพ เป็นอิสระของงานสืบสวน หรือผู้ทำหน้าที่สืบสวนต้องปราศจากการครอบงำอำนาจจากฝ่ายการเมือง จากฝ่ายบริหารบ้านเมือง ต้องมีระบบการแต่งตั้งที่เป็นธรรมที่ผ่านมาระบบการแต่งตั้งตำรวจสืบสวน ผู้เขียนรวมถึงตำรวจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประชาชนทั่วไป ผู้บังคับบัญชาทุกระดับรัฐบาล ผู้นำทางการเมือง ย่อมทราบดีว่าระบบการแต่งตั้งหรือการทำงานของตำรวจ ย่อมมีอำนาจทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูง ผู้มีอิทธิพลทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เข้ามาแทรกแซงการบริหารงานตำรวจหรืองานสืบสวน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมผู้กระทำผิดกฎหมายของตำรวจสืบสวนได้ ซึ่งบางครั้งก็เป็นคดีทางการเมือง หรือคดีเกิดขึ้นกับผู้บริหารทางการเมือง ผู้มีอิทธิพล หรือเกี่ยวกับพวกพ้องญาติของผู้มีอำนาจดังกล่าว อาจทำให้การสืบสวนทางคดีเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้ในสังคมไทย ฉะนั้นทางรัฐบาล หรือผู้นำประเทศทุกระดับ ต้องแยกตำรวจให้เป็นองค์กรอิสระ มีเอกภาพ เป็นการบริหารงานของตำรวจด้วยตนเอง จึงจะทำให้งานตำรวจเป็นการให้ความเป็นธรรม โปร่งใส ความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

บทสรุป

กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้เกิดพลวัตทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับมนุษย์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้การดำรงชีวิตของประชาชนได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น แต่ในทางกลับกันมนุษย์นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกระทำความผิด ก่อให้เกิดอาชญากรรมมากมายหลายรูปแบบที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน โดยเฉพาะอาชญากรรมในรูปแบบทางไซเบอร์ ภัยยุคใหม่ โดยผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดหลอกลวงเพื่อหวังผลประโยชน์ การละเมิดลิขสิทธิ์ การฉ้อโกงทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น อาชญากรรมดังกล่าวมีแนวโน้มของการกระทำผิดสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดความเสียหายเสียหายเป็นวงกว้างต่อบุคคล เศรษฐกิจ รวมไปถึงประเทศชาติขาดเสถียรภาพและความมั่นคง ไม่สามารถพัฒนาให้ประเทศเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง อาชญากรรมในรูปแบบดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตามไม่ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนจึงต้องปรับตัวให้เท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกรูปแบบ

ในระยะเวลาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน ทั้งระดับกองบังคับการและระดับสถานีตำรวจมักจะมีคนร้ายอยู่เสมอ ได้แต่ตั้งรับกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ขาดการทำงานในเชิงรุก ด้วยสาเหตุเนื่องจาก การขาดงบประมาณ ขาดกำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ในเวลาเดียวกันหลายหน้าที่ โดยเฉพาะตำรวจฝ่ายสืบสวนระดับสถานีตำรวจ มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ค่อนข้างมาก ด้วยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในระดับสถานีตำรวจเป็นหน่วยงานเล็ก ๆ ขาดงบประมาณ ยานพาหนะไม่เพียงพอ ผู้บังคับบัญชาใช้คนไม่ถูกต้องกับงาน กำลังพลมีค่อนข้างน้อยต้องมารับภาระหน้าที่หลายด้าน ทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำงานได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งแตกต่างกับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนระดับกองบังคับการ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับกองบังคับการมีขอบเขตและหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

อย่างชัดเจน มีเวลาติดตามตัวคนร้าย มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย งบประมาณเพียงพอในการปฏิบัติงาน กำลังพลพร้อมปฏิบัติหน้าที่ มีหน่วยงานที่คอยสนับสนุน ทั้งในด้านเทคโนโลยีและอาวุธยุทโธปกรณ์ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้จึงหวังว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะเล็งเห็นถึงความสำคัญของงานสืบสวน ทั้งระดับกองบังคับการและโดยเฉพาะระดับสถานีตำรวจ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามคดีอาชญากรรมโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิด รวมถึงการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ได้รับความยุติธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Borwornchai, D. (2020). Knowledge Management About Investigative Work That is The Best Practice of The Detective 4.0 Era. *Journal of Arts Management*, 4(2), 385-398.
- Investigation Division Provincial Police Region 7. (n.d.). *Role and Duty of Investigation Police*. Retrieved April 4, 2021. from <https://investigation.police7.go.th..> (In Thai).
- Lertjan, P. (2019). Investigation Development Model. *School of Administrative Studies Academic Journal*. 2(3), 71-80.
- Malisuwan, S. (2018). *Thailand 4.0: The Cyber Threat* Retrieved April 1, 2021. from <https://www.it24hrs.com/2016/thailand-4-0-cybersecurity/>.
- Teerasawat, S. (2017). *A Development of Post Burdens Investigation Detectives of Violent Victims in Southern Border of Thailand*. Retrieved April 11, 2021. from http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2559-2560/PDF/wpa_8271/ALL.pdf.
- Thai Post. (2019). *The Royal Guidance of His Majesty the King Bhumibol Adulyadej Thailand in administration of the country*. Retrieved April 4, 2021, 2021. from <https://www.thaipost.net>. (In Thai).
- Vititanon, W. (2004). *Investigation*. Retrieved April 6, 2021. from <http://wutthi.central.police.go.th/images/510912/510912a.pdf>. (In Thai).

สิทธิมนุษยชนกับการปฏิบัติงานของตำรวจ กรณีศึกษา: การจับและสิทธิของผู้ถูกจับ

สนธยา รัตนธารส¹

¹กรมสอบสวนคดีพิเศษ

รับบทความ: 4 พฤษภาคม 2564 แก้ไขบทความ: 21 พฤษภาคม 2564 ตอรับบทความ: 10 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

ตำรวจเป็นต้นสายธารแห่งกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจะมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่นั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายด้วยความเสมอภาค หน้าที่การจับกุมถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายแต่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แม้การจับกุมอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในหลาย ๆ ประการก็ตาม เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะผู้จับกุมต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน ไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา หากมีการกระทำที่ตรงข้ามย่อมเกิดความเสียหายส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติถูกฟ้องร้องต่อศาลหรือถูกดำเนินคดีในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์องค์กรของผู้ปฏิบัติ รวมถึงลดทอนความเชื่อถือ ศรัทธาจากสังคม ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของตำรวจทุกคนโดยเฉพาะผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจับกุม การจับกุมที่อยู่บนพื้นฐานของกฎหมายย่อมเป็นการยกระดับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้สูงขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นจับกุมและนำไปสู่การเป็นมืออาชีพ การปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ สุจริต รวดเร็ว ต่อเนื่อง เป็นธรรม อยู่ในกรอบของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน โปร่งใสและตรวจสอบได้ ประชาชนย่อมยอมรับเชื่อมั่นศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คำสำคัญ: สิทธิมนุษยชน, การจับกุม, สิทธิของผู้ถูกจับ, การปฏิบัติงานของตำรวจ

---

¹พันตำรวจโท สนธยา รัตนธารส กองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
กรมสอบสวนคดีพิเศษ เลขที่ 128 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
ผู้ประสานงาน อีเมล sontaya_313@hotmail.com

Human Rights and Police Operation: A Case Study on Arrest and Rights of the Arrested Person

Sontaya Rattanataros ¹

¹Department of Special Investigation

Received: 4 May 2021, Revised: 21 May 2021, Accepted: 10 June 2021

Abstract

The police are the source of the justice process that are the most relating and closest to people. The effective and achieved performance of police will be based on the compliance with the law with equality. The duty of arrest can be regarded as a lawful act, but it limits the rights and liberties of the people. Although the arrest is subject to restriction in many respects, law enforcement officers especially the captor must perform the operation under the human rights and maintain the human dignity and fundamental rights of the arrested or accused person. The neglect of these subjects would cause damage which can be resulting in the sueing the officer to the court or being prosecuted for the offense of the mistaken duty according to the Criminal Code, Section 157. This may affect the image of the practitioner's organization and reduce the trust from society. Therefore, this is the responsible duty of all police officers, especially those on duty related to arrests. An arrest based on the law would enhance the performance of the officer's duties, increase the efficiency of evidence collection in the arresting step and lead to professionalism. With honest, quick, continuous, fair, transparent and verifiable performance under the laws and human rights, people will trust, accept and put their faith in the criminal justice process.

Keywords: Human Rights, Arrest, Rights of the Arrested Person, Police Operation

---

¹Police Lieutenant Colonel. Sontaya Rattanataros, Bureau of Crime Relating to Submission of Bids to Government Agencies. Department of Special Investigation, 128 Thung Song Hong Subdistrict, Lak Si District, Bangkok, Thailand 10210. Corresponding author: Email: sontaya_313@hotmail.com

บทนำ

“ตำรวจ” โดยหน้าที่และภาระรับผิดชอบซึ่งได้รับมอบหมายจากสังคม คือ ผู้รักษาความสงบเรียบร้อยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนป้องกันปราบปรามอาชญากรรม อันถือได้ว่าเป็นการบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ หน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและเป็นหน่วยงานแรกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือ สถานีตำรวจ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจะมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่นั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความเสมอภาค ไม่ละเมิดต่อสิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งไม่ละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน (Human Right) ได้แก่ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect to Human Dignity) หลักยุติธรรม (Fairness) หลักความเสมอภาค (Fairness) และหลักไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) (Thongraweewong et al., 2017) เมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นหลักประกันเพื่อความมั่นคงปลอดภัยให้กับมวลมนุษยชาติ ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่มนุษย์ควรมีสิทธิหรือที่ได้มาโดยธรรมชาติพร้อมกับการเกิดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต้องมีในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าของมนุษย์ (Sriparivatin, n.d.) ส่งผลให้การปฏิบัติงานของตำรวจจะต้องควบคู่กับหลักสิทธิมนุษยชน ในด้านสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ด้านสิทธิของผู้ต้องหา เป็นต้น

จากพฤติกรรมบางส่วนที่ปรากฏเป็นข่าวในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในเรื่องการจับกุม เช่น “ชี้ให้เหตุตำรวจซ้อมผู้ต้องขังดับ ละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน” “ตำรวจกับคดีฆ่าคนหัว ไม้ใช้ความตายแค่ 1 ศพ” “เมื่อตำรวจเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรม” “ชาวตำรวจซ้อมให้รับสารภาพ” “...ซี้ยากมากให้ตำรวจเลิกซ้อมผู้ต้องหา มันเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้รับสารภาพ...” จะเห็นได้ว่าเป็นกรณีที่ละเมิดต่อกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนในเรื่องการจับและสิทธิของผู้ถูกจับ ส่วนพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาจากการกระทำดังกล่าวไม่สามารถรับฟังหรือไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้เพราะเป็นพยานหลักฐานชนิดที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา รวมทั้งการได้มาซึ่งพยานหลักฐานชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ผู้จับจะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจับและสิทธิของผู้ถูกจับ เพื่อให้การจับอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติที่เป็นไปตามกฎหมายด้วยความเสมอภาคและหลักสิทธิมนุษยชน

แนวทางปฏิบัติของตำรวจภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน

ในเรื่องการจับและสิทธิของผู้ถูกจับนั้น กฎหมายคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนและป้องกันมิให้มีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือเป็นหลักสำคัญและเป็นกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 28 วรรคหนึ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย วรรคสอง การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสาม การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใด

อันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสี่ การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ (Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560, 2017) ส่วนการจับและสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ.) มาตรา 83 มาตรา 84 ประกอบมาตรา 7/1 รวมทั้งการจับตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชน อาทิ บุคคลจะต้องไม่ถูกจับกุมหรือถูกคุมขังตามอำเภอใจ บุคคลที่ถูกจับจะต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงเหตุผลในการจับกุมในทันที ณ ขณะเวลาที่ถูกจับกุมนั้น บุคคลที่ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งถึงข้อกล่าวหาต่าง ๆ ให้ทราบในทันที บุคคลที่ถูกจับกุมหรือคุมขังจะต้องมีช่องทางในการพบกับทนายความหรือผู้แทนทางกฎหมายอื่น ๆ และมีโอกาสอย่างพอเพียงที่จะติดต่อกับผู้แทนนั้น (The Criminal Procedure Code B.E.2547, 2004)

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นมาตรการป้องกันมิให้ผู้ปฏิบัติถูกฟ้องร้องถูกดำเนินคดี หรืออาจถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน การจับกุมที่อยู่บนพื้นฐานของกฎหมายย่อมเป็นการยกระดับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้สูงขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นจับกุมและนำไปสู่การเป็นมืออาชีพ เมื่อไม่มีกรณีที่จะละเมิดต่อกฎหมายแต่มีการเพิ่มทักษะและมีการพัฒนาขีดความสามารถ ประชาชนย่อมยอมรับเชื่อมั่น ศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน เมื่อประชาชนได้รับการปกป้องคุ้มครองจะเกิดสันติสุขในสังคม คือ เกิดความเป็นธรรมและป้องกันความขัดแย้งในสังคม จากหลักสิทธิมนุษยชนกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจปรากฏรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจับและสิทธิของผู้ถูกจับ ดังนี้

ประการแรก เมื่อเจ้าพนักงานหรือราษฎรจะจับใคร ต้องแจ้งให้ผู้จะถูกจับทราบว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรือท้องที่เกิดเหตุพร้อมด้วยผู้จับ (ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคแรก) (The Criminal Procedure Code B.E.2547, 2004)

ประการที่สอง กรณีจับโดยไม่มีหมายจับ เจ้าพนักงานผู้จับจะต้องแจ้งว่า “คุณ (ท่าน) ถูกจับแล้วในข้อหา...คุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าคุณ (ท่าน) ให้การ ถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และคุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้” ส่วนการจับโดยมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล จะต้องแสดงหมายจับและอ่านข้อความในหมายจับพร้อมแจ้งว่า “คุณ (ท่าน) ถูกจับตามหมายจับของศาล...ที่.../25... ลงวันที่...ในข้อหา.... คุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าคุณ (ท่าน) ให้การ ถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และคุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้” ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม หากเป็นการสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลใด ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี (ป.วิ.อ.

มาตรา 83 วรรคสอง และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ข้อ 3.3 และข้อ 3.4) (The Criminal Procedure Code B.E.2547, 2004 & Royal Thai Police, 2013) อนึ่ง เรื่อง การบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีคำสั่ง ที่ 178/2564 ส.ณ. วันที่ 9 เมษายน 2564 ส่วนที่ 2 การบันทึกภาพและเสียงการจับกุมคดีอาญา (Royal Thai Police, 2021)

ข้อ 5 การบันทึกภาพและเสียงการจับกุมในที่สาธารณะสถานที่ดำเนินการดังนี้

(1) กรณีมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล ให้หัวหน้าชุดจับกุมมอบหมายตำรวจผู้ร่วมจับกุมผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบันทึกภาพและเสียงโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาให้หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ เว้นแต่มีเหตุอันมิอาจดำเนินการได้ ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้ในบันทึกการจับ

(2) กรณีเข้าเหตุยกเว้นการจับโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น หากสามารถดำเนินการบันทึกภาพและเสียงในขณะที่จับกุมได้ก็ให้ดำเนินการตามข้อ 5(1)

ข้อ 6 การจับกุมในที่รโหฐานให้ดำเนินการดังนี้

(1) กรณีการจับโดยมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลและมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล หรือผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน หรือเข้าเหตุยกเว้นการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น ให้หัวหน้าชุดจับกุมมอบหมายตำรวจผู้ร่วมจับกุมผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบันทึกภาพและเสียงโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาให้หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ เว้นแต่มีเหตุอันมิอาจดำเนินการได้ ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้ในบันทึกการจับ

(2) กรณีเข้าเหตุยกเว้นการจับโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น หรือผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน หรือเข้าเหตุยกเว้นการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น หากสามารถดำเนินการบันทึกภาพและเสียงในขณะที่จับกุมได้ก็ให้ดำเนินการตามข้อ 6(1)

ประการที่สาม ผู้จับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนโดยทันที เมื่อถึงแล้วให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการดังกล่าว นอกจากนั้นผู้จับจะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟัง (แม้ผู้จับจะกระทำในขณะที่จับกุมแล้วก็ตาม ต้องกระทำอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่สอง) พร้อมมอบสำเนาบันทึกการจับกุมแก่ผู้ถูกจับทุกคนและทุกคดี (ป.วิ.อ. มาตรา 84) อนึ่ง คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ข้อ 3.3 ตอนท้าย...ให้เจ้าพนักงานผู้จับบันทึกเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิดังกล่าวข้างต้นไว้ในบันทึกการจับกุมด้วย โดยให้ปรากฏข้อความว่า “ผู้จับได้แจ้ง

ให้ผู้ถูกจับทราบแล้วว่า ท่านต้องถูกจับในข้อหา...และมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าให้การ ถ้อยคำนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้” จากนั้นจึงบันทึกคำให้การของผู้ถูกจับลงในบันทึกการจับกุม (Royal Thai Police, 2013)

ประการสุดท้าย พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับมีหน้าที่แจ้งสิทธิ (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1) สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ได้แก่

- (1) มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา ไร้กังวลทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก
- (2) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (3) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไร้กังวลเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (4) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (5) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตารางที่ 1 สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ชั้นจับกุม (ป.วิ.อ. มาตรา 83, 84)	ชั้นรับมอบตัว (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1)	ชั้นสอบสวน
ก. บริเวณที่ถูกจับ (1) ผู้จับแจ้งผู้ถูกจับว่า “เขาต้องถูกจับ” และ “กรุณาตัวไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยผู้จับ” (มาตรา 83 วรรคแรก) (2) แจ้งข้อกล่าวหา “มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” และ “ผู้ถูกจับ มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ (มาตรา 83 วรรคสอง)	พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับต้องแจ้งสิทธิต่าง ๆ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 (1) แจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไร้กังวลทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก (2) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว (3) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไร้กังวลเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน	สิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนตาม ป.วิ.อ. คือ (1) ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ (มาตรา 134 วรรคแรก) (2) ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม (มาตรา 134 วรรคสาม) (3) ผู้ต้องหามีโอกาสที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ (มาตรา 134 วรรคสี่)
ข. ก่อนส่งตัวให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (มาตรา 84)	(4) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร	

ชั้นจับกุม	ชั้นรับมอบตัว	ชั้นสอบสวน
(ป.วิ.อ. มาตรา 83, 84)	(ป.วิ.อ. มาตรา 7/1)	
(1) จะต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนโดยทันที	(5) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย	(4) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายความในชั้นสอบสวน (มาตรา 134/1)
(2) ต้องดำเนินการตามข้อ ก. ข้อ (1) (2) อีกครั้ง (กระทำเป็นครั้งที่สอง)		(5) ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ในการถามปากคำให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็กต้องมีสิทธิขอ (นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ พนักงานอัยการ และทนายความ) ร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กซึ่งเป็นผู้ต้องหา (มาตรา 133 ทวิ, 134/2)
(3) มอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับ (มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (1))		(6) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ (มาตรา 134/3, 134/4 วรรคหนึ่ง (2))
(4) กรณีราษฎรจับ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับ มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึง “ข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ” ผู้ถูกจับ “มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” (มาตรา 83 วรรคหนึ่ง (2))		(7) ในการถามคำให้การผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนั้นผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (มาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1))

ผลของการจับกุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

1. ผู้ถูกจับอ้างป้องกันได้ ตาม ป.อ. มาตรา 68: คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8722/2555 เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าบริเวณที่เกิดเหตุอยู่บนถนนสุทธาวาสไม่ใช้หลังซอยโรงถ่านและจำเลยไม่มีท่าทางเป็นพริฐ คงเพียงแต่นั่งโทรศัพท์อยู่เท่านั้น การที่สืบตำรวจโท ก. และสืบตำรวจตรี พ. อ้างว่าเกิดความสงสัยในตัวจำเลยจึงขอตรวจค้น โดยไม่มีเหตุผลสนับสนุนว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดความสงสัยในตัวจำเลยจึงเป็นข้อสงสัยที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกเพียงอย่างเดียว ถือไม่ได้ว่ามีเหตุอันควรสงสัยตามกฎหมายดังกล่าวที่จะทำการตรวจค้นได้ การตรวจค้นตัวจำเลยจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลย ซึ่งถูกระงับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงมีสิทธิโต้แย้งและตอบโต้เพื่อป้องกันสิทธิของตนตลอดจนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งใด ๆ อันสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบดังกล่าวได้ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง (The Research Division of the Supreme Court, 2014) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2914/2537 โรงค้าไม้ มีรั้วรอบขอบชิดและนอกจากใช้เป็นสถานประกอบการค้าแล้ว ยังใช้เป็นที่พักอาศัยด้วยในยามที่โรงค้าไม้หยุดดำเนินกิจการภายในบริเวณโรงค้าไม้ ไม่ว่าจะเป็นส่วนหน้าหรือด้านหลังย่อมไม่ใช่สาธารณสถาน แต่กลับเป็นที่โรฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (13) แม้โจทก์ร่วมซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจจะมีอำนาจจับกุมจำเลยในกรณีที่มีผู้ขอให้จับ โดยแจ้งว่าจำเลยได้กระทำความผิดและแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว ตามป.วิ.อ. มาตรา 78 (4) ก็ตาม แต่กรณีดังกล่าวก็ต้องมิใช่เป็นการจับกุมในที่โรฐานเพราะตามมาตรา 81 บัญญัติว่า จะมีหมายจับหรือไม่ก็ตามห้ามมิให้จับในที่โรฐาน เว้นแต่จะทำได้ทำตามบทบัญญัติอันว่าด้วยการค้นในที่โรฐาน ซึ่งพฤติการณ์ของโจทก์ร่วมซึ่งกระทำไปไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นดังกล่าว การที่โจทก์ร่วมกับพวกทำการจับกุมจำเลยในที่โรฐานจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ ทั้งปราศจากอำนาจที่จะทำได้ตามกฎหมาย ถือไม่ได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ แม้จำเลยจะต่อสู้ขัดขวางการจับกุมและทำร้ายโจทก์ร่วมการกระทำของจำเลยก็เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

2. ผู้ถูกจับต่อสู้ขัดขวางได้ ไม่มีความผิดต่อสู้ขัดขวางฯ ตาม ป.อ. มาตรา 138: คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1954/2546 ผู้เสียหายที่ 1 สวมกางเกงขายาวสีทากี สวมเสื้อยืดคอกลมสีขาวเข้าไปขอตรวจค้นตัวจำเลย โดยแจ้งว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจแต่ไม่ได้แต่งเครื่องแบบตำรวจหรือแสดงหลักฐานให้เห็นว่าตนเป็นเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการตามหน้าที่ กรณีนี้อาจทำให้จำเลยเข้าใจผิดไปได้แม้จำเลยจะต่อสู้ขัดขวางหรือใช้มีดแทงผู้เสียหายที่ 1 เพื่อขัดขวางไม่ให้ผู้เสียหายที่ 1 ตรวจค้นและจับกุมจำเลยก็หามีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่และพยายามฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ไม่ แม้ในชั้นสอบสวนจำเลยจะให้การรับสารภาพฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่ แต่บันทึกคำให้การชั้นสอบสวนเป็นเพียงพยานบอกเล่าโดยลำพังไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้รับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ (Office of Judicial Affairs, n.d.)

3. ผู้ถูกจับฟ้องหน่วยงานรัฐได้ตามความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่: พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประชาชนฟ้องเจ้าหน้าที่โดยตรงไม่ได้ต้องฟ้องหน่วยงาน และเมื่อหน่วยงานต้องจ่ายค่าเสียหายฐานละเมิดแก่ประชาชนแล้ว หน่วยงานจึงสามารถไล่เบี้ยเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดได้ ทั้งนี้เฉพาะกรณีจงใจและประมาทเลินเล่อร้ายแรงเท่านั้น (Liability for Wrongful Act of Officials Act B.E. 2539, 1996) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5824/2543 การที่เจ้าพนักงานตำรวจทำร้ายร่างกายโจทก์ขณะควบคุมโจทก์ไปส่งที่สถานีตำรวจต้องถือว่าเจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำละเมิดต่อโจทก์ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายจากกรมตำรวจ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐได้)

4. ผู้จับอาจมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ตาม ป.อ. มาตรา 310: เป็นเรื่องความผิดต่อเสรีภาพ ถ้าไม่มีเหตุให้จับได้ตามกฎหมายเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีอำนาจจับกุม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5432/2542 จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ มีหน้าที่จับผู้กระทำความผิดกฎหมาย วันเกิดเหตุจำเลยกลับแก่ล้งจับผู้เสียหายแล้วเรียกเอาเงินจากผู้เสียหายเพื่อจะได้ปล่อยผู้เสียหายจนผู้เสียหายยอมให้เงินแก่จำเลย จึงเป็นการหน่วงเหนี่ยวกักขังกับกรรโชกผู้เสียหายและปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2444/2521 จำเลยทั้งสามเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ มีอำนาจสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดแก่ล้งจับผู้เสียหายอ้างว่ากระทำความผิดฐานเมาสุราอาละวาดทั้งที่ไม่เป็นความจริงเป็นความผิดฐาน เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตาม ป.อ. มาตรา 157 และนำตัวผู้เสียหายออกจากบ้านไปไว้ที่แห่งหนึ่งแล้วจึงปล่อยตัว ผิดฐานหน่วงเหนี่ยวฯ ตาม ป.อ. มาตรา 310) (The Research Division of the Supreme Court, n.d.)

5. ผู้จับอาจมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157: จะผิดในกรณีนี้เมื่อมีการกักขังแก่ล้งผู้ถูกจับหรือจับโดยทุจริต (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4243/2542 จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุมผู้เสียหาย ที่ได้ก่อการทะเลาะวิวาทก่อนหน้านั้น แต่เหตุแห่งการทะเลาะวิวาทได้ยุติลงแล้ว เหตุวิวาทยังไม่ชัดเจนว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิด ไม่ใช่การกระทำผิดซึ่งหน้า โดยมีคูกรณีกับผู้เสียหายชี้ให้จับแต่มีได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบ อีกทั้งไม่ใช่กรณีที่มีเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดมาแล้วจะหลบหนี จำเลยซึ่งไม่มีหมายจับไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะจับผู้เสียหาย จำเลยจับผู้เสียหายโดยไม่แจ้งข้อหาไม่ทำบันทึกจับกุม ไม่ส่งมอบตัวให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดี กลับนำไปควบคุมที่ด่านตรวจ ชี้เจตนาจำเลยว่ากระทำโดยโกรธแค้นแสดงอำนาจ เพื่อข่มขู่แก่ล้งผู้เสียหายให้เดือดร้อนเสียหาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องรุนแรงต่อความรู้สึกของประชาชนไม่มีเหตุที่จะรอรอลงโทษ) (Office of Judicial Affairs, n.d.)

6. พยานหลักฐานที่ได้จากการจับโดยมิชอบรับฟังไม่ได้: ป.วิ.อ. มาตรา 226 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8148/2551 บันทึกการจับกุมที่จำเลยให้การรับสารภาพขึ้นจับกุมไม่มีข้อความว่า ผู้ถูกจับ

มีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ กับไม่มีข้อความว่า ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จึงไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้เพราะเป็นพยานหลักฐานชนิดที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ แต่อย่างไรก็ตาม ศาลมีดุลพินิจการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226/1 เช่น กรณีที่ศาลเห็นว่า การจับกุมกับการสอบสวนเป็นการกระทำคนละขั้นตอนกัน แม้จะจับกุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ทำให้การสอบสวนไม่ชอบไม่ กล่าวคือ พยานหลักฐานที่เกิดจากการจับไม่ชอบ ค้นไม่ชอบ ถ้าพนักงานสอบสวนเอามารวบรวมโดยชอบก็ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ (The Research Division of the Supreme Court, 2009) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1362/2537, 3099/2543, 2775/2544) อนึ่ง การที่ผู้จับไม่นำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนโดยทันที มีผลทำให้บันทึกการจับกุมที่ผู้ถูกจับให้การรับสารภาพนั้นไม่สามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4277/2555 ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที การที่พยานโจทก์กับพวกไม่ได้นำ ฉ. และจำเลยพร้อมของกลางส่งมอบแก่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี ซึ่งเป็นท้องที่เกิดเหตุในทันที แต่กลับนำ ฉ. และจำเลยไปตรวจปัสสาวะและสารเสพติด จากนั้นนำไปที่สถานีตำรวจทางหลวง 1 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจทางหลวง 1 อีกหลายชั่วโมง จึงได้นำบุคคลทั้งสองไปส่งมอบแก่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี โดยไม่ปรากฏเหตุผลและความจำเป็นใด ๆ ที่ต้องทำเช่นนั้น ถึงแม้ว่าเจ้าพนักงานผู้จับกุมจะอ้างว่าเพื่อทำบันทึกการจับกุม ทำประวัติอาชญากรรมและสืบสวนขยายผลก็ตามก็เป็นเหตุผลที่ฟังไม่ขึ้น ชัดต่อ ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง ส่วนบันทึกการจับกุมที่ระบุว่าจำเลยให้การรับสารภาพนั้น ก็ไม่สามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสุดท้าย...

7. การจับกุมที่ไม่ชอบ ทำให้การควบคุมไม่ชอบเช่นกัน: เมื่อการจับไม่ชอบ การคุมขังก็ไม่ชอบด้วย ผู้ถูกคุมขังสามารถขอให้ศาลปล่อยตัวตาม ป.วิ.อ. มาตรา 90 (การคุ้มครอง ผู้ถูกควบคุมหรือขังโดยมิชอบ) บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลในกรณีดังกล่าว คือ ผู้ถูกคุมขังเอง พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี สามัญ ภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1368/2550 สิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลกรณีที่มีการฝ่าฝืน ป.วิ.อ. มาตรา 90 มีอยู่เพียงชั่วระยะเวลาที่ผู้ถูกคุมขังอยู่ถูกควบคุมหรือขังไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น เมื่อผู้ถูกคุมขังได้รับการปล่อยตัวแล้ว ปัญหาการควบคุมตัวหรือขังจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกาอีกต่อไป ศาลฎีกาให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบ) อนึ่ง การหลบหนีก็ไม่ผิดฐานหลบหนีที่คุมขังของเจ้าพนักงาน ตาม ป.อ. มาตรา 190 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 298/2509 หากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย “ผู้ต้องหา” ไม่มีความผิดฐานหลบหนีตาม ป.อ. มาตรา 190 (ควบคุมเกินกำหนดเวลาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 87

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1008/2499 หมายถึงซึ่งออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมใช้ไม่ได้ ผู้ถูกจับหลบหนีจากการควบคุม อันเป็นกรณีปลายเหตุของต้นเหตุที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่มีความผิด)

8. การจับไม่ชอบไม่กระทบการสอบสวนและการฟ้องคดี: คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 350/2553... การจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเรื่องที่ผู้ร้องจะต้องดำเนินคดีแก่เจ้าพนักงานตำรวจที่จับผู้ร้อง ด้วยการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานหรือฟ้องคดีต่อศาลด้วยตนเองต่อไป ทั้งการจับกุมและคุมขังเป็นขั้นตอนต่างหากจากการสอบสวน การสอบสวนชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นที่ต้องวินิจฉัยในชั้นพิจารณาของศาล เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ร้องต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นประทับฟ้องและออกหมายขังผู้ร้องไว้ระหว่างการพิจารณาเป็นอำนาจที่จะดำเนินการได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 71, 88 แล้ว การคุมขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณาจึงชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ร้อง... คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1167/2546 ...แม้การตรวจค้นจับกุมอาจจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็เป็นเรื่องที่จะไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก หากมีผลทำให้การสอบสวนที่ชอบเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วยไม่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1547/2540 การตรวจค้นการจับกุมและการสอบสวนเป็นการดำเนินการคนละขั้นตอนกัน หากการตรวจค้นและจับกุมมิชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่จะว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก เมื่อคดีนี้มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามกฎหมายแล้ว แม้การตรวจค้นและจับกุมมีปัญหาว่าอาจไม่ชอบด้วยกฎหมายก็หากกระทบกระเทือนถึงการฟ้องคดีอาญาไม่ ทั้งจำเลยมิได้ฎีกาว่าการสอบสวนไม่ชอบเพราะเหตุผลอื่น ๆ อีกจึงต้องถือว่าการสอบสวนในความผิดที่กล่าวหาตามฟ้องนั้นชอบแล้ว... (Office of Judicial Affairs, n.d.)

บทวิเคราะห์ วิจาร์ณ และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์และวิจารณ์ด้านสิทธิมนุษยชนกับการปฏิบัติงานของตำรวจกรณีศึกษา: การจับและสิทธิของผู้ถูกจับ ผู้เขียนมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

สาเหตุของการจับไม่ชอบด้วยกฎหมาย

1. ผู้ปฏิบัติหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการจับและสิทธิของผู้ถูกจับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ.) คู่มือสิทธิมนุษยชนฉบับขยายความ สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (การจับตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชน) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ที่เกี่ยวข้องกับการจับ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 178/2564 สั่ง ณ วันที่ 9 เมษายน 2564 ส่วนที่ 2 การบันทึกภาพและเสียงการจับกุมคดีอาญา

2. ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องนี้เท่าที่ควร เน้นแต่ให้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด แต่ขาดการกำชับการปฏิบัติให้อยู่บนพื้นฐานหลักสิทธิมนุษยชนและหลักกฎหมาย

3. ผู้ปฏิบัติซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ยังยึดถือวิธีการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือยังใช้วิธีการเดิม ๆ ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและฝ่าฝืนกฎหมาย

แนวทางป้องกันและข้อเสนอแนะในเรื่องการจับและสิทธิของผู้ถูกจับ

ประการแรก ตำรวจทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจับและสิทธิของผู้ถูกจับ โดยมีข้อเสนอแนะหลักการจำ เรื่องการจับและสิทธิของผู้ถูกจับ เพื่อข้าราชการตำรวจทุกท่านจะได้ท่องได้และนำไปปฏิบัติต่อไป คือ 1) บอกเขาต้องถูกจับ 2) บอกเอาตัวไปที่ไหน 3) บอกผิดข้อหาอะไร 4) บอกมีสิทธิไม่ให้การหรือให้การก็ได้ 5) บอกมีสิทธิพบใคร ทั้ง 5 ขั้นตอน ทำ 2 ครั้ง (1. ณ จุดจับ และ 2. เมื่อถึงที่ทำการพนักงานสอบสวน) และต้องมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 หลักการจำเรื่องการจับและสิทธิของผู้ถูกจับ

ประการที่สอง ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นต้องกำชับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดทำบันทึกการจับกุม ให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา

ข้อเสนอแนะ จากการวิเคราะห์คำพิพากษา คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8148/2551 บันทึกการจับกุมที่จำเลยให้การรับสารภาพชั้นจับกุมไม่มีข้อความว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ กับไม่มีข้อความว่า ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จึงไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะเป็นพยานหลักฐานชนิดที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ

จากหลักกฎหมายเกี่ยวกับการจับ เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับต้องแจ้งสิทธิตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง คือ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม ที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับกุมหรือการควบคุม ผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควร แก่กรณีในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8148/2551 1) ส่งบันทึกการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับมา พร้อมกับบันทึกการจับกุมในชั้นพิจารณาสืบพยานโจทก์ 2) บันทึกการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับดังกล่าว มีลักษณะเป็นแบบพิมพ์เติมข้อความในช่องว่างด้วยน้ำหมึกเขียน 3) ตำรวจผู้บันทึกเป็นคนละคนกับที่เขียนบันทึกการจับกุมทั้งใช้ปากกาคนละด้าม 4) ไม่มีข้อความ ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ 5) แม้จะมีข้อความแจ้งสิทธิ เรื่องนายความก็เป็นการแจ้งสิทธิไม่ครบถ้วน

ผลที่เกิดขึ้น 1) ถ้อยคำอื่นของจำเลยตามบันทึกการจับกุมจะรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยหาได้ไม่ 2) บันทึกการจับกุมจึงไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้ 3) บันทึกการจับกุมจึงเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ 4) ต้องห้ามตามกฎหมาย ป.วิ.อ. มาตรา 26

กล่าวโดยสรุป บันทึกการจับกุมมีความสำคัญ เนื่องจากการจับกุมผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกจับตามกฎหมายเป็นสำคัญ เอกสารหลักฐาน ในเบื้องต้นชั้นหนึ่งที่ยืนยันได้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องสิทธิของผู้ถูกจับ ดังกล่าวมาแล้วหรือไม่ คือ บันทึกการจับกุม ดังนั้น บันทึกการจับกุมและรายละเอียดที่ปรากฏในบันทึกการจับกุมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง บันทึกการจับกุมตัวจริงหรือต้นฉบับผู้จับกุมจะต้องมอบให้พนักงานสอบสวน ส่วนสำเนาบันทึกการจับกุมจะต้องมอบให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ข้อความในบันทึกการจับกุมตลอดจนการเขียนบันทึกการจับกุมจึงมีความสำคัญ ส่วนหนึ่งเป็นพยานหลักฐานในคดี อีกส่วนหนึ่งเป็นการยืนยันว่าผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายหรือไม่ การเขียนบันทึกการจับกุมจึงอยู่ในขอบเขตของหลักกฎหมายและความเป็นจริงที่ผู้จับกุมประสบพบเห็น บันทึกการจับกุมถือเป็นเอกสารแผ่นแรกในสำนวนการสอบสวน การเขียนบันทึกการจับกุมถือเป็น

พยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่ศาลฟังลงโทษได้ ผู้เขียนบันทึกการจับกุมต้องใช้ความระมัดระวัง โดยสอบถามผู้ต้องหาให้รายละเอียดครบถ้วนเสียก่อนว่า ผู้ต้องหาจะให้การว่าอย่างไร รับสารภาพ หรือปฏิเสธหรือภาคเสธ ถ้ารับสารภาพรับข้อหาใดบ้าง จากนั้นจึงเขียนบันทึกการจับกุมและอ่านบันทึกการจับกุมให้ผู้ต้องหาฟังทุกครั้งก่อนให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อ อย่าทำไปโดยพลการเด็ดขาดเพราะผลที่เกิดขึ้นจะเป็นปัญหามาก การแก้ไขบันทึกการจับกุม เป็นความผิดพลาดทางวินัยซึ่งระดับทัณฑ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ ไล่ออกจากราชการ และเป็นความผิดพลาดอาญารัฐบาลปลอมเอกสาร และใช้เอกสารราชการปลอม รวมทั้งเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1793/2536 เจ้าพนักงานตำรวจแก้ไขบันทึกในชั้นจับกุม จากเดิมจำเลยให้การปฏิเสธเป็นว่าจำเลยให้การรับสารภาพ ในชั้นจับกุม ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันจึงมีข้อเสนอแนะในการเขียนบันทึกการจับกุม ดังนี้

- 1) ตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนบันทึกการจับกุม เช่น เขียนข้อหาหรือฐานความผิด รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ ที่สำคัญจำเป็นและต้องมียกฟ้องหรือไม่ ก่อนให้ผู้ต้องหาและผู้จับกุมตลอดจนผู้เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อรับรอง
- 2) เมื่อมีกรณีต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติม ฝ่ายผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาต้องทราบข้อความที่แก้ไขหรือเพิ่มเติม ผู้บันทึกและผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาต้องลงลายมือชื่อกำกับข้อความที่แก้ไขหรือเพิ่มเติม (บางหน่วยงานให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาพิมพ์ลายพิมพ์หัวแม่มือข้างขวากำกับไว้) ในกรณีผู้ต้องหาลงชื่อเป็นลายเซ็น ต้องให้ผู้ต้องหาเขียนชื่อ ชื่อสกุล (ตัวเต็ม) กำกับไว้ด้วย
- 3) ท้ายบันทึกการจับกุม เฉพาะผู้บันทึกการจับกุม ต้องระบุนามและตำแหน่งไว้ด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา 9 บันทึกต้องระบุ สถานที่ วันเดือนปีที่ทำ นามและตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้จัดทำ)
- 4) บันทึกการจับกุมที่มีข้อความทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ตลอดจนมีจำนวนมากว่า 1 แผ่น ต้องให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาลงลายมือชื่อหรือลงชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ รับรองทุกหน้าและทุกแผ่น
- 5) ต้องมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทุกคนและทุกคดี

บันทึกการจับกุม

เมื่อกล่าวถึงบันทึกการจับกุม ข้อความในบันทึกการจับกุมที่จะต้องมียกฟ้องน้อยต้องเป็นไปตามแบบการเขียนบันทึกการจับกุมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนขออธิบายข้อความที่จะเขียนลงในบันทึกการจับกุมพร้อมข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) สถานที่ทำการบันทึก คือ สถานที่ที่เขียนบันทึกการจับกุม กฎหมายไม่ได้ระบุว่าต้องเขียนบันทึกการจับกุม ณ สถานที่เกิดเหตุ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2892/2536 กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องทำบันทึกการจับกุมในสถานที่ที่จับกุมหรือตรวจค้น อีกทั้งได้ความว่าจำเลยกับพวกถูกจับกุมในสถานที่ต่างกันในเวลาไล่เลี่ยกัน การทำบันทึกการจับกุมที่สถานีตำรวจจึงเป็นวิธีที่เหมาะสมแล้วและเนื่องจากการบันทึกการจับกุม มิใช่บันทึกการตรวจค้น จึงไม่จำเป็นต้องบันทึกของกลางที่ตรวจพบ

ไว้โดยละเอียด เพียงแต่บันทึกของกลางที่ตรวจพบหรือทำบัญชีของกลางไว้ก็เป็นการเพียงพอแล้ว ไม่เป็นการขัดต่อ ป.วิ.อ. มาตรา 103) หลักคือ เขียนบันทึกที่ได้กระบุสถานที่ทำการบันทึกที่นั้น เช่น บันทึกการจับกุม ณ ที่เกิดเหตุ สถานที่ทำการบันทึก คือ สถานที่เกิดเหตุ หากทำการบันทึกการจับกุม ณ สถานที่ตำรวจก็ระบุสถานที่ทำการบันทึกที่สถานีตำรวจ ข้อเสนอแนะ เห็นควรเขียนบันทึกการจับกุมที่สถานีตำรวจ เพราะสะดวกในการควบคุมผู้ต้องหา ป้องกันการหลบหนี การสูญหายเสียหายของกลาง ในคดี และสามารถตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดจากฐานข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย และของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น เลขหมายประจำตัวของผู้ถือบัตร (เลข 13 หลัก) ภาพใบหน้าและที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ถูกจับ เป็นต้น รวมทั้งเป็นการปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคแรก เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที...(หากฝ่าฝืนผลที่ติดตามเป็นไปตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4277/2555 ดังกล่าวแล้วข้างต้น)

2) วัน/ เดือน/ ปี/ เวลา ที่บันทึก คือ วัน เดือน ปี และเวลาที่เขียนบันทึกการจับกุมซึ่งจะเกิดภายหลังการจับกุม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เวลาที่เขียนบันทึกการจับกุมมิใช่เวลาเกิดเหตุหรือเวลาที่จับกุม ดังนั้นเขียนบันทึกการจับกุมเวลาไหน วัน/ เดือน/ ปี ที่บันทึกก็คือเวลานั้น

3) วัน/ เดือน/ ปี/ เวลา ที่จับกุม คือ สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้เมื่อใดก็คือเวลานั้น บางครั้งเป็นเวลาเดียวกับเวลาเกิดเหตุ บางครั้งเป็นเวลาหลังเกิดเหตุ เช่น วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2564 เวลาประมาณ.....น.

4) สถานที่จับกุม คือ บริเวณที่จับกุม เขียนไปตามความเป็นจริง สถานที่จับกุมอาจเป็นสถานที่เดียวกับที่เกิดเหตุก็ได้ เช่น จับกุมความผิดซึ่งหน้า หรืออาจจะเป็นคนละสถานที่ก็ได้ เช่น จับกุมผู้ต้องหาที่หลบหนีตามหมายจับ (ที่เกิดเหตุที่หนึ่ง ที่หลบหนีและถูกจับกุมอีกที่หนึ่ง)

5) นามเจ้าพนักงานตำรวจที่จับ คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ใดเป็นผู้จับกุม หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการจับในระยะเวลาก่อนเขียนบันทึกการจับกุม เช่น เป็นกำลังสมทบในการรับตัวผู้ถูกจับ ช่วยควบคุมผู้ถูกจับในระยะเวลาหลังจับกุม ช่วยเก็บและรักษาของกลางในระยะเวลาหลังเกิดเหตุ เป็นต้น บุคคลดังกล่าวต้องมีชื่อเป็นผู้จับ ส่วนผู้ไม่ได้ไปรวมในการจับกุมหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ ไม่ต้องมีชื่อในบันทึกการจับกุมเพราะจะเกิดความเสียหายต่อรูปคดี อาทิ ในกรณีที่ถูกจับหรือผู้ต้องหาอ้างบุคคลที่ไม่ได้ร่วมในการจับกุมหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นพยานจำเลย ข้อเสนอแนะ กรณีแรกในชั้นพิจารณาคดีของศาลหากปรากฏว่าผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยได้อ้างผู้จับเป็นพยานฝ่ายจำเลย ผู้จับที่ถูกอ้างเป็นพยานจำเลยจะต้องทำรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้น และเมื่อเบิกความเป็นพยานศาลต้องให้การไปตามความจริง เกี่ยวข้องในขั้นตอนไหนของการจับกุมหรือเกี่ยวข้องอย่างไรก็ให้การตามนั้น ข้อพึงระวังในกรณีไม่เห็นเหตุการณ์ในการจับกุมแต่ไปถึงที่จับกุมหลังเกิดเหตุ เพื่อเป็นกำลังสมทบ ช่วยควบคุมตัว หรือไปรับตัวผู้ถูกจับ ต้องเบิกความไปตามข้อเท็จจริง

อย่าไปสอบถามรายละเอียดในการจับกุมแล้วมาอธิบายเหมือนอยู่ในเหตุการณ์ในขณะที่จับกุมเด็ดขาด เพราะอาจทำให้รูปคดีเสียหายได้ เพราะฝ่ายจำเลยอาจทำให้ข้อเท็จจริงในการเบิกความในรายละเอียด บางกรณีขัดแย้งกัน เป็นการทำลายน้ำหนักพยานหลักฐานได้ กรณีต่อมาผู้บังคับบัญชาที่ไม่ได้ไปร่วม ในการจับกุม แต่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกการจับกุม ให้เพิ่มชื่อไว้ในช่องภายใต้การอำนวยความสะดวกของ .....จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

6) ได้ร่วมกันทำการจับกุมตัว คือ ระบุชื่อผู้ถูกจับกุม ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นการตรวจสอบว่าผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาบอกชื่อจริง นามสกุลจริง ถูกต้องหรือไม่ ให้ตรวจสอบ จากฐานข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนของฝ่ายปกครอง จากฐานข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ทราบ ความถูกต้อง จากนั้นให้นำภาพถ่ายประกอบการทำบัตรประจำตัวประชาชน ดึงข้อมูลออกมาให้ ผู้ถูกจับกุมลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้อง แล้วแนบไปกับบันทึกการจับกุม แต่ในกรณีที่ผู้ถูกจับกุม มีบัตรประจำตัวประชาชน ทำการตรวจสอบแล้วถูกต้อง ให้ถ่ายสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ให้ผู้ถูกจับกุมรับรองสำเนาถูกต้องแนบติดไปกับบันทึกการจับกุม อนึ่ง การตรวจสอบความถูกต้อง จะได้ข้อมูลหลักฐานที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ชื่อ ชื่อสกุล อายุ ภูมิลำเนาของผู้ถูกจับกุม เป็นประโยชน์ ในการสอบสวนดำเนินคดี และป้องกันการอ้างชื่อผู้อื่นหรือใช้ชื่อผู้อื่นแทน ป้องกันความเสียหายที่อาจมี หรืออาจเกิดขึ้น

7) พร้อมด้วยของกลาง คือ รายละเอียดเกี่ยวกับของกลาง อาทิ ประเภท ชนิด ขนาด สี ลักษณะของกลาง การบรรจุหีบห่อของกลาง จำนวนของกลาง เป็นต้น เช่น ของกลางยาบ้า 2 เม็ด สีส้ม ลักษณะกลมแบน ด้านหนึ่งมีตัวอักษรภาษาอังกฤษ WY บรรจุอยู่ในหลอดพลาสติกตัดสั้น ยาวประมาณ 1 นิ้ว ฝนิ๊กหั่วท้ายด้วยความร้อน ข้อเสนอแนะ ผู้จับกุมต้องถ่ายภาพของกลางที่พบในขณะที่เกิดเหตุ แล้วให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย ภาพถ่ายดังกล่าวให้แนบติดไปกับบันทึกการจับกุม

8) ตำแหน่งที่พบของกลาง คือ ของกลางพบอยู่ที่ใด เกี่ยวข้องกับผู้ถูกจับกุมอย่างไร เช่น พบของกลาง (ยาบ้า 2 เม็ด สีส้ม ลักษณะกลมแบน ด้านหนึ่งมีตัวอักษรภาษาอังกฤษ WY บรรจุอยู่ใน หลอดพลาสติกตัดสั้น ยาวประมาณ 1 นิ้ว ฝนิ๊กหั่วท้ายด้วยความร้อน จำนวน 1 หลอด) ซุกซ่อนอยู่ใน กระเป๋ากางเกงด้านหน้าข้างขวามือตัวที่ผู้ถูกจับสวมใส่อยู่ในขณะเกิดเหตุ สอบถามผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ยอมรับว่าของกลางดังกล่าวเป็นของตนเองจริง มีไว้หรือซื้อมาเพื่อเสพ

9) โดยกล่าวหาว่า คือ อธิบายข้อเท็จจริงให้ผู้ถูกจับทราบก่อน เช่น ตามวันเวลาเกิดเหตุ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2564 เวลาประมาณ 13.00 น. เจ้าพนักงานตำรวจตรวจพบ ยาบ้า 2 เม็ด สีส้ม ลักษณะกลมแบน ด้านหนึ่งมีตัวอักษรภาษาอังกฤษ WY บรรจุอยู่ในหลอดพลาสติกตัดสั้น ยาวประมาณ 1 นิ้ว ฝนิ๊กหั่วท้ายด้วยความร้อน จำนวน 1 หลอด ซุกซ่อนอยู่ในกระเป๋ากางเกงด้านหน้าข้างขวามือ ตัวที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสวมใส่อยู่ในขณะเกิดเหตุ ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหายอมรับว่าของกลางดังกล่าว

เป็นของตนเองมีไว้ในครอบครองหรือซื้อมาเพื่อเสพ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นความผิดฐาน มียาเสพติดให้โทษประเภท 1 (ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน) ไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

10) พร้อมแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่า คือ การแจ้งสิทธิต่าง ๆ ให้ผู้ถูกจับทราบ ได้แก่ ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ผู้ถูกจับรับทราบข้อกล่าวหาและสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกจับดังกล่าวข้างต้นแล้ว ขอให้การ (รับสารภาพ ปฏิเสธ ภาคเสธ) (ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้)

11) วัน/ เดือน/ ปี/ เวลา ที่เกิดเหตุ คือ วัน เดือน ปี เวลาที่เกิดเหตุ เขียนตามข้อเท็จจริงแห่งคดี

12) เห็นควรเพิ่มเติมพฤติการณ์ในการจับกุม เพื่อเป็นการยืนยันว่ามีกรจับกุมโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ.) มาตรา 83, 84 และ 7/1

บันทึกการจับกุม	
สถานที่ทำการบันทึก	
วัน/เดือน/ปี ที่บันทึก	
วัน/เดือน/ปี/ที่จับกุม.....	
สถานที่จับกุมที่.....บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....	
แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....	
นามเจ้าพนักงานตำรวจที่จับ (ระบุชื่อ สกุล ตำแหน่ง และสังกัด)	
ได้ร่วมกันทำการจับกุมตัว 1.	ผู้ถูกจับที่ 1
(ระบุชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ อายุของผู้ถูกจับ กรณีมีหมายจับให้ระบุว่าผู้ถูกจับตามหมายจับของศาลใดลงวันที่ เท่าใดพร้อมกับแสดงหมายจับต่อผู้ถูกจับ)	
2.	ผู้ถูกจับที่ 2
พร้อมด้วยของกลางมี.....	
ตำแหน่งที่พบของกลาง (ระบุให้ชัดเจน).....	
โดยกล่าวหาว่า (แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ถูกจับได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งฐานความผิดให้ทราบ).....	พร้อมแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ผู้ถูกจับรับทราบข้อกล่าวหาและสิทธิของผู้ถูกจับดังกล่าวข้างต้นแล้ว ขอให้การ (รับสารภาพ ปฏิเสธ ภาคเสธ) (ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้)
วัน/เดือน/ปี ที่เกิดเหตุ.....เวลา.....น.	
อนึ่ง ในการจับกุมครั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจมิได้ทำให้ทรัพย์สินของผู้ใดเสียหาย สูญหายหรือเสื่อมค่าแต่ประการใด และมีได้ทำให้ผู้ใดได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจแต่อย่างใด	
ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้ถูกจับฟังแล้ว รับรองว่าถูกต้อง จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน	
(ลงชื่อ).....ผู้ถูกจับ	
(ลงชื่อ).....ผู้จับ/บันทึก/อ่าน	
(.....)	
ตำแหน่ง	
	ได้รับสำเนาบันทึกการจับกุมนี้ไว้แล้ว (ลงชื่อ).....ผู้ต้องหา (.....) ...../...../.....

ภาพที่ 2 บันทึกการจับกุม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับบันทึกการจับกุม

1) การที่ผู้จับกุมไม่นำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนโดยทันทีนั้น มีผลทำให้บันทึกการจับกุมที่ผู้ถูกจับให้การรับสารภาพนั้นไม่สามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4277/2555 ... ดังกล่าวแล้ว

2) ลงชื่อในบันทึกการจับกุมแต่ไม่ได้ไปจับ: คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2612/2543 เมื่อมีการจับกุมโดยชอบแล้ว แม้พันตำรวจโท อ. ซึ่งไม่ได้ร่วมจับกุมด้วย มาร่วมลงลายมือชื่อในบันทึกการจับกุม ก็เป็นเพียงการกระทำโดยไม่ชอบของพันตำรวจโท อ. เท่านั้น ไม่ทำให้การจับกุมที่ชอบด้วยกฎหมายกลายเป็นการจับกุมโดยไม่ชอบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3999/2535 บันทึกการจับกุมที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจลงชื่อ 16 คน แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ลงชื่อในบันทึกการจับกุมทั้งหมดจะไปร่วมจับกุมด้วยหรือไม่ แต่เมื่อมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ 2 คน ร่วมทำการจับกุมคนร้ายจริง แม้บันทึกบางส่วนจะไม่เป็นจริง ก็ไม่ทำให้พยานหลักฐานโจทก์เสียไป

3) แก้อ้อความในบันทึกการจับกุม: การแก้ไขบันทึกการจับกุม เป็นความผิดวินัย (ไล่ออก) และผิดอาญาฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารราชการปลอม เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1793/2536 เจ้าพนักงานตำรวจแก้บันทึกในชั้นจับกุมจากเดิมจำเลยให้การปฏิเสธเป็นการรับสารภาพในชั้นจับกุมถือว่าการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

4) บันทึกการจับกุมไม่มีข้อความแจ้งสิทธิ: คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8148/2551 บันทึกการจับกุม ที่จำเลยให้การรับสารภาพชั้นจับกุมไม่มีข้อความว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ กับไม่มีข้อความว่า ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จึงไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้เพราะเป็นพยานหลักฐานชนิดที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4063/2549 เมื่อมีการจับกุมตัวจำเลยทั้งสามและแจ้งข้อหาแก่จำเลยทั้งสามแล้ว ไม่ปรากฏว่าได้มีการแจ้งสิทธิให้จำเลยทั้งสามทราบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 7 ทวิ (เดิม) ซึ่งเป็นบทบังคับให้ผู้จับมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิรวม 3 ประการ โดยเฉพาะประการที่ 1 คือ พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง ดังนั้น บันทึกการจับกุมของจำเลยทั้งสาม จึงไม่อาจรับฟังได้ (ป.วิ.อ. ม. 7 ทวิ (เดิม) 226) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3751/2551 ฎีกาของจำเลยที่ว่าคำเบิกความของร้อยตำรวจเอก น. ชัดกับบันทึกการจับกุมแต่ไม่ปรากฏตามฎีกาของจำเลยว่าจะชัดกันอย่างไร จึงเป็นฎีกาที่ไม่ชัดแจ้ง ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยัย ร้านก๋วยเตี๋ยวของจำเลยขณะเปิดบริการมิใช่ที่รโหฐานแต่เป็นที่สาธารณสถาน เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองอันเป็นความผิดต่อกฎหมายย่อมมีอำนาจค้นจำเลยได้ โดยไม่ต้องมีหมายค้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 93 และเมื่อทำการตรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีนอยู่ในครอบครองจำเลย การกระทำของจำเลยก็เป็นความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามมาตรา 78 (1) (อ้าง ป.วิ.อ. มาตรา 2 (13) 78, 93)

5) ข้อพิรุณในบันทึกการจับกุม: คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5659/2554 ลำพังการตรวจค้นพบยาเสพติดให้โทษของกลางนอกบริเวณบ้านที่อยู่ใกล้ที่สาธารณะนั้น ยังไม่แน่นอนว่าเจ้าของบ้านนั้นเป็นผู้ครอบครองของกลางเพราะอาจมีบุคคลอื่นโยนเข้าไปได้โดยง่าย ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่จำเลยเป็นผู้โยนของกลางไปตกที่บริเวณดังกล่าวย่อมเป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญที่สุดในอันที่จะแสดงให้เห็นว่าจำเลยเป็นผู้ครอบครองของกลางนั้นจริง แต่ปรากฏว่าไม่มีการบันทึกระบุถึงข้อเท็จจริงนี้ในบันทึกการจับกุมตรวจค้น จึงเป็นข้อพิรุณบกพร่องอย่างมาก...พยานหลักฐานของโจทก์มีข้อพิรุณสงสัยตามสมควรว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 227 วรรคสอง (จึงยังรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้...) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13553/2553 ... เอกสารด้านหลังบันทึกการจับกุมมีรอยขีดฆ่าที่บอกบุคคลอื่นและเขียนชื่อจำเลยแทน ส่วนข้อความอื่นในบันทึกการจับกุมฉบับเดียวกัน ไม่ว่าจะข้อความก่อนหรือข้อความหลังจากที่ระบุชื่อจำเลยที่มีการแก้ไขดังกล่าวต่างระบุชื่อจำเลยทั้งสิ้น การแก้ไขดังกล่าวจึงมิใช่ข้อพิรุณ...คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12428/2553...เจ้าพนักงานตำรวจที่ไปร่วมจับกุมจำเลยตามบันทึกการจับกุมมีจำนวนถึง 12 คน แต่มีสิบตำรวจตรี ส. ไปชุมนุมการซื้อขายเมทแอมเฟตามีนเพียงคนเดียว โดยไม่มีเหตุผลว่าเหตุใดจึงมิให้เจ้าพนักงานตำรวจคนอื่นได้รู้เห็นเหตุการณ์ในฐานะประจักษ์พยานด้วย เมื่อสายลับซึ่งเป็นประจักษ์พยานอีกหนึ่งปากโจทก์ก็ไม่ได้อ้างและนำสืบ ดังนี้ ย่อมเป็นการนำสืบพยานเดียวในกรณีที่สามารถ นำสืบพยานคู่ได้ ทำให้จำเลยไม่มีโอกาสตรวจสอบด้วยการถามค้าน คำเบิกความของ สิบตำรวจตรี ส. จึงมีน้ำหนักน้อย...

6) เขียนบันทึกการจับกุมไม่ตรงกับข้อเท็จจริงเป็นพิรุณ (คำชี้ขาดความเห็นแย้ง ที่ อส (สฟอส.1) 0015/3689 ลง 18 มีนาคม 2545) อัยการสูงสุด ได้พิจารณาแล้ว ชี้ขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาโดยเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมยืนยันว่าเห็นผู้ต้องหาหยิบสิ่งของสิ่งหนึ่งออกมาจากกระเป๋าสะพายแล้วทิ้งลงที่พื้นหญ้า เมื่อเจ้าพนักงานผู้จับกุมอ้างว่าเหตุที่บันทึกในบันทึกการจับกุมว่าพบของกลางในกระเป๋าสะพายที่ผู้ต้องหาสะพายอยู่ เพราะเห็นผู้ต้องหาหยิบเอาสิ่งของออกมาจากกระเป๋าสะพายแล้วทิ้งลงกับพื้นหญ้า คำให้การของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมกับบันทึกการจับกุมจึงมีข้อเท็จจริงแตกต่างกันเป็นพิรุณ ทั้งยังมีพยานอื่นซึ่งเดินมากับผู้ต้องหาให้การยืนยันว่ากัญชาของกลางไม่ใช่ของผู้ต้องหาและมีได้ค้นพบจากตัวผู้ต้องหาแต่อย่างใด ประกอบกับผู้ต้องหาให้การปฏิเสธตลอดมา คดีมีพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง จึงชี้ขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาฐาน มียาเสพติดให้โทษประเภท 5 (กัญชา) ไว้ในความครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต

7) ถ้อยคำรับสารภาพอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1152/2556 ถ้อยคำของจำเลยในบันทึกการจับกุมจำเลยที่ว่า จำเลยรู้จักและมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับ ส. จำเลยในคดีอาญาอีกเรื่องหนึ่งมาประมาณ 2 เดือน และจำเลยขับรถไปรับ ส. มิใช่เป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด เมื่อเจ้าพนักงานผู้จับได้แจ้งสิทธิให้แก่จำเลยทราบแล้วว่าจำเลยมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ และถ้อยคำของจำเลยอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคท้าย

ประการสุดท้าย ตำรวจทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตามอุดมคติตำรวจ 9 ข้อ และประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2564 โดยเคร่งครัด

บทสรุป

เมื่อ “ตำรวจ” เป็นต้นสายธารแห่งกระบวนการยุติธรรม เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยหน้าที่จะต้องจับกุม อันถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แม้การจับกุมอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในหลาย ๆ ประการก็ตาม เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะผู้จับกุม ต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน ไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ไม่หลงลืมหรือกลั่นแกล้ง ฟัน้องประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด หากมีการกระทำที่ตรงข้ามย่อมเกิดความเสียหายและส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติถูกฟ้องร้องต่อศาล หรือถูกดำเนินคดีในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 รวมทั้งภาพลักษณ์ในทางลบเกิดแก่องค์กรของผู้ปฏิบัติ จึงเป็นหน้าที่ของตำรวจทุกคนโดยเฉพาะผู้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การจับกุม ต้องทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี การปฏิบัติหน้าที่ต้องซื่อสัตย์ สุจริต รวดเร็ว ต่อเนื่อง เป็นธรรม อยู่ในกรอบของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งต้องโปร่งใสและตรวจสอบได้ เมื่อประชาชนยอมรับศรัทธา “ตำรวจเป็นมิตร ใกล้ชิดประชาชน” ตำรวจย่อมอยู่ในดวงใจของประชาชน เป็นตำรวจอาชีพที่ประชาชนและสังคมพึงปรารถนา

เอกสารอ้างอิง

- Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560. (2017). *Royal Thai Government Gazette*. Vol.134, Part 40a, 7-11. (In Thai).
- Liability for Wrongful Act of Officials Act B.E. 2539. (1996). *Royal Thai Government Gazette*. Vol.113, Part 60a, 25-29. (In Thai).
- Office of Judicial Affairs. (n.d.). *Supreme Court Judgment No. 1954/2546*. Retrieved March 21, 2021. from <https://deka.in.th/view-50781.html>. (In Thai).
- Office of Judicial Affairs. (n.d.). *Supreme Court Judgment No. 4243/2542*. Retrieved March 20, 2021. from <https://deka.in.th/view-9296.html>. (In Thai).
- Office of Judicial Affairs. (n.d.). *Supreme Court Judgment No. 1547/2540*. Retrieved March 20, 2021. from <https://deka.in.th/view-50781.html>. (In Thai).

- Royal Thai Police. (2021). *Order of The Royal Thai Police No. 178/2021 on Video and audio recording of searches, arrests and criminal investigations*. Retrieved April 5, 2021. from <https://saranitet.police.go.th/37383>. (In Thai).
- Royal Thai Police. (2013). *Order of The Royal Thai Police No. 419/2013 on Administration of Justice in Criminal Cases Making an Investigation and Measures to Control, Inspect, Accelerate the Investigation of Criminal Cases*. Bangkok: Royal Thai Police. (In Thai).
- Sriparivatin, S. (n.d.). *Human Rights Principles*. Retrieved April 8, 2021. from https://policetraining9.com/index.php?option=com_attachments&task=download&id=279. (In Thai).
- The Criminal Procedure Code B.E.2547. (2004). *Royal Thai Government Gazette*, Vol.121, Part 79a, 1-21. (In Thai).
- The Research Division of the Supreme Court. (2014). *Supreme Court Judgment No. 8722/2555*. Retrieved March 8, 2021. from <https://deka.in.th/view-528607.html>. (In Thai).
- The Research Division of the Supreme Court. (n.d.). *Supreme Court Judgment No. 2444/2521*. Retrieved March 18, 2021. from <https://deka.in.th/view-5354.html>
- The Research Division of the Supreme Court. (n.d.). *Supreme Court Judgment No. 4243/2542*. Retrieved March 21, 2021. from <https://deka.in.th/view-9296.html>. (In Thai).
- The Research Division of the Supreme Court. (2009). *Supreme Court Judgment No. 8148/2551*. Retrieved March 18, 2021. from <https://deka.in.th/view-412050.html>. (In Thai).
- Thongraweewong, K., Changtam, K., Suebcha, P., Soonpracha, K., & Somsaard, C. (2017). *Equality and Non-Discrimination*. Bangkok: Office of the National Human Rights Commission of Thailand. (In Thai).

แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองหัวหินไม่ให้นักท่องเที่ยวตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมหลังการฟื้นตัวของประเทศจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

บุญทวี บุญให้¹

¹ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รับบทความ: 24 มีนาคม 2564 แก้ไขบทความ: 19 เมษายน 2564 ตอรับบทความ: 6 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการป้องกันนักท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองหัวหินไม่ให้เกิดเป็นเหยื่ออาชญากรรมขณะท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หลังการฟื้นตัวของประเทศจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด – 19) หัวหินเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มีชายหาดและทะเลที่สวยงาม ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองหัวหิน โดยเฉพาะหาดหัวหิน รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ทางประวัติศาสตร์ อาชญากรรมเป็นภัยคุกคามต่อระบบการท่องเที่ยวและระบบเศรษฐกิจของเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางการป้องกันนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งประกอบไปด้วย 5 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม 2) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสจะกระทำความผิด 4) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการลดโอกาสการตกเป็นเหยื่อ และ 5) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากร

คำสำคัญ: การป้องกันอาชญากรรม, นักท่องเที่ยว, เหยื่อ, อาชญากรรม

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีววิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ 999 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

ผู้ประสานงาน อีเมล toomboonthaweewee@gmail.com

Guidelines for Crime Prevention of Tourists in Hua Hin Municipality Area after the Country's Recovery from Coronavirus Disease 2019

Boonthawee Boonhai¹

¹Faculty of Social Science and Humanities, Mahidol University

Received: 24 March 2021, Revised: 19 April 2021, Accepted: 6 May 2021

Abstract

This article aims to present guidelines to prevent tourists in Hua Hin municipality area from being victims of crime after the country's recovery from the Coronavirus disease (COVID – 19). Hua Hin is one of the natural tourist destinations with beautiful beaches and sea. Tourists from all over the world come to Hua Hin each year, especially Hua Hin beach and important historical site of many tourist attractions. Crime is a threat to tourism and city's economy. The relevant agencies should provide guidelines to prevent tourists from being victims of crime, which can be classified into 5 schemes; 1) crime prevention by the environment, 2) crime prevention by public participation, 3) crime prevention by surveillance of vulnerable committing-crime group, 4) crime prevention by reducing the opportunity for crime and 5) crime prevention by development and enhancement for personnel efficiency.

Keywords: Crime Prevention, Tourists, Victim, Crime

---

¹Doctor of Philosophy Program in Criminology, Justice Administration and Society, Faculty of Social Sciences and Humanities

Mahidol University, 999, Salaya, Phuttamonthon, Nakhonpathom, Thailand 73170

Corresponding author: Email: toomboonthawee@gmail.com

บทนำ

สถานการณ์ท่องเที่ยว พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมานักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยยังคงลดลงต่อเนื่อง ซึ่งมาจากการได้รับผลกระทบการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด - 19 ไปทั่วโลก ทำให้ประเทศแต่ละประเทศออกมาตรการปิดสนามบินและไม่รับคนเข้าประเทศชั่วคราวขณะเดียวกันห้ามประชาชนของตนเองเดินทางออกนอกประเทศรวมถึงประเทศไทยจากการรายงานของ Economics Tourism and Sports Division (2021) ระหว่างเดือนมกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2563 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 6,702,396 คน ซึ่งถือว่า มีจำนวนที่น้อยเนื่องจากการระบาดของโควิด - 19 ยังคงไม่สิ้นสุดลง แม้ว่าการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย เมื่อ ปี พ.ศ. 2563 จะมีจำนวนลดลง แต่ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2564 มีรายงานว่า ขณะนี้ มีประเทศจำนวน 202 ประเทศทั่วโลกฉีดวัคซีนโควิดกันอย่างต่อเนื่องและมีการฉีดวัคซีนทั่วโลกมากกว่า 2,975 ล้านโดส (Armstrong, 2021) ประกอบกับปัจจัยบวกที่รัฐบาลไทยมีมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น แผนภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ (Phuket Sandbox) เป็นโครงการใหม่ของรัฐบาลที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวที่ได้รับวัคซีนครบโดสแล้วสามารถเข้าประเทศไทยได้โดยไม่ต้องกักตัว 14 วัน คาดว่า นักท่องเที่ยวจะกลับเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยโดยตั้งเป้าไว้ 10 ล้านคนใน พ.ศ. 2564 (Ratchakitprakam, 2021) จะทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวไปพร้อม ๆ กับการฟื้นตัวของประชาชนในประเทศ หลังจากที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ประชาชนในประเทศบางส่วนยังคงว่างงาน ไม่มีรายได้หรือรายได้ลดลง จากการปิดกิจการต่าง ๆ ของผู้ประกอบการก็มักจะมีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวมากขึ้นตามไปด้วย เช่น ลัก วิ่ง ชิง ปล้นทรัพย์ของนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การฉ้อโกง การหลอกขายสินค้าหรือบริการอาชญากรรมรุนแรงอื่น ๆ เป็นต้น ความปลอดภัยจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจก่อนการเดินทางและความพึงพอใจระหว่างและหลังการเดินทางของนักท่องเที่ยว (National Institute of Development Administration, 2015, p. 6)

ชายหาดหัวหิน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นชายหาดสวยงามติดอันดับโลก แต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางไปท่องเที่ยวและพักผ่อนเฉลี่ย 3,807,248 คนต่อปี (Economics Tourism and Sports Division, 2021) แต่เมืองหัวหินซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกยังประสบกับปัญหาเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวครอบครัวชาวอังกฤษที่ถูกกลุ่มวัยรุ่นนทำร้ายร่างกายบาดเจ็บช่วงเทศกาลสงกรานต์ในเดือนเมษายน การก่อการร้ายในเขตเทศบาลเมืองหัวหินช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมา นอกจากนั้นแล้วสถิติการเกิดคดีอาญาในพื้นที่เทศบาลเมืองหัวหินย้อนหลัง 3 ปี ก็ยังคงมีคดีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติการเกิดคดีอาญา 2 กลุ่ม พ.ศ. 2561 – 2563 ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน

ฐานความผิด	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563
กลุ่มที่ 1 คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ	43	46	52
กลุ่มที่ 2 คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	213	165	119
รวม	256	211	171

ที่มา: (Hua Hin Police Station, 2021)

จากตารางที่ 1 พบว่า ฐานความผิดคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2563 มีจำนวนคดีที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และฐานความผิดคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2563 ในพื้นที่เทศบาลเมืองหัวหิน ยังคงมีคดีที่มากกว่า 100 คดีขึ้นไป จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น ประชาชนชาวหัวหิน ได้รับผลกระทบอย่างมากทำให้ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ผับ บาร์ สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ปิดตัวลง ส่งผลต่อการเลิกจ้างงาน โรงแรมและที่พักหลายแห่งปิดตัวลง ทำให้คนตกงานติดต่อกันเป็นเวลานาน การที่ผู้คนเหล่านั้นจะหันมาประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น การค้าขายก็พบความยากลำบาก เนื่องจากประสบปัญหากับคนไม่มีกำลังซื้อ คนไม่มีเงิน ทำให้ปัญหานี้สืบตามมาจากเป็นผลให้คนจำนวนหนึ่ง มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรรม อาจกล่าวได้ว่าคนเหล่านั้นได้รับความกดดันที่เกิดจากความไม่สมดุลของเป้าหมายทางสังคมกับโอกาสทางสังคมนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) ของเมอร์ตันที่เชื่อว่าตามปกติมนุษย์จะปฏิบัติตามกฎระเบียบ การละเมิดกฎระเบียบถือเป็นเรื่องที่ไม่ปกติเนื่องจากอาจมีบางสิ่งซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกกดดันทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรรม (Rojviroon, 2018, p. 39)

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) การท่องเที่ยวกับอาชญากรรม การป้องกันอาชญากรรมและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมให้กับนักท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องของความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวตลอดจนหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้นำแนวทางการป้องกันนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดเป็นเหยื่ออาชญากรรมไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กรต่อไป

ความหมายของอาชญากรรม (Crime)

Piumsomboon (1988, p. 5) ได้กล่าวถึงอาชญากรรมว่า อาชญากรรมเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมใด ซึ่งเป็นการละเมิดบทกฎหมายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งอาชญากรรม คือ พฤติกรรมที่บ่อนทำลายสังคม สอดคล้องกับ Khantee (2000) ได้กล่าวถึงอาชญากรรมออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) อาชญากรรม

ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง พฤติกรรมในการกระทำความผิด ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำที่เจตนา โดยมีลักษณะของการกระทำความผิดที่ร้ายแรงแสดงออกถึงความรุนแรงทั้งการกระทำและผลอันตรายที่สังคมได้รับในวงกว้าง ซึ่งผู้ที่กระทำความผิดนั้นจะต้องได้รับโทษทั้งที่ไม่เป็นทางการ เช่น การโดนต่อว่าจากผู้คนรอบข้าง และเป็นบุคคลที่สังคมไม่ยอมรับ ส่วนโทษที่เป็นทางการ คือการได้รับโทษตามกฎหมายที่บัญญัติความผิดนั้นไว้ ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษโดยผ่านกระบวนการยุติธรรม เป็นสำคัญ 2) อาชญากรรมในความหมายอย่างแคบ หมายถึง พฤติกรรมในการกระทำความผิดที่ละเมิดต่อกฎหมายอาญาเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงเจตนาและลักษณะของการกระทำความผิด 3) อาชญากรรมในแง่ของกฎหมาย หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นปฏิปักษ์ต่อบทบัญญัติหรือข้อห้ามแห่งกฎหมายมหาชน 4) อาชญากรรมในแง่ของสังคมวิทยา เป็นพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มคนในสังคมซึ่งมีการกระทำที่ส่อเจตนาเป็นปฏิปักษ์หรือส่งผลอันตรายต่อความเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคมซึ่งผลของการกระทำดังกล่าวร้ายแรงต่อสังคมถึงขนาดที่รัฐจะกำหนดวิธีปฏิบัติหรือแทรกแซงเพื่อควบคุมและระงับพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และ 5) อาชญากรรมในแง่ของอาชญาวิทยาเป็นการพิจารณาถึงปรากฏการณ์อาชญากรรมและพฤติกรรมของอาชญากรในลักษณะสหวิทยาการซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกฎหมาย สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา จิตแพทย์และสังคมศาสตร์แขนงอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป อาชญากรรม คือ การกระทำใด ๆ ที่เป็นอันตรายต่อบุคคลหรือสังคมเกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินและส่งผลอันตรายต่อความสงบสุขและเรียบร้อยของบุคคลหรือสังคม เป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคม ฝ่าฝืนกฎระเบียบต่าง ๆ อันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นข้อห้ามซึ่งระบุไว้เป็นความผิดและกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน

ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory)

Robert K. Merton เป็นนักสังคมวิทยาที่นำเอาแนวคิดเรื่อง “สภาวะไร้บรรทัดฐาน” หรือ “Anomie” ของ Durkheim มาพยายามอธิบายถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนของคนในสังคม โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม

สาระสำคัญของทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) สามารถนำเสนอได้ดังนี้ 1) เสนอแนวคิดเรื่องความกดดันทางสังคมทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน 2) เน้นการอธิบายกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเด็กกลุ่มด้อยโอกาสที่เอนเอียงไปในโลกอาชญากรรม และ 3) เมอร์ตัน (Merton) กล่าวว่า การเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนแบ่งออกได้เป็น 5 แบบโดยอาศัยเป้าหมายทางสังคม (Culture Goal) และวิถีทางในการแสวงหาความสำเร็จที่ถูกรับรอง (Institutional Means) เป็นเครื่องมือในการแบ่งแยก ซึ่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนทั้ง 5 แบบ ได้แก่ 1) Conformity คือ กลุ่มที่มีพฤติกรรมปกติได้รับการยอมรับโดยสังคมทั่วไป 2) Innovation คือ กลุ่มที่แสวงหาหนทางในการประสพผลสำเร็จทางสังคม

ทางอื่นที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมนำไปสู่โลกของอาชญากรรม เช่น ลักขโมย ปล้น ค้ายาเสพติด

3) Ritualism คือ กลุ่มที่ละทิ้งจุดมุ่งหมายทางสังคมแต่หันไปหาความพึงพอใจด้านอื่นซึ่งอาจจะเป็นอาชญากรรมหรือไม่เป็นอาชญากรรม เช่น ดื่มเหล้าเมายา การใช้จ่ายเสพติด เป็นต้นแต่มิใช่เป็นการกระทำเพื่อแสวงหาความสำเร็จทางสังคม 4) Retreatism คือ กลุ่มที่ละทิ้งทุกอย่างที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็เป้าหมายทางสังคมหรือวิถีทางที่สังคมยอมรับ กลายเป็นคนหงอยเหงา ซึมเศร้า ไร้แก่นสาร ไม่เอาถ่าน คนกลุ่มนี้อาจนำมาซึ่งการฆ่าตัวตาย ตามแนวคิดเรื่อง Anomie ของ Durkheim และ 5) Rebellion คือ กลุ่มที่ยังคงยึดติดอยู่กับเป้าหมายทางสังคมและวิถีทางที่เป็นที่ยอมรับในสังคมแต่ในขณะเดียวกันยังมีความขัดแย้งในตนเอง ทำให้เกิดพฤติกรรมรุนแรงออกมา เนื่องจากยังมีความรู้สึกถึงการถูกบีบคั้นให้ต้องประพฤติตนให้อยู่ภายใต้กฎระเบียบทางสังคม คนกลุ่มนี้มักจะแสดงออกโดยอาศัยพฤติกรรมที่ถูกกฎหมายหรืออาจไม่ถูกกฎหมายได้ เช่น กลุ่มหัวรุนแรงต่าง ๆ นักเดินขบวนเรียกร้อง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าตามปกติมนุษย์จะปฏิบัติตามกฎระเบียบการละเมิดกฎระเบียบถือเป็นเรื่องผิดปกติเนื่องจากอาจมีบางสิ่งเป็นปัจจัยภายนอกกดดันทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรรม (Rojviroon, 2018, pp. 39 - 41)

จากการศึกษาทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) นั้น สรุปเป็นตัวอย่างได้ว่า เมื่อกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งต้องการ Goals ได้แก่ รายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว เมื่อ Means ที่จะไปสู่การได้มาซึ่งรายได้ที่เพียงพออยาก บางคนไม่สามารถทำตาม Means ได้ ก็จะเกิดความกดดัน นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือนำไปสู่การกระทำอะไรก็ได้เพื่อที่จะให้ตนเองนั้นได้ Goals คือ รายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงตนเองและครอบครัว ในที่สุดก็เป็เหตุให้กระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมได้ เช่น ก่อคดีลัก วิ่ง ชิง ปล้น ค้ายาเสพติด คำของหนีภาษี ยักยอกทรัพย์ ล่อลวง เป็นต้น

การท่องเที่ยวกับอาชญากรรม

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในภาคการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงตามวิวัฒนาการของการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) มีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวไม่ใช่กิจกรรมที่จำกัดแค่เฉพาะกลุ่มชนชั้นสูงอีกต่อไป แต่ชนชั้นกลางก็สามารถท่องเที่ยวได้ โดยเป็นผลมาจากสภาพทางทางการเงินที่ดีขึ้นและการมีเวลาว่างมากขึ้น 2) การท่องเที่ยวครอบคลุมประเทศในหลายภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศโลกที่สาม และ 3) การพัฒนาอย่างรวดเร็วของระบบคมนาคมทำให้มีการเดินทางกันมากขึ้น (National Institute of Development Administration, 2015) เช่นเดียวกับ Bennet (1998) ให้ความเห็นว่า นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวต่างชาติ มักนำเงินก้อนใหญ่เข้าสู่พื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ พวกเขาเป็นเป้าสายตาจากคนร้ายและมักจะถูกล่อลวงได้ง่ายกว่าคนท้องถิ่นเพราะความไม่คุ้นชินพื้นที่ วัฒนธรรม ภาษา และคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวมักจะถูกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมได้ง่ายหากคนร้ายสบช่องโอกาส เพราะพวกเขาจะทำตัวตามสบาย ไม่ระวังตัวเองมาก ไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ จะไม่มีทางทราบวาพื้นที่ใดในสถานการณ์ที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นอันตราย

และไม่ทราบว่าจะปกติแล้วในพื้นที่นั้น ๆ เกิดอาชญากรรมขึ้นบ้างหรือไม่ พวกเขาจะเป็นเป้าหมายของ คนร้ายในการฉกชิงวิ่งราวได้ง่าย เพราะมีความแตกต่างจากคนในท้องถิ่นชัดเจนในเรื่องของการแต่งกาย และท่าทีที่ให้ความสนใจกับสถานที่ นักท่องเที่ยวมักจะถูกประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินทันทีที่แยกตัว ออกจากกลุ่มนักท่องเที่ยวของตน หรือพาตนเองเข้ามาในสถานที่หรือโอกาสที่เสี่ยงต่อการถูก ประทุษร้าย ดังนั้น มาตรการรักษาความปลอดภัยจึงต้องครอบคลุมไปถึงประชากรในพื้นที่และผลกระทบ ทางด้านความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับ World Tourism Organization (1996, p. 17) ได้ให้คำแนะนำว่าการกำหนดประเด็นหรือขอบเขตการวางแผนเพื่อการสร้าง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในภาคการท่องเที่ยว ต้องพิจารณาจากความเสี่ยงภัย (Risk) ที่เกิดขึ้น ได้จาก 4 สาเหตุหลัก ได้แก่

1. ความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และหน่วยงานนอกภาคการท่องเที่ยว จากกรณีต่อไปนี้ 1) การกระทำผิดกฎหมายที่ทั่วไป เช่น การลักขโมย การล้วงกระเป๋า การรุมทำร้าย การบุกรุกกรรม การหลอกลวงนักท่องเที่ยว เป็นต้น 2) การกระทำอันตรายแบบสุ่มและแบบเจาะจง เช่น การข่มขืนกระทำชำเราและการกระทำอันตรายใด ๆ เพื่อให้เกิดความอับอาย เป็นต้น 3) การก่อ อาชญากรรมโดยวางแผนและไตร่ตรองไว้ก่อน เช่น การบีบบังคับ ชู่ กรรโชก และการค้ำมนุษย์ เป็นต้น 4) การก่อการร้ายและการบุกรุกสถานที่ของรัฐโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การจี้เครื่องบิน การชุมนุม ประท้วง ต่ออำนาจของรัฐบาลของสถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานทูตของประเทศอื่น ๆ ที่มีปัญหาทางการเมือง อยู่ในขณะนั้น รวมไปถึงการจี้พาหนะหรือการจับคนเป็นตัวประกันเพื่อการต่อรองทางการเมืองด้วย 5) สงครามความขัดแย้งทางสังคมและการก่อความไม่สงบทางการเมืองและทางศาสนา และ 6) ความบกพร่อง ของระบบป้องกันภัยสาธารณะ องค์กร และบริการที่เกี่ยวข้อง

2. ความเสี่ยงจากภาคการท่องเที่ยวและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาคการขนส่ง ธุรกิจ ค้าปลีก และธุรกิจบริการ เป็นต้น ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมักเกิดจาก 1) ความบกพร่องของมาตรฐาน ความปลอดภัย (กรณีเกิดเพลิงไหม้ ช้อผิดพลาด จากการก่อสร้าง ขาดการป้องกันแผ่นดินไหวและอื่นๆ) 2) ความบกพร่องด้านสุขอนามัยที่ดีและสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในสถานที่ท่องเที่ยว 3) การขาด การป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย การก่ออาชญากรรมและการกระทำผิดในแหล่งท่องเที่ยว 4) การค้าขาย ที่หลอกลวงนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลมาจากการละเลยต่อการตรวจสอบการโกงของผู้ประกอบการ ในธุรกิจการท่องเที่ยว 5) การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง และ 6) การนัดหยุดงานของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่

3. ความเสี่ยงจากผู้เดินทางแต่ละบุคคล (Individual Travelers) ผู้มาเยือนอาจเป็นผู้ที่ ก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่ตนเองและแก่ผู้คนในชุมชน (Hosts) ได้เช่นกัน สาเหตุเหล่านี้ อาจเกิดได้ จากสาเหตุดังนี้ 1) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เกินขอบเขตหรือเสี่ยงอันตรายเกินไปในกิจกรรมด้าน กีฬาและนันทนาการ การขับขี้อยู่โดยขาดความระมัดระวัง ความเสี่ยงจากการรับประทานอาหารหรือ เครื่องดื่มมีเมามากจนเกินพอดี 2) นักท่องเที่ยวมีปัญหาด้านสุขภาพหรือร่างกายอยู่แล้วระหว่าง

เดินทางท่องเที่ยว 3) นักท่องเที่ยวไม่เคารพต่อสถานที่ท่องเที่ยวหรือมีเรื่องมีราวกับคนภายในสถานที่ท่องเที่ยวส่วนรวมหรือกฎหมาย 4) การมีส่วนร่วมกับการกระทำที่ผิดกฎหมายเฉพาะทางหรือการกระทำที่มีความผิดทางอาญา เช่น การลักลอบค้ายาเสพติด เป็นต้น 5) การเข้าไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ที่ไม่มีความปลอดภัยและอันตราย และ 6) การกระทำที่ไม่ได้ตั้งใจหรือประมาท จนสูญเสียทรัพย์สินส่วนตัว เอกสารสำคัญหรือเงิน ขณะทำการท่องเที่ยว

4. ความเสี่ยงที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมทั้งภัยที่เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวขาดความระมัดระวังตัวเองหรือเกิดจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวไม่มีความระมัดระวังกับสภาพทางธรรมชาติของท้องถิ่นหรือไม่สนใจผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อตนเอง โดยเฉพาะอันตรายจากพืชและสัตว์ประจําถิ่น 2) นักท่องเที่ยวขาดความเตรียมพร้อมในเรื่องของการปฐมพยาบาลเมื่อเกิดอันตราย นักท่องเที่ยวไม่เตรียมยารักษาโรคหรือขาดสุขอนามัย เช่น การฉีควัคซีนการป้องกันโรค 3) นักท่องเที่ยวไม่สนใจค่าเตือนภายในสถานที่ท่องเที่ยว และขาดสุขอนามัยที่ดีในการรับประทานอาหาร และ 4) นักท่องเที่ยวเผชิญกับเหตุฉุกเฉิน (ภัยธรรมชาติ โรคระบาด เป็นต้น) จากความเสี่ยงที่เกิดตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยหากนักท่องเที่ยวใจเข้าไปในพื้นที่เสี่ยง ดื้อรั้น ไม่สนใจต่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน ถือว่าเป็นความเสี่ยงส่วนบุคคล (Personal risk)

สรุปได้ว่าความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจะยังเกิดขึ้นต่อไปในแหล่งท่องเที่ยวแม้ว่าจะมีความพยายามทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนในการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากตัวนักท่องเที่ยวเองหรือเกิดจากธรรมชาติ มีวิธีการที่หลากหลายทั้งเครื่องมือและนโยบายต่าง ๆ ที่สามารถใช้ป้องกันและลดการเกิดอาชญากรรมต่อนักท่องเที่ยว อาทิ การร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ชุมชน รัฐบาล และนักท่องเที่ยว เป็นต้น

การป้องกันอาชญากรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมนับว่าเป็นทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่ได้รับการพัฒนาจากแนวคิดสำนักคลาสสิก ได้รับความสนใจจากนักอาชญาวิทยาร่วมสมัยอีกครั้งหนึ่ง สืบเนื่องจากการมีผลงานวิจัยที่อาศัยสมมติฐานนี้และทดสอบแนวคิดทฤษฎีเป็นจำนวนมากทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ซึ่งสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมได้จริง (Boonchuay, 2018, p. 54) United Nation (2010) ได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมผ่านหน่วยงานย่อยที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง คือ สำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Office on Drugs and Crime – UNDOC) กำหนดกลยุทธ์การป้องกันอาชญากรรมที่วางแผนไว้อย่างดี ดังนี้ 1) มาตรการป้องกันอาชญากรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับสังคมเศรษฐกิจการศึกษาและสุขภาพ ปัญหาการกำหนดเป้าหมายพื้นที่ใกล้เคียงครอบครัวและเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยง 2) การปรับปรุงเครือข่ายชุมชนและสภาพแวดล้อมและการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความสามารถของชุมชน 3) การลดโอกาสในการเกิดอาชญากรรมผ่านการออกแบบตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม 4) ป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

โดยการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้วิธีการป้องกันอาชญากรรมนี้เป็นวิวัฒนาการในการทำความเข้าใจวิธีการป้องกันความรุนแรงในเมือง สิ่งที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายได้รับการยอมรับในขณะนี้ว่าเป็นประเด็นทางสังคม สาธารณสุขและประเด็นการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งสามารถจัดการได้ในเชิงรุก (Boonchuay, 2018, p. 55)

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้เสนอหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) รัฐบาลทุกระดับควรมีบทบาทเป็นผู้นำ 2) การป้องกันอาชญากรรมควรได้รับการบูรณาการด้วยวิธีการเชื่อมโยงไปสู่สังคมทั้งปวงและนโยบายและโปรแกรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงการจ้างงาน การศึกษา สุขภาพ ที่อยู่อาศัยและการวางแผนบริการสังคม 3) ควรมีการสร้างกลวิธีในการเป็นพันธมิตรระหว่างสถาบันของรัฐและกระทรวง ชุมชนและองค์กรเอกชน ภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม 4) ต้องมีเงินทุนเพียงพอและทรัพยากรอื่น ๆ รวมถึงความรับผิดชอบที่ชัดเจนการดำเนินการและความยั่งยืนของกลยุทธ์ 5) กลยุทธ์ขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมและการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ 6) การริเริ่มการป้องกันอาชญากรรมทั้งหมดต้องเคารพสิทธิมนุษยชนและหลักนิติรัฐ 7) ต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างการจัดระเบียบในระดับท้องถิ่นและระดับอาชญากรรมนานาชาติ และ 8) กลยุทธ์การป้องกันอาชญากรรมควรคำนึงถึงความต้องการที่แตกต่างกันของชายและหญิง และสมาชิกที่เปราะบางที่สุดในสังคม

Royal Thai Police (2007) ได้ให้ความหมายของการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม หมายถึง การใช้มาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้นโดยแบ่งออกเป็น การกำจัดต้นเหตุการณ ขจัดความปรารถนาที่จะกระทำความผิดและการขจัดช่องโอกาสที่จะกระทำความผิด ทั้งหมดนี้ถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เอกชนและประชาชนในการร่วมมือกัน ซึ่งถือว่าเป็นงานในหน้าที่ของตำรวจที่สำคัญที่สุด ตลอดจนการใช้มาตรการต่าง ๆ ระวังเหตุการณ์การกระทำความผิด การจับกุมควบคุมอาชญากรเพื่อป้องกันอาชญากรรมย้อนกลับมากระทำความผิดอีก และการลงโทษอาชญากร เพื่อทำให้เกิดความเข็ดหลาบ ทั้งยังเป็นเครื่องเตือนใจแก่ผู้ที่คิดจะประกอบอาชญากรรม โดยอาจจะเป็นการป้องกันและระงับเหตุในการเกิดอาชญากรรม และ/หรือเป็นการสืบสวนปราบปรามติดตามจับกุมภายหลังจากการเกิดเหตุแล้ว การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมด้วยการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน

สรุปได้ว่าการป้องกันอาชญากรรม คือ การควบคุม กำกับ ติดตาม การใช้มาตรการหรือนโยบายต่างๆ จากทางภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมในการลดช่องทางหรือการลดโอกาสในการกระทำความผิดสำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชนในกลุ่มเสี่ยง ใช้วิธีการให้ความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมและการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมสำหรับประชาชนทั่วไปหรือผู้บริโภค ดำเนินการแก้ไขฟื้นฟู การให้การศึกษา การให้ความรู้ทางวิชาชีพ การอบรมด้านศีลธรรม สำหรับประชาชนหรือผู้ที่กระทำความผิดแล้ว ไม่ให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำ

บทวิเคราะห์ วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิดอาชญากรรม ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) การท่องเที่ยวกับอาชญากรรม การป้องกันอาชญากรรมและได้ทำการศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัยของนักวิจัยหลายท่านที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันอาชญากรรม สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ ที่ศึกษา นำมาเป็นแนวทางการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน ไม่ให้นักท่องเที่ยวตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม หลังการฟื้นตัวของประเทศจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าควรประกอบไปด้วย 5 แนวทาง ได้แก่

1. แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม แนวทางนี้เกิดจากการศึกษาและการสังเคราะห์งานวิจัยของ Jitwittana (1999) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ลักษณะองค์ประกอบสภาพแวดล้อมกายภาพเพื่อการป้องกันอาชญากรรม กรณีศึกษาย่านศูนย์การค้าปทุมวัน และงานวิจัยของ Nienvitooon (2012) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเสนอแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อลดช่องโอกาสการเกิดอาชญากรรมในย่านที่พักอาศัยของชุมชนในเขตเมือง (กรุงเทพมหานคร) จากการศึกษาและการสังเคราะห์งานวิจัย สามารถนำมาเป็นแนวทางการจัดการกับพื้นที่ต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรม ได้แก่ องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลเมืองหัวหิน ควรจัดให้มีแสงสว่างที่เพียงพอในแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงการติดตั้งป้ายสัญลักษณ์ การป้องกันพื้นที่อันตรายห้ามเข้าในพื้นที่เปลี่ยวและพื้นที่ล่อแหลม เพื่อเป็นการปิดกั้นโอกาสที่ผู้กระทำผิดจะเข้าถึงบุคคลหรือทรัพย์สิน โดยจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อให้แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อมนั้นบรรลุเป้าหมายของแนวทาง ได้แก่ การติดตั้งกล้อง CCTV ให้ครอบคลุมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกอุ่นใจและความรู้สึกปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ตำรวจ เข้มงวดกวาดล้างแหล่งอบายมุข สถานบันเทิง สถานบริการต่าง ๆ ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อไม่ให้สถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่งมั่วสุมหรือต้นเหตุในการก่ออาชญากรรมกับนักท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเครือข่ายกล้อง CCTV หรือกล้อง CCTV เคลื่อนที่ เพื่อง่ายต่อการสังเกตการณ์และประเมินสถานการณ์ในการเข้าตรวจสอบพื้นที่หากเห็นว่ามีความเสี่ยงในการก่อเหตุอาชญากรรมขึ้น โดยเป็นความร่วมมือระหว่างเทศบาลเมืองหัวหิน ร่วมมือกับสถานีตำรวจเมืองหัวหิน

2. แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษารายงานของสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNDOC) สามารถสรุปและนำมาเป็นแนวทางได้ว่า เทศบาลเมืองหัวหินและเจ้าหน้าที่ตำรวจควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันสังคมจากปัญหาอาชญากรรม โดยจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อให้แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประสบผลสำเร็จ

ได้แก่ การเน้นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ให้เข้มแข็งในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว รัฐบาลควรสนับสนุน แนวโน้มปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว สร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังภาคประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนเพื่อแจ้งข่าวให้เบาะแสด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

3. แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสจะกระทำความผิด แนวทางนี้เป็นการตกลึกความคิดของผู้ศึกษาเพื่อเป็นการเฝ้าระวังกลุ่มบุคคล ผู้ติดยาเสพติด ผู้ไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง ผู้ประพฤติตนในลักษณะอันธพาล คนวิกลจริต เด็กและเยาวชน ทั้งในและนอกระบบการศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยง โดยจัดทำโครงการหรือกิจกรรม ได้แก่ เทศบาลเมืองหัวหินร่วมกับสถานีตำรวจเมืองหัวหิน จัดให้มีเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครทำการตรวจสอบ ตรวจสอบเมื่อเห็นสมควร รวมถึงเพิ่มมาตรการเชิงรุกเพื่อลดโอกาสในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงก่อนที่จะกระทำความผิด เช่น เปิดพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ให้ทำกิจกรรม เป็นต้น

4. แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการลดโอกาสการตกเป็นเหยื่อ แนวทางนี้เป็นการตกลึกความคิดของผู้ศึกษา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รู้จักการป้องกันและระวังภัยด้วยตนเอง รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบของภัยอาชญากรรม แนวทางการป้องกันเพื่อระมัดระวังภัยอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น โดยเน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมหรือไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยเทศบาลเมืองหัวหินจัดทำโครงการหรือกิจกรรม ได้แก่ จัดทำแอปพลิเคชันเตือนภัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเมืองหัวหิน จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้และการป้องกันตัวผ่านทางระบบออนไลน์หรือแอปพลิเคชัน พัฒนาระบบศูนย์รับแจ้งเหตุ รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่หรือชุดปฏิบัติการที่มีความพร้อมสามารถตอบสนองรับแจ้งเหตุเข้าไปช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้ทันเหตุการณ์เมื่อเกิดเหตุ

5. แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากร เป็นแนวทางที่ผู้ศึกษาตกลึกจากความคิดและประสบการณ์ในการทำงานของผู้ศึกษาว่าควรพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรในการป้องกันอาชญากรรม โดยเทศบาลเมืองหัวหินร่วมมือกับตำรวจท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ สมาคมธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยวหัวหิน ชะอำ จัดทำโครงการหรือกิจกรรม ดังนี้ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการป้องกันอาชญากรรมสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในด้านพัฒนา เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นธุรกิจที่มีอัตราการแข่งขันสูงทุก ๆ ปี จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในเมืองไทยของเราเป็นจำนวนไม่น้อย การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเที่ยวในเมืองไทยก็คือ “ความปลอดภัย” ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยจากอุบัติเหตุหรือความปลอดภัยจากอาชญากรรม ที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดความปลอดภัยของทั้งนักท่องเที่ยว หัวหินเป็นเมืองหนึ่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นทะเล ภูเขา น้ำตก ตลอดจนกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองหัวหินเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดรายได้เป็นมูลค่าหลายล้านบาท เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการเติบโตสูง ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวก็เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องให้ความสำคัญแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะหน่วยงานปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ ควรมีแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดกับนักท่องเที่ยว ทำงานเชิงบูรณาการร่วมกับฝ่ายตำรวจ หากหน่วยงานปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางหรือมาตรการการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ นำแนวทางลงสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว อาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวนั้นย่อมลดลงหรือไม่มีอาชญากรรมเลย

เอกสารอ้างอิง

- Armstrong, D. (2021). *Covid – Vaccine – Tracker – Global*. Retrieved March 16, 2021. from www.bloomberg.com/graphics/covid-vaccine-tracker-global-distribution. (In Thai).
- Bennet, J. (1998). *Managing Tourism Services: A Southern Africa Perspective*. Pretoria: Van Schaik.
- Boonchuay, S. (2018). *The Development of Innovative Models of Local Administrative Organization in Crime Prevention in the Central Region*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. (In Thai).
- Economics Tourism and Sports Division. (2021). *International Tourist Arrivals to Thailand*. Retrieved March 18, 2021. from https://mots.go.th/more_news_new.php?cid=593. (In Thai).
- Hua Hin Police Station. (2021). *Working Group 4 Case Groups*. Prachuap Khiri Khan: Hua Hin Police Station. (In Thai).

- Jitwiwattana, D. (1999). *Elements of physical environment contributing to crime prevention in Bangkok: a case study of Patumwan Shopping Center area*. (Master's Thesis). Silpakorn University. (In Thai).
- Khantee, P. (2000). *Criminology Theory and Research*. Bangkok: Netbook Publishing. (In Thai).
- National Institute of Development Administration. (2015). *Strategic Plan for Building Confidence in Life and Property Safety of Foreign Tourists*. Bangkok: NIDA.
- Nienvitton, K. (2012). *The environmental design to decrease the Opportunity of crime in residential area in urban community of Bangkok*. (Master's Thesis). Silpakorn University. (In Thai).
- Piumsomboon, P. (1988). *Criminology: Interdisciplinary on Crime*. (1st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Publishing. (In Thai).
- Rachakitprakarn, P. (2021). *TAT Places Foreign Routes to Get Vaccinated Travel without Detention*. Retrieved March 19, 2021. from <https://news.thaipbs.or.th/content/300930> (In Thai).
- Rojviroon P. (2018). *Transnational Crime*. Bangkok: Anan Rung Patthana Publishing. (In Thai).
- Royal Thai Police. (2007). *Royal Thai Police Annual Fiscal Year 2006*. Bangkok: Royal Thai Police Operation Center. (In Thai).
- United Nations. (2010). *Handbook on the Crime Prevention Guidelines: Criminal Justice Handbook Series*. New York. United Nations.
- World Tourism Organization. (1996). *Tourist Safety and Security: Practical Measures for Destinations*. Spain: World Tourism Organization.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสถานที่ที่ทำการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน

วาชีณี ยศปัญญา¹

¹คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รับบทความ: 31 มีนาคม 2564 แก้ไขบทความ: 23 เมษายน 2564 ตอรับบทความ: 14 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนมักจะก่อปัญหาอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้ง และต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิดตามหลักการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยมุ่งเน้นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มากกว่าการลงโทษโดยการจำคุก อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีความไม่เหมาะสมหลายประการ เช่น เสี่ยงต่อการควบคุมตัว ยุ่งยากและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เพิ่มภาระในการประสานงาน ขั้นตอนและวิธีการในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนของเจ้าพนักงานตำรวจกับสหวิชาชีพ ไม่ว่าจะการวางแผนช่วยเหลือพยานเด็กและเยาวชน การกำหนดสถานที่และสภาพแวดล้อม เทคนิคที่ได้ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่ทำการสอบสวนพยาน ผู้เสียหายและผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ดังนั้น จึงควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 133 ทวิ โดยเห็นควรจัดให้มีการสอบสวนพยาน ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นเด็กและเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ณ สถานที่ที่ทำการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแทนสถานที่ที่ทำการของพนักงานอัยการเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ

คำสำคัญ: ที่ทำการสอบสวน, การสอบสวน, เด็กและเยาวชนกระทำความผิด

---

¹พันตำรวจโทหญิง วาชีณี ยศปัญญา คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เลขที่ 90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

ผู้ประสานงาน อีเมล wachinee14@gmail.com

Legal Measures Regarding the Site of Juvenile Investigation

Wachinee Yodpanya¹

¹ Faculty of Law, Royal Police Cadet Academy

Received: 31 March 2021, Revised: 23 April 2021, Accepted: 14 May 2021

Abstract

Children and youth are likely to commit crimes and transferred to a judicial process which places emphasis on the children and youth treatment in accordance with the principles of child rights protection. The rehabilitation of delinquent children and youth under the Juvenile and Family Court Act and Juvenile and Family Trial Procedure B.E. 2553 is focused rather than the punishment of imprisonment. However, many problems such as the process difficulty, risk of detention, wasteful travel expenses and burden of coordination were found. This includes the police method and procedures for children and youth interrogation where multidisciplinary officer, place of operation and the environment were issued. Besides, interrogation techniques at the inquiry step and the location of the witness interrogation for the victim and the accused juveniles under the age of eighteen according to the Criminal Procedure Code, B.E. 2477 were involved. Therefore, it is necessary to amend the Criminal Procedure Code, B.E. 2477, Section 133 bis. It was agreed that there should be an investigation of witnesses, the victim or the accused person who are juveniles under the age of eighteen at the investigative office, instead of the prosecutor's office which is similar to other civilized countries.

Keywords: Investigative Office, Inquiry, Child and Juvenile Inquiry

---

¹Police Lieutenant Colonel Wachinee Yodpanya, Faculty of Law, Royal Police Cadet Academy
Police Cadet Academy, 90 Moo 7, Amphoe SamPhran, NakhonPathom, Thailand 73110
Corresponding author: Email: wachinee14@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนมักจะก่อปัญหาอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้งและต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูแก่เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด โดยมีการแก้ไข เพิ่มเติม คติวิเคราะห์ ด้านบทบัญญัติกฎหมาย โดยกำหนดให้มีหน่วยงานต่าง ๆ มากำกับดูแลมากกว่าการลงโทษโดยการจำคุก ดังจะเห็นได้จากการแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 มีการบัญญัติมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไว้เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในอดีตที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด โดยมีหลักการคุ้มครอง แก้ไขฟื้นฟูเฉพาะเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด กระบวนการที่จะค้นหาความจริงและการใช้มาตรการทางอาญา มีหลักในการให้ความคุ้มครองเด็กมิให้ได้รับผลกระทบต่อชื่อเสียงและจิตใจ ในระหว่างที่มีการดำเนินคดีอาญา

กระบวนการยุติธรรมของไทยประกอบด้วยองค์หลัก คือ ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มักจะมุ่งเน้นเฉพาะการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา หรือจำเลยแต่เพียงอย่างเดียว (Sihitulanont, 2018, p. 1) ตามหลักการสอบสวนโดยชอบเป็นเงื่อนไขสำคัญของการนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่การจะตีความว่าการสอบสวนโดยชอบมีความหมายเพียงใด อย่างไร ด้วยรูปแบบและวิธีการอย่างไร จึงจะสามารถทำให้การดำเนินคดีบรรลุตามวัตถุประสงค์ของรัฐอย่างแท้จริง ในขณะที่สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนจะต้องได้รับการคุ้มครอง การสอบสวนบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะ อาทิ เด็ก สตรี หรือผู้เสียหายในความผิดบางฐาน การควบคุมตัวในระหว่างการสอบสวน การพิจารณา การปล่อยชั่วคราวต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีหลักประกันที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนได้ว่า จะได้รับการปฏิบัติอย่างชอบธรรม สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนจะได้รับการกระทบกระเทือนน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นแก่การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และการควบคุมอาชญากรรมของรัฐเท่านั้น (Likasitwatanakul, 2008, p. 2) นอกจากนี้ หากผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชนยังต้องมีกฎหมายปกป้องให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะตัว มีมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา โดยการบำบัดแก้ไขบำบัดฟื้นฟู มิฉะนั้นเด็กเหล่านี้ อาจได้รับความเสียหายต่อจิตใจหรือชื่อเสียง อันเกิดจากกระบวนการการดำเนินคดีอาญาที่มุ่งเน้นการค้นหาความจริง ซึ่งให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเท่านั้น แต่สภาพจิตใจของผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กย่อมแตกต่างจากผู้ต้องหาโดยทั่วไปที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะกรณีในความผิดเกี่ยวกับเพศ สภาพจิตใจของเด็กเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและคุ้มครองเป็นพิเศษมากกว่าในกรณีอื่น ๆ ซึ่งหากปล่อยให้มีการดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมเหมือนคดีอาญาทั่วไป ๆ เริ่มตั้งแต่การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมผู้เสียหายต้องเปิดเผยเรื่องทั้งหมด

รายละเอียดของการกระทำต่าง ๆ ต่อหน้าพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา เมื่อกระบวนการดำเนินการถึงชั้นศาล ในกรณีผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน อาจต้องเปิดความในเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ซ้ำอีก เด็กเหล่านี้ก็จะได้รับผลกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจ มากขึ้น เท่ากับว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ซ้ำเติมเพิ่มความเสียหายและความเจ็บปวด ให้แก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอบสวนเพื่อรวบรวม พยานหลักฐานเพื่อให้ได้ความชัดเจนทั้งในข้อเท็จจริง การใช้ภาษาสื่อความหมาย การใช้คำถาม ที่มีลักษณะเป็นภาษากฎหมาย รายละเอียดเหตุการณ์ สถานที่และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ย่อม ส่งผลกระทบต่อกระเทือนจากการให้ปากคำของผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนแทบทั้งสิ้น (Sihitulanont, 2018, pp. 1-3)

ความหมายของเด็กและเยาวชน

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 1 “เด็ก” หมายถึง บุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า สิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ เป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เด็ก” ไว้ว่า บุคคลซึ่งอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตาม มาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคล อายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

สรุปได้ว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุยังไม่ถึงอายุต่ำกว่าสิบแปดปี แต่ไม่รวมถึง ผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส “เยาวชน” หมายถึง คนอ่อนวัย รุ่นสาว รุ่นหนุ่ม ที่อายุเกินสิบห้าปี บริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็ก

ตามหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Right of the Child 1989) หลักการคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก มุ่งคุ้มครองมิให้เด็กถูกละเมิดสิทธิ เหนือร่างกาย ชีวิต และเสรีภาพ จนเป็นผลเสียต่อสวัสดิภาพของเด็ก รวมทั้งคุ้มครองให้มีการเยียวยา

ฟื้นฟู เด็กที่ถูกละเมิดดังกล่าว ให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้ ตามหลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหา ความประพฤติหรือกระทำความผิดทางอาญา มุ่งคุ้มครองให้เด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ทางอาญาได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ โดยให้ได้รับผลกระทบจากการต้องถูก ดำเนินคดีและควบคุมตัวน้อยที่สุด โดยคุ้มครองให้ได้รับโอกาสแก้ไขเยียวยาให้สามารถเติบโต เป็นพลเมืองดีของสังคม (Mektrairat, 2010, p. 21)

ปฏิญญาเพื่อเด็ก

ที่ประชุมสมัชชาแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กได้ให้การรับรองปฏิญญาเพื่อเด็กอย่างเป็นทางการ และให้หน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กทั้งภาครัฐและเอกชนถือเป็นนโยบายในการ ดำเนินการพัฒนาเด็ก โดยใช้สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กเป็นแนวทาง การกำหนดปฏิญญาเพื่อเด็ก คำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของเด็กเป็นสิ่งสำคัญจึงกำหนดปฏิญญา เพื่อเด็ก ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ เด็กต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีเจตคติที่ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต มีความเข้าใจเกี่ยวกับ ตนเองอย่างถูกต้องเป็นจริง เข้าใจ และยอมรับความต้องการสิทธิและบทบาทของตนและผู้อื่น เพื่อให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีคุณภาพ และรู้จักอยู่ร่วมกันโดยสันติ เด็กต้องมีโอกาสและสามารถ แสดงความคิดเห็นเป็นของตนเองได้ ด้วยจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวมและสาธารณะ มีส่วนร่วมกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งการยึดถือเรื่องความมีวินัยในตนเองและความยุติธรรมในสังคม เพื่อเป็นพื้นฐานของวิถีทางในการดำเนินชีวิตตามครรลองในระบอบประชาธิปไตย เด็กต้องมีโอกาส เข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ ในสังคม ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อันหมายรวมถึงสิทธิในการใช้ บริการด้านการป้องกัน การคุ้มครอง แก๊ซ ฟื้นฟู และการพัฒนา เด็กต้องได้รับโอกาสในการรับรู้ และการพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์พื้นฐานจากรัฐ สถาบันสังคม และองค์กรธุรกิจ ทั้งการมีตัวตน ในการพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ดังกล่าวตามความเหมาะสม เด็กต้องได้รับการพิทักษ์และคุ้มครอง จากการกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยไม่นำมาเปิดเผยต่อสาธารณชนหรือประชาชน และต้องได้รับ การปฏิบัติที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ (Komut, 2010)

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

แนวคิดพื้นฐานของความจำเป็นที่จะต้องให้ความคุ้มครองเด็กในการดำเนินคดีอาญา ในเบื้องต้น เพื่อมุ่งเน้นที่จะให้ความคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก ซึ่งมีผลให้การดำเนินคดีอาญา ที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษ โดยมีหลักการว่าเด็กควรต้องได้รับการดูแลด้วยความเมตตาและได้รับการบำบัด แก๊ซจิตใจมากกว่าการลงโทษโดยการจำคุก ส่วนการให้ ความคุ้มครองเด็กที่เป็นผู้เสียหายหรือพยานนั้น เป็นเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็กที่จะสามารถ

ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันมิให้เด็กนั้นได้รับผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจจากการให้ปากคำ (Jaiharn, 2000, pp. 358-359)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนในประเทศ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน เรื่อง การสอบสวนสามัญ มาตรา 133 ทวิ กำหนดให้การสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้อย่างความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการหรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น มาตรา 134/1 กำหนดให้ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ และมาตรา 134/2 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลที่มีอายุไม่ถึงสิบแปดปีหรือเพื่อกระบวนพิจารณาและชี้ขาดคดีภายใต้หมวดนี้สำหรับการกระทำที่ถูกกล่าวหาของผู้กระทำความผิดเด็กคือบุคคลที่อายุไม่ถึงสิบแปดปี และ “ผู้กระทำความผิดเด็ก” คือ บุคคลที่กระทำความผิดก่อนอายุสิบแปดปี (United States Code, Chapter 403) (Juvenile Delinquency, Section 5031 Definitions)

รัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) “ผู้กระทำความผิดเด็ก” หมายถึง เด็กอายุสิบแปดปีขึ้นไปแต่ไม่เกินกฎหมายอาญา

มลรัฐหรือสหพันธรัฐ (Wisconsin Statutes) “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่อายุน้อยกว่าสิบแปดปีเว้นแต่เพื่อวัตถุประสงค์ในการสอบสวนหรือฟ้องร้องบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายของสหพันธรัฐทั้งทางแพ่ง อาญา หรือเทศบัญญัติ เด็กจะไม่รวมถึงบุคคลที่อายุไม่ถึงสิบแปดปี (Juvenile Justice Code, Chapter 938.02) สรุปได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น อายุของเด็กแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละมลรัฐ

กระบวนการค้นหาความจริงจากพยานเด็กในชั้นสอบสวนในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นไปตาม Memorandum of Good Practice on Video Recorded Interview with Children Witnesses for Criminal Proceeding ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการคุ้มครองในชั้นศาลตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะกำหนดขั้นตอนและวิธีการในการสอบปากคำเด็กสำหรับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องไว้ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนเพื่อช่วยเหลือพยานเด็กในการสอบปากคำในชั้นสอบสวน การกำหนดสถานที่และสภาพแวดล้อมในการสอบปากคำเด็ก และเทคนิคที่ใช้ในการสอบปากคำเด็ก ในการสอบปากคำเด็กจะมีผู้สอบปากคำ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ หรือนักสังคมสงเคราะห์ซึ่งจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กอย่างเพียงพอ ในระหว่างการสอบปากคำได้มีการกำหนดให้มีบุคคลที่ให้การดูแลเด็กอยู่ร่วมกับเด็กเพื่อให้กำลังใจในระหว่างการสอบปากคำ เรียกว่าผู้ดูแลการสอบปากคำ ได้แก่ บิดา มารดา ญาติ ครูประจำชั้น หรือบุคคลที่เด็กไว้วางใจร่วมนั่งอยู่ด้วย ในขณะที่มาตรการคุ้มครองเด็กในชั้นศาลจะเป็นไปตามกฎหมาย The Youth Justice and Criminal Evidence Act 1999 ที่ได้กำหนดคุณสมบัติของพยานที่มีสิทธิใช้มาตรการพิเศษคือ พยานที่มีอายุต่ำกว่าสิบเจ็ดปีในวันที่มีการสืบพยานและในกรณีที่มีอายุเกินกว่าสิบเจ็ดปีในวันเริ่มพิจารณา เมื่อได้มีการบันทึกวิดีโอเทปการซักถามพยานนั้นไว้ก่อนแล้วก็มีสิทธิใช้มาตรการพิเศษได้ต่อไป พยานดังกล่าวนี้จะได้รับการคุ้มครองด้วยมาตรการพิเศษในการให้ความคุ้มครองพยานเด็กในชั้นพิจารณา เช่น บันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำเด็กที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนมารับฟังในชั้นพิจารณาคดีเสมือนว่าพยานมาเบิกความในห้องพิจารณา เพื่อให้พยานเด็กไม่ต้องมาเบิกความซ้ำอีกเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการกำหนดไว้ใน The Police and Criminal Evidence Act 1984 Code C ว่าเด็กมีสิทธิขอให้บุคคลที่เด็กร้องขอให้อยู่ร่วมในการถามปากคำซึ่งจะต้องเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ปกครองของเด็กหรือถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าวอาจเป็นบุคคลที่ศาลเห็นสมควร (Hanterdphongchai, 2008, pp. 595-596)

2. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

กฎหมายอาญาเยาวชนใช้แก่ “วัยรุ่น” (Anwendung Des Jugendstrafrechts Auf Heranwachsende) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เด็ก” “เยาวชน” และ “วัยรุ่น” นั้น มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 1 หลักกฎหมายและวิธีการจำแนกและแบ่งแยกประเภทความผิดในประเทศเยอรมัน กฎหมายนี้ใช้บังคับต่อเมื่อเยาวชน หรือวัยรุ่น กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด บุคคลใดขณะทำผิดอายุสิบสี่ปีแต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีถือว่าเป็นเยาวชน บุคคลใดขณะกระทำความผิดอายุสิบแปดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบเอ็ดปีถือว่าเป็นวัยรุ่น บุคคลใดขณะกระทำความผิดอายุยังไม่ถึงสิบสี่ปีถือว่ายังไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญา ความรับผิดชอบในทางอาญาแล้วกฎหมายเยอรมันแบ่งบุคคลออกเป็นหลายวัยด้วยกัน คือ เด็ก (Kind) เยาวชน (Jugendlicher) วัยรุ่น (Heranwachsender) และผู้ใหญ่ (Erwachsener) ได้แก่ บุคคลอายุตั้งแต่ยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ถือว่าบรรลุนิติภาวะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของ

เยอรมัน ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้กำหนดมาตรการพิเศษในการคุ้มครองเด็กไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 58 โดยกำหนดว่า การถามปากคำพยานอาชญากรที่ปากคำบนสื่อโทรทัศน์ได้ หากบุคคลมีอายุต่ำกว่าสิบหกปี ได้รับบาดเจ็บอันเป็นผลมาจากความผิดอาญา หรือหากเกรงว่าจะไม่สามารถถามปากคำบุคคลระหว่างการพิจารณาคดี และหากจำเป็นต้องมีการบันทึกการถามปากคำเพื่อตรวจสอบความจริง ซึ่งในชั้นสอบสวนนี้พนักงานอัยการเป็นผู้ที่เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก โดยพนักงานอัยการจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้อง โดยอาจกำหนดด้วยคำสั่งเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเจาะจงว่าวิธีการและขอบเขตของการสอบสวนใดให้ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการ ตำรวจมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามคำสั่งของอัยการ (Hanterdphongchai, 2008, p. 596)

3. ประเทศญี่ปุ่น

“เด็ก” หมายความว่าบุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปี (The Juvenile Law of 1948, Article 2) และเด็กซึ่งอายุต่ำกว่า 14 ปี จะไม่อยู่ภายใต้การลงโทษทางอาญา แต่การกระทำของเด็กอาจเข้าลักษณะเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมก็ได้ (The Juvenile Law of 1948, Article 3) การคุ้มครองสิทธิเด็กในชั้นสอบสวน ตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติรับรองไว้ใน The Juvenile Law of 1948 เช่น สิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ และไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง สิทธิในการถูกควบคุมแยกจากผู้ใหญ่และเด็กอื่น ๆ สิทธิในการห้ามเผยแพร่ข้อมูลที่อาจบ่งชี้ถึงเด็ก สิทธิมีผู้อยู่ด้วยในระหว่างการสอบสวน เป็นต้น สำหรับเกณฑ์อายุของเด็กที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย The Juvenile law of 1948 ของประเทศญี่ปุ่น หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี การสอบปากคำเด็กที่เป็นผู้ต้องหาตาม The Juvenile Police Activity Principles ซึ่งใช้เป็นมาตรฐานในการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กของตำรวจญี่ปุ่นได้กำหนดไว้ว่า โดยหลักแล้ว การสอบสวนต้องกระทำต่อหน้าผู้ปกครองที่อยู่กับเด็กหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม กระบวนการชั้นสอบสวนเด็กในประเทศญี่ปุ่นนั้น พนักงานอัยการได้เข้ามามีบทบาทมากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่นกำหนดไว้ว่า ถ้ามีความจำเป็นพนักงานอัยการสามารถทำการสอบสวนการกระทำผิดด้วยตนเองได้จึงทำให้พนักงานอัยการญี่ปุ่นมีอำนาจที่จะสอบสวนการกระทำผิดทุกคดีด้วยตนเองได้ การสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาจะอยู่ภายใต้การดำเนินการของพนักงานอัยการโดยเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจช่วยเหลืออัยการในการสอบสวนคดีอาญา (Hanterdphongchai, 2008, pp. 596-597)

บทวิเคราะห์ วิจารณ์ และเสนอแนะ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/ กำหนดให้คดีความผิดที่ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่

ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีสหวิชาชีพร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น จะเห็นว่าได้ว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยาน หรือการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน มีได้ระบุสถานที่ที่ให้การถามปากคำหรือการสอบสวนเด็กและเยาวชนเอาไว้ด้วย การสอบสวนในปัจจุบันเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือพยาน ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนรวมทั้งบุคคลที่เด็กร้องขอ เดินทางไปยังสถานที่ทำการสำนักงานอัยการจังหวัดเพื่อถามปากคำหรือทำการสอบสวนดังกล่าว ทำให้ในทางปฏิบัติมักประสบปัญหาสุ่มเสี่ยงต่อการหลบหนีได้ง่าย เป็นภาระยุ่งยาก สิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณส่วนตัว และเพิ่มภาระให้พนักงานสอบสวนในการประสานงานกับสหวิชาชีพ อีกทั้งต้องจัดเตรียมอุปกรณ์การสอบสวน เป็นต้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวควรกำหนดหรือระบุในกฎหมายให้ชัดเจนว่า ในการสอบสวนปากคำคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำ ณ สถานที่ที่ทำการของพนักงานสอบสวน จึงจะเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้มากกว่า ทั้งนี้ ห้องสอบสวนเด็กและเยาวชนจะต้องแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม มีความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการสอบสวน หรือหากมีการพัฒนาการสอบสวนหรือถามปากคำเด็กด้วยระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ได้ก็จะเป็นการพัฒนานวัตกรรมการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทยให้ทันสมัยขึ้น เพื่อให้พยานเด็กไม่ต้องมาเบิกความซ้ำอีก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็กตามหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ในการถามปากคำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบแปดปีดังกล่าวข้างต้น เด็กและเยาวชนต้องได้รับความคุ้มครองด้านร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก มิให้เด็กถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกายชีวิตและเสรีภาพ จนเป็นผลเสียต่อสวัสดิภาพของเด็ก โดยมีกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการจัดตั้งแผนงานทางสังคม ในการที่จะให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่เด็กและบุคคลซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล อีกทั้งต้องคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของเด็กเป็นสำคัญ สิทธิในการใช้บริการด้านการป้องกันการคุ้มครองตามปฎิญาเพื่อเด็ก อันจะทำให้ผู้เสียหายหรือพยานนั้นได้รับการคุ้มครองสามารถให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันมิให้เด็กได้รับผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจจากการให้ปากคำและไม่ควรกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ่งยากอันอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเด็ก ตลอดจนให้เด็กมีสิทธิร้องขอให้ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ปกครองของเด็กอยู่ร่วมในการถามปากคำ ตามแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ บิดา มารดา ญาติ ครู ประจำชั้น หรือบุคคลที่เด็กไว้วางใจร่วมในการถามปากคำด้วย เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดให้การสอบสวนเด็กต้องกระทำต่อหน้าผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายใหม่ให้มีความสอดคล้องกันโดยนำกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการสอบสวนเด็กและเยาวชน

ผู้กระทำความผิด เพื่อให้กฎหมายสามารถให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด
อาญาได้ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าสมควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พ.ศ. 2477 มาตรา 133 ทวิ ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานที่ที่ทำการสอบสวนพยาน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาที่เป็น
เด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ว่าให้ทำการสอบสวนปากคำ ณ สถานที่ที่ทำการของพนักงานสอบสวน
ก็จะเป็นการคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้มากกว่าและไม่เป็นภาระ
เกินควรของพนักงานสอบสวน อีกทั้ง เจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน
เป็นสำคัญจึงต้องเอาตัวเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง เมื่อการสอบสวนเริ่มต้นที่พนักงานสอบสวน
โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้จัดให้มีการสอบสวนปากคำเด็ก การเดินทาง ความเสี่ยงในการควบคุม
ตัวผู้ต้องหา การประสานงาน วัสดุอุปกรณ์ การสอบสวน ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นการประหยัด
สะดวกสบาย ปลอดภัยและมีความพร้อมมากกว่า ดังนั้น การสอบสวนปากคำ ณ สถานที่ที่ทำการของ
พนักงานสอบสวนจึงเป็นสถานที่คุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนและตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย
มีความเหมาะสมที่สุด

บทสรุป

การกำหนดหรือระบุในกฎหมายให้ชัดเจนว่าในการสอบสวนปากคำคดีที่เด็กและเยาวชน
เป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำ ณ สถานที่ที่ทำการของพนักงาน
สอบสวน เป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายสอดคล้องตามหลัก
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ปฏิญญาเพื่อเด็กและแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยกำหนดขั้นตอนและวิธีการในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน
ของสหวิชาชีพ ไม่ว่าจะการวางแผนช่วยเหลือพยานเด็กและเยาวชน การกำหนดสถานที่และ
สภาพแวดล้อม เทคนิคที่ใช้ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ สถานที่ที่ทำการสอบสวนเด็ก
และเยาวชน จะต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วน ในสถานที่ที่เหมาะสม มีความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์
ในการสอบสวนหรือหากมีการพัฒนาการสอบสวนหรือถามปากคำเด็กด้วยระบบประชุมทางไกล
ผ่านจอภาพ (Video Conference) ได้ก็จะเป็นการพัฒนานวัตกรรมการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน
ของประเทศไทยให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Hanterdphongchai, S. (2008). *Legal Problems in Child Interrogation at Investigation Level*. (Master's Thesis). Dhurakij Pundit University. (In Thai).
- Jaiharn, N. (2000). *The Role of Psychologists and Social Workers in Child Interrogation in Criminal Cases: a Handbook for Conducting Child Interrogation Training and Examination*. Nonthaburi: Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (In Thai).
- Komut, R. (2010). *Promoting the work of multidisciplinary teams for the protection of abused children Nonthaburi Province*. (Master's Thesis). Thammasat University. (In Thai).
- Liksitwatanakul, S. (2008). *Study Project for the Development of Check and Balance System in Criminal Justice Process*. Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai).
- Mektrairat, N. (2010). *The Siam Revolution 1932*. Bangkok: Amarin Academic. (In Thai).
- Sihitulanont, V. (2018). *Development of Collaboration Among Multidisciplinary Team in Juvenile Investigation*. Nakhon Pathom: Police Cadet Academy. (In Thai).

การวิเคราะห์ขนาดของบาดแผลที่เกิดจากการทำมุมที่ต่างกันของอาวุธมีดต่างชนิด

ธีรนิติ กาญจนะ¹¹คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รับบทความ: 26 เมษายน 2564 แก้ไขบทความ: 24 พฤษภาคม 2564 ตอรับบทความ: 16 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของบาดแผลและขนาดของบาดแผลที่เกิดจากการยิงอาวุธมีดด้วยหน้าไม้ โดยใช้มีด 2 ชนิด ได้แก่ อาวุธมีดมีคมด้านเดียวและอาวุธมีดมีคมสองด้าน ยิ่งไปยังหนึ่งหมุความหนา 2.44 เซนติเมตร ที่ถูกยิงไว้ทำมุมโดยยิงทำมุม 90, 100 และ 110 องศา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ One Sample t-test ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะขอบของบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดมีคมด้านเดียวมีรูปร่างเป็นรูปปลายธง บาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดมีคมสองด้าน บาดแผลจะมีมุมแหลมทั้งสองด้าน โดยขนาดกว้างของบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดมีคมด้านเดียวและ มีคมสองด้าน ที่ทำมุมต่างกันจะมีขนาดเท่ากับควมหนาของใบมีดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ความยาวของบาดแผลเกิดจากอาวุธมีดมีคมด้านเดียวและมีคมสองด้านที่ทำมุมต่างกัน จะมีขนาดไม่เท่ากับควมกว้างของใบมีด ดังนั้น กรณีระบุอาวุธมีดที่ทำให้เกิดบาดแผลถูกแทงที่เกิดจาก มีดมีคมด้านเดียวและมีดมีคมสองด้าน สามารถระบุจากลักษณะของบาดแผลและควมกว้างของ บาดแผลกับควมหนาของอาวุธมีดที่ใช้ในการก่อเหตุได้

คำสำคัญ: อาวุธมีด, ขนาดบาดแผล, บาดแผลถูกแทง

---

¹ร้อยตำรวจเอก ธีรนิติ กาญจนะ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เลขที่ 90 หมู่ 7 อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

ผู้ประสานงาน อีเมล Sk129_tik_pigblood@hotmail.com

Analysis of the Sizes of Stab Wound Caused by Varied Angles of Different Knives

Teeranit Kanjana¹

¹Faculty of forensic Science, Royal Police Cadet Academy

Received: 26 April 2021, Revised: 24 May 2021, Accepted: 16 June 2021

Abstract

The purpose of this study was to analyze the shape and size of wounds caused by the designed stab mechanism. This experimental research was performed by using two types of knives, a single-edged knife and a double-edged knife, set at 90-, 100- and 110-degree angles and then shot to the 2.44 cm thickness tested pigskin. Data were statistically analyzed using One Sample t-test. The results showed that the characteristics of the wound edges caused by single-edged knife were in the shape of the flag tip. The wounds caused by double-edged knife showed sharp angles on both sides. When shooting both types of knives to the pigskin at different angles, it was found that the width of the wound was equal to the thickness of the blade at the significance level 0.05, while the length of the wound was not equal to the width of the blade. Therefore, to identify a knife in the stab cases with single-edged and double-edge knives, it can be specified from the width of the wound and the thickness of the knife used in the crime.

Keywords: Knife, Wound Size, Stab Wound

---

¹Police Captain. Teeranit Kanjana, Master of Science Program in Forensic Science,
Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy
Royal Police Cadet Academy, 90 Moo 7, Amphoe SamPhran, NakhonPathom, Thailand 73110
Corresponding author: Email: Sk129_tik_pigblood@hotmail.com

บทนำ

จากการวิเคราะห์ของกรมสุขภาพจิตในเวทีเสวนา “จับสัญญาณอันตรายความรุนแรงในครอบครัว 2018” จัดโดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกลร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ชั่วฆาตกรรมมีปัจจัยที่มักกระตุ้น พบว่ามีสาเหตุมาจากสุราและยาเสพติด ซึ่งอาวุธที่ใช้ก่อเหตุจะใช้อาวุธปืนเป็นหลักร้อยละ 40.5 รองลงมาเป็นมีด ของใช้ใกล้มือ ไม้ ค้อน (Department of Mental Health, 2018) สาเหตุของการกระทำความรุนแรงเป็นเรื่องที่ซับซ้อนรวมด้วยหลายองค์ประกอบ เช่น ภาพสังคมและเศรษฐกิจ สภาพจิตใจความท้อแท้สิ้นหวัง ความสัมพันธ์ ความอิจฉาริษยาหรือความเกลียดชัง หรือรวมถึงการใช้สุราของมีนเมาและสารเสพติด เมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2563 เหตุการณ์หญิงป่วยจิตเวชก่อเหตุแทงเด็กหญิงวัย 5 ขวบเสียชีวิต ผู้ก่อเหตุ ถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลด้วยอาการหายใจวาวริน โดยผู้ก่อเหตุคือ จิตรลดา ตันติวานิชยสุข มีประวัติก่อเหตุเมื่อ พ.ศ. 2548 ใช้อาวุธมีดแทงเด็กเซนต์โยเซฟคอนเวนต์บาดเจ็บ 4 ราย (Thai News Agency, 2020) และตัวอย่างคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกา 5506/2541 จำเลยฟันผู้เสียหายเพียงครั้งเดียวโดยมีสาเหตุมาจากจำเลยตำว่าผู้เสียหาย นอกจากนี้มีดที่จำเลยใช้เป็นอาวุธก็เป็นมีดทำครัวทั้งใบมีดและด้ามมีความยาวเพียงประมาณ 1 ฟุต ถือไม่ได้ว่าเป็นมีดขนาดใหญ่ บาดแผลที่ปรากฏที่มีขนาดเพียง 1 คูณ 5 เซนติเมตร ไม่ปรากฏว่ากระดูกแขนบริเวณที่ถูกฟันแตกหรือหักแต่อย่างใด ฟังไม่ได้ว่าจำเลยฟันโดยแรง ส่วนที่จำเลยพูดว่ามีงตายเสียเฉอะอยู่เลยนั้น ก็น่าจะเกิดจากความโมโหที่ทะเลาะกันและน่าจะเป็นเพียงการข่มขู่มากกว่าที่จะประสงค์ทำตามนั้นจริง พฤติการณ์ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า คงฟังได้เพียงว่าจำเลยมีเจตนาทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย

จากการศึกษาในสองกรณีที่ยกตัวอย่างจะต้องมีการดำเนินการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการระบุการกระทำความผิด การชันสูตรพลิกศพหรือการตรวจทางนิติเวชคลินิก (Clinical Forensic Medicine) ซึ่งเป็นการตรวจโดยการให้ความเห็นในเรื่องของบาดแผลเพื่อประกอบการพิจารณาคดี รวมถึงการพิพากษาคดี การตรวจนี้จะเป็นการตรวจผู้ป่วยที่แพทย์ลงความเห็นให้แก่พนักงานสอบสวน โดยอาศัยการตรวจร่างกายและวัตถุพยานต่าง ๆ เช่น การที่ผู้ป่วยได้รับอันตรายเกิดบาดแผลชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากอุบัติเหตุ การทำร้ายตัวเองหรือเกิดจากผู้อื่นทำร้าย กรณีการตายด้วยการถูกแทงจากวัตถุมีคม ลักษณะของบาดแผลที่ถูกแทงนั้น จะแตกต่างจากบาดแผลที่ถูกฟันหรือเฉือน โดยความแตกต่างของบาดแผลขึ้นอยู่กับชนิดของอาวุธและลักษณะการทำมุมของมีดที่มีต่อบาดแผลนั้น การทำมุมของมีดที่แต่ต่างกัน บาดแผลที่พบก็จะแตกต่างกันด้วย กรณีการแทงโดยมีดทำมุม 90 องศา กับผิวหนังสามารถประมาณขนาดของอาวุธมีดได้ตามความกว้างของบาดแผลแต่กรณีบาดแผลทำมุมมากกว่า 90 องศา แผลที่พบจะเป็นลักษณะของการฟันหรือเฉือน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาลักษณะบาดแผลที่ถูกแทงโดยใช้อาวุธมีด 2 ชนิด คือ มีดมีคมด้านเดียวและมีดมีคมสองด้าน ในมุมที่แต่ต่างกันจำนวน 3 มุม ได้แก่ 90, 100 และ 110 องศา เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะของบาดแผล

นำไปสู่การระบุชนิดของอาวุธที่ทำให้เกิดบาดแผลและสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบในการลำดับเหตุการณ์ในที่เกิดเหตุ (Crime Sense Reconstruction) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดต่างชนิดกัน
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ของขนาดบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดต่างชนิดที่ทำมุมต่างกัน

ทบทวนวรรณกรรม

การชันสูตรบาดแผลถูกแทง (Stab Wound) เป็นบาดแผลที่มีรูลึก อาวุธที่ทำให้เกิดบาดแผลเช่นนี้ มักจะพบได้จาก มีดพกปลายแหลม เหล็กแหลม แท่งแก้ว กรรไกร เป็นต้น กรณีถ้าเกิดบาดแผลที่ความลึกมากจะเกิดอันตรายต่ออวัยวะภายใน ทำให้เกิดเลือดชั่งภายในร่างกาย (Internal Hemorrhage) ลักษณะของบาดแผลพิจารณา ดังนี้

1. ขอบแผล จะขึ้นกับรูปร่างของอาวุธที่แทง ถ้าบาดแผลขอบเรียบจะเกิดจากอาวุธที่มีคมผิวเรียบ แต่กรณีถ้าเป็นอาวุธผิวไม่เรียบเช่น ดอกสว่าน กริช จะทำให้เกิดบาดแผลผิวไม่เรียบ
  2. รูปร่างของบาดแผล จะมีลักษณะสัมพันธ์กับอาวุธ มีดสองคมบาดแผลจะเป็นรูปรียาวปลายแหลมทั้งสองข้าง มีดคมเดียวแผลจะเป็นรูปสามเหลี่ยมชายธงเหล็กปลายแหลมจะทำให้เกิดรูกลมหรือเหลี่ยมเป็นต้น
  3. ขนาดของบาดแผล การใช้อาวุธแทงลงไปบนร่างกายแล้วชักออกตามธรรมดา ขนาดของบาดแผลจะเล็กกว่าขนาดของอาวุธเล็กน้อยเพราะการแทงลงไปทีผิวหนังและชักอาวุธออก ผิวหนังจะหดตัวกลับเล็กน้อย ในกรณีที่กระชากอาวุธเฉียงส่งผลให้บาดแผลกว้างออกไปอีก
  4. ความลึกของบาดแผล ซึ่งจะแสดงขนาดของอาวุธที่ใช้โดยความลึกนั้นจะไม่มากไปกว่าอาวุธที่ใช้ โดยกรณีแทงจนมีดดำมนั้นอาจทำให้เห็นรอยดำของอาวุธที่ประทับอยู่
  5. เลือดที่ปากบาดแผล กรณีถ้าเป็นแผลถูกแทงขนาดเล็กและลึก เลือดจะไม่ไหลออกที่ปากบาดแผลมากเพราะมีไขมันมากระจุกตัวอยู่ แต่ถ้าเป็นกรณีแผลที่มีขนาดใหญ่มาก หากเมื่อพลิกตัวศพอาจพบเลือดที่คั่งอยู่ไหลออกมา การสังเกตลักษณะของบาดแผลที่เกิดขึ้นบนผิวหนังของผู้ได้รับบาดเจ็บหรือศพ อาจนำไปสู่การประมาณประเภทอาวุธที่ใช้หรือขนาดของอาวุธ ซึ่งสามารถนำไปสู่การดำเนินคดีได้
- ขนาดของบาดแผลมีความสัมพันธ์กับขนาดของอาวุธ (Tansrisawad, n.d., pp. 10-12) ดังนี้
ความยาวของบาดแผล	=	ความกว้างของอาวุธ
ความกว้างของบาดแผล	=	ความหนาของอาวุธ
เส้นผ่านศูนย์กลางของบาดแผล	=	เส้นผ่านศูนย์กลางของอาวุธ

Jaikhunong (2015) ทำการวิจัยเรื่องการคาดคะเนลักษณะของใบมีดจากรอยที่ปรากฏบนผ้า เนื่องจากการแหง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบขนาด รูปร่าง ลักษณะของการฉีกขาด และระดับความเสียหายของเนื้อผ้าฝ้าย จากการแหงด้วยอาวุธมีดต่างชนิด ได้แก่ มีดปลอกผลไม้ มีดหั่นสแต็ก มีดพกและมีดพับ โดยใช้ท่าทางในการแหงคือท่า Short Under (SU) อยู่ใกล้เป้าหมายไม่เกิน 0.50 เมตร จับมีดแหงขึ้นโดยไม่ยกท่อนแขน (ระหว่างหัวไหล่ถึงข้อศอก) โดยให้อาสาสมัครเพศหญิง น้ำหนัก 50 กิโลกรัม ส่วนสูง 160 เซนติเมตร ใส่ชุดเกาะที่เตรียมไว้โดยมีผ้าห่อหุ้ม มีความหนา 3 ชั้น ประกอบด้วย Cutting Board หนา 0.3 เซนติเมตร โฟมหนา 10 เซนติเมตร และฟองน้ำชนิดแข็งหนา 8 เซนติเมตร โดยมีผ้าฝ้ายห่อหุ้มอยู่ชั้นนอกสุด แรงที่ใช้ในการแหงแต่ละครั้งคือ แรงสูงสุดที่ผู้แหงกระทำต่อเป้าหมาย แหงผ่านส่วนที่กว้างที่สุดของใบมีดเข้าสู่เป้าหมายแต่ไม่มีมีดตำ ทำการทดลอง 20 ครั้งและทำการวัดรอยฉีกขาด ผลการศึกษาพบว่า มีดพกมีความยาวของรอยฉีกขาดบนผ้ามากที่สุดทั้งนี้ เนื่องจากมีดพกมีความคมทั้งสองด้าน เมื่อมีการแหงจะเกิดความเสียหายเป็นสองเท่าเมื่อเทียบกับมีดที่มีคมด้านเดียว การเปรียบเทียบความกว้างของรอยฉีกขาดบนผ้า มีดหั่นสแต็กจะมีรอยฉีกขาดที่กว้างที่สุด เนื่องจากมีดหั่นสแต็กมีขอบล่างใบมีดเป็นฟันเลื่อย

Songkor (2012) ทำการวิจัยเรื่องการประมาณขนาดอาวุธจากรอยแหงบนผ้าชนิดต่าง ๆ เพื่อศึกษาขนาดของอาวุธมีดแตกต่างกัน ได้แก่ มีดปลอกผลไม้ มีดทำครัว มีดสปาร์ต้าและมีดพับกับเส้นใยผ้าต่างชนิดกัน ได้แก่ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าโพลีเอสเตอร์ และ ผ้าไนลอน ทำการทดลองแหงโดยเครื่องมือที่สามารถควบคุมทิศทางของการแหงอยู่ที่มุม 90 องศา การประมาณขนาดของอาวุธจากรอยแหงบนผ้าเป็นการวิเคราะห์จากขนาดของรอยแหงที่เกิดขึ้น โดยวัดที่ความกว้างและความยาวของรอยแหงที่ปรากฏบนผ้า โดยใช้สถิติวิเคราะห์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ผลการวิจัยพบว่า รอยแหงที่ปรากฏบนผ้า นั้นจะมีความสัมพันธ์ระหว่างความกว้างของอาวุธและความยาวของอาวุธ รอยขาดค่อนข้างเป็นเส้นตรงขอบเรียบเกิดจากอาวุธมีดที่มีคมด้านเดียว ส่วนรอยขาดที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นเส้นตรงและขอบหลุดลุ่ย เกิดจากใบมีดที่มีคมด้านหนึ่งและอีกด้านหนึ่งหยัก ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าลักษณะเฉพาะของมีดจะแสดงจุดเด่นพิเศษเมื่อแหงไปยังเส้นใยเสื้อผ้า จึงได้ความสัมพันธ์ในการประมาณขนาดอาวุธจากการแหงลงบนเสื้อผ้าคือ $\text{ขนาดมีด (ความสูง)} = 1.277 + 0.514 * \text{รอยแหงมีด}$

JJ Payne-James (2016) กล่าวถึงลักษณะบาดแผลความรุนแรงที่เกิดจากอาวุธมีคมและอธิบายลักษณะของบาดแผลแต่ละชนิด โดยบาดแผลถูกแหงเกิดการแหงของมีคมเข้าไปในผิวหนัง สิ่งที่พิจารณา คือแรงที่แหงส่งผลต่อความลึกของบาดแผล เมื่อโดนอวัยวะสำคัญหรือเส้นเลือดใหญ่ก็อาจถึงแก่ความตายได้ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความรุนแรงของบาดแผล เช่น ต้องพิจารณาถึง 1) คุณลักษณะเฉพาะของมีดที่ใช้แหง 2) ความเร็วหรือวิธีการจู่โจมของคนร้าย 3) การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้กับคนร้ายของเหยื่อ สรุปได้ว่า ลักษณะขอบบาดแผลสามารถบอกให้เห็นถึงรูปร่างของมีดว่า

มีลักษณะแบบใด เช่น มีรูปร่างคมเดียว สองคม หรือของมีคมที่เป็นเหลี่ยมแหลม ของมีคมที่เป็นทรงกลม สามารถบอกความยาวของอาวุธมีคมที่ใช้ บอกได้ถึงความคมของมีด การจุ่มของคนร้าย โดยการใช้ความเร็วและความแรงคงที่หรือไม่ บอกถึงทิศทางของการทำร้ายร่างกาย ทิศทางของการเข้าแทง และการปะทะกลับของเหยื่อ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อหาความสัมพันธ์ของขนาดบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีด 2 ชนิด ได้แก่ มีดมีคมด้านเดียวและมีดมีคมสองด้าน โดยวางมีดทำมุมขนาด 90, 100 และ 110 องศา กับหนังหมู ที่มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ความยาว 40 เซนติเมตร และหนา 2.44 เซนติเมตร โดยซึ่งติดกับกล่องโฟมที่มีน้ำหนักด้วยตะแกรงและลวดเพื่อไม่ให้หนังหมูเกิดการเคลื่อนที่เมื่อทำการยิง จากนั้นทำการยิงด้วยหน้าไม้ตามมุมที่กำหนด มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ยิงอาวุธมีดมีคมด้านเดียวที่มีขนาดความยาวของมีด 19.7 เซนติเมตร ความหนาของใบมีด 0.181 เซนติเมตร ความกว้างของใบมีด 1.76 เซนติเมตร ไปยังหนังหมูโดยยิงทำมุม 90, 100 และ 110 องศา จำนวนมุมละ 10 ครั้ง รวมจำนวน 30 ครั้ง โดยวางสเกลสำหรับวัดขนาดบาดแผลทุกครั้งและทำการบันทึกภาพ จากนั้นนำภาพที่ได้มากำหนดความกว้างของบาดแผล และความยาวของบาดแผลด้วยโปรแกรม Tracker พร้อมหาค่าเฉลี่ย

2. ยิงอาวุธมีดมีคมสองด้านที่มีขนาดความยาวของมีด 20.4 เซนติเมตร ความหนาของใบมีด 0.179 เซนติเมตร ความกว้างของใบมีด 1.82 เซนติเมตร ไปยังหนังหมูโดยยิงทำมุม 90, 100 และ 110 องศา จำนวนมุมละ 10 ครั้ง รวมจำนวน 30 ครั้ง โดยวางสเกลสำหรับวัดขนาดบาดแผลทุกครั้งและทำการบันทึกภาพ จากนั้นนำภาพที่ได้มากำหนด ความกว้างของบาดแผลและความยาวของบาดแผลด้วยโปรแกรม Tracker พร้อมหาค่าเฉลี่ย

3. ทำการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดมีคมด้านเดียวและมีดมีคมสองด้านที่ทำมุมขนาด 90, 100 และ 110 องศา

4. หาความสัมพันธ์ของขนาดบาดแผล โดยพิจารณาขนาดความกว้างของบาดแผลเทียบกับความยาวของใบมีดและขนาดความกว้างของบาดแผลเทียบกับความหนาของใบมีด ที่เกิดจากอาวุธมีคมด้านเดียวและอาวุธมีดมีคมสองด้านที่ทำมุมขนาด 90, 100 และ 110 องศา โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ One Sample t-test

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางกายภาพของบาดแผล

รูปร่างลักษณะของบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดมีคมด้านเดียว และอาวุธมีดมีคมสองด้านที่ทำมุมขนาด 90, 100 และ 110 องศา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะทางกายภาพของบาดแผล

ชนิดมีด	รูปร่างลักษณะของบาดแผล		
	มุม 90°	มุม 100°	มุม 110°
อาวุธมีด มีคมด้านเดียว			
อาวุธมีด มีคมสองด้าน			

2. ผลการทดลองวัดขนาดของบาดแผล

จากการทดลองใช้อาวุธมีด 2 ชนิด ได้แก่ อาวุธมีดมีคมด้านเดียว และอาวุธมีดมีคมสองด้าน ยิ่งไปยังหนังหมูที่มุม 90, 100 และ 110 องศา ทำการทดลองมุมละ 10 ครั้ง สามารถวัดค่าเฉลี่ยขนาดของบาดแผลได้ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขนาดของบาดแผล

ชนิดของมีด	ขนาดของมีด (เซนติเมตร)		ขนาดของบาดแผล (เซนติเมตร)			
			มุม	90°	100°	110°
มีดมีคม	หนา	0.181	กว้าง	0.123	0.127	0.220
ด้านเดียว	กว้าง	1.760	ยาว	1.730	1.750	1.220
มีดมีคม	หนา	0.179	กว้าง	0.147	0.144	0.233
สองด้าน	กว้าง	1.800	ยาว	1.910	2.050	1.420

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของใบมีดกับขนาดของบาดแผล

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของบาดแผลกับขนาดของมีด ทำการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ One Sample t-test กำหนดให้สมมติฐานงานวิจัยมี ดังนี้

H_0 : ขนาดของบาดแผลไม่แตกต่างกันกับขนาดของใบมีด

H_1 : ขนาดของบาดแผลแตกต่างกันกับขนาดของใบมีด

ผลการทดสอบแสดงดังตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ One Sample t-test ขนาดของบาดแผลกับขนาดของอาวุธมีดมีคมด้านเดียว ที่ทำมุม 90°, 100° และ 110°

บาดแผล	มุม	t	df	Sig (2-tailed)
กว้าง	90°	-1.861	9	.096
	100°	-2.141	9	.061
	110°	.879	9	.402
ยาว	90°	-.469	9	.650
	100°	-.0559	9	.954
	110°	-5.181	9	.001*

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ One Sample t-test ขนาดของบาดแผลกับขนาดของอาวุธมีดมีคม สองด้านที่ทำมุม 90°, 100° และ 110°

บาดแผล	มุม	t	df	Sig (2-tailed)
กว้าง	90°	-1.532	9	.160
	100°	-1.220	9	.254
	110°	1.946	9	.083
ยาว	90°	1.053	9	.320
	100°	1.748	9	.114
	110°	-8.276	9	.000*

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 และตารางที่ 4 พบว่า เมื่อยิงหนึ่งหมุดด้วยมีด 2 ชนิด คืออาวุธมีดมีคมด้านเดียว และอาวุธมีดมีคมสองด้าน เมื่อยิงที่มุม 90, 100 และ 110 องศา ความกว้างของบาดแผล จะมีขนาด เท่ากับความหนาของใบมีดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ ความยาวของบาดแผลจะที่ยิงทำมุม 90 องศา และ 100 องศา จะมีความยาวเท่ากับความกว้างของใบมีดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อยิงมีดทำมุมที่ 110 องศา ความยาวของบาดแผลจะไม่เท่ากับความกว้างของใบมีดซึ่งเป็นไปตาม หลักการการวัดขนาดของบาดแผลถูกแทง

สรุปและอภิปรายผล

1. ลักษณะทางกายภาพของบาดแผล

รูปร่างลักษณะของบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดมีคมด้านเดียว จะมีลักษณะของบาดแผล เป็นรูปปลายตรง ด้านที่มีคมเกิดเป็นมุมแหลม (Sharp End) บาดแผลด้านไม่มีคมจะเป็นเส้นตรงมุมฉาก โดยเมื่อมีดทำมุมกับหนึ่งหมุดที่ 90 และ 100 องศา จะมีลักษณะของบาดแผลในรูปแบบเดียวกัน แต่เมื่อมีด กระทำกับหนึ่งหมุดที่มุม 110 องศา ความยาวของบาดแผลสั้น เนื่องจากแรงกระทำของมีดต่อหนึ่งหมุด มีแรงกระทำที่น้อยกว่าการยิงหนึ่งหมุดที่มุม 90 องศา ส่วนในกรณีมีดมีคมสองด้านจะเกิดบาดแผล ที่มีมุมแหลมทั้งสองด้าน โดยเมื่อมีดทำมุมกับหนึ่งหมุดที่มุม 90, 100 และ 110 องศา ลักษณะของบาดแผล ที่เกิดขึ้นสามารถระบุได้ชัดเจนว่าเกิดจากมีดมีคมสองด้าน ความยาวของบาดแผลจะสั้นลง เมื่อมีดทำมุม กับหนึ่งหมุดมากขึ้น ซึ่งเป็นในลักษณะที่สอดคล้องกับมีดมีคมด้านเดียว

ลักษณะทางกายภาพของบาดแผล การชันสูตรพลิกศพทางนิติเวชศาสตร์ (Forensic Autopsy) เป็นการเน้นการหาสาเหตุการเสียชีวิตกับพยาธิสภาพของบาดแผล Department of Mental Health (2018) ลักษณะของบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีดมีคมด้านเดียวกับอาวุธมีดที่มีคมสองด้าน

มีลักษณะเป็นบาดแผลลึกขาดขอบเรียบ (Incised Wound) ซึ่งจากการทดลองนั้นเป็นการจำลองในลักษณะยิงใบมีดไปยังหนังหมูโดยทำมุม 90, 100 และ 110 องศา เรียกว่าบาดแผลถูกแทง (Stub Wound) บาดแผลจะมีทั้งความลึก ความกว้าง และความยาว ความลึก จะถูกกำหนดโดยการซึ่งหนังหมูไว้ที่ตระแกรงโดยมีความหนาที่ 2.44 เซนติเมตร ยิ่งอาวุธมีดที่มีคมด้านเดียวไปยังหนังหมู จะทำให้เกิดแผลลึกขนาดขอบเรียบ ลักษณะของบาดแผลด้านคมมีดจะเป็นรูปปลายตรง ด้านสันมีดทำให้เกิดลักษณะของบาดแผลตั้งฉากกับด้านปลาย และเมื่อยิงอาวุธที่มีคมสองด้านลักษณะของบาดแผลที่เกิดขึ้นจะเป็นการฉีกขาดมีมุมแหลมขอบเรียบของทั้งสองด้านกับบาดแผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ JJ Payne-James (2016) พบว่า รอยแทงที่ปรากฏบนผ้านั้นจะมีความสัมพันธ์ระหว่างความกว้างของอาวุธและความยาวของอาวุธ รอยขาดค่อนข้างเป็นเส้นตรงขอบเรียบเกิดจากอาวุธมีดที่มีคมด้านเดียว ส่วนรอยขาดที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นเส้นตรงและขอบหลุดลุ่ย เกิดจากใบมีดที่มีคมด้านหนึ่งและอีกด้านหนึ่งหัก

2. ขนาดของบาดแผล

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของใบมีดกับขนาดของบาดแผล โดยการทดลองยิงอาวุธมีด 2 ชนิด ได้แก่ อาวุธมีดมีคมด้านเดียวและอาวุธมีคมสองด้าน โดยทำมุมกับหนังหมูที่มุม 90, 100 และ 110 องศา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความหนาของใบมีดกับความกว้างของบาดแผล และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความกว้างของใบมีดกับความยาวของบาดแผล โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ One Sample t-test พบว่า

2.1 อาวุธมีดมีคมด้านเดียว เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของขนาดบาดแผลจะมีขนาดเท่ากับขนาดของใบมีด เมื่อยิงอาวุธมีดทำมุม 90 และ 100 องศา และความกว้างของบาดแผลจะเท่ากับ ความหนาของใบมีดที่อาวุธมีดทำมุม 110 องศา แต่ความยาวของบาดแผลจะมีขนาดไม่เท่ากับ ความกว้างของใบมีด สอดคล้องกับการศึกษาของ Songkor (2012) ที่พบว่า การประมาณขนาดอาวุธ จะมีความสัมพันธ์ระหว่างความกว้างของอาวุธและความยาวของอาวุธ เมื่อแทงไปยังผ้าที่มุม 90 องศา แต่เมื่อยิงมีดไปยังหนังหมูโดยทำมุม 110 องศา ขนาดความกว้างของใบมีดมีความแตกต่างกับขนาด ความยาวของบาดแผล แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีดทำมุมกับหนังหมูมากขึ้นความยาวของบาดแผลจะยาวขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Songkor (2012) พบว่า รอยแทงที่ปรากฏบนผ้านั้นจะมีความสัมพันธ์ระหว่างความกว้างของอาวุธและความยาวของอาวุธ รอยขาดค่อนข้างเป็นเส้นตรงขอบเรียบเกิดจาก อาวุธมีดที่มีคมด้านเดียว แสดงให้เห็นว่าลักษณะเฉพาะของมีดจะแสดงจุดเด่นพิเศษเมื่อแทงไปยังเส้นใย เสื้อผ้า

2.2 อาวุธมีดมีคมสองด้าน เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของขนาดบาดแผลจะมีขนาดเท่ากับขนาดของใบมีดเมื่อยิงอาวุธมีดทำมุม 90 และ 100 องศา และความกว้างของบาดแผลจะเท่ากับ ความหนาของใบมีดที่อาวุธมีดทำมุม 110 องศา แต่ความยาวของบาดแผลจะมีขนาดไม่เท่ากับ ความกว้าง

ของใบมีด หมายถึง ขนาดความกว้างของใบมีดมีความแตกต่างกับขนาดความยาวของบาดแผล สอดคล้องกับการศึกษาของ Jaikhanong (2015) พบว่า มีดที่มีคมสองด้านจะทำให้เกิดความเสียหายต่อบาดแผลและความยาวของบาดแผลจะมีความยาวมากกว่า บาดแผลที่ถูกยิงด้วยมีดมีคมด้านเดียว

จากการทดลองการยิงอาวุธมีดทั้งสองชนิดไปยังหนังหมู พบว่าความกว้างของบาดแผลสามารถใช้ระบุอาวุธที่ใช้ทำร้ายร่างกาย ทำให้ตาย หรือทำให้เกิดบาดแผลได้โดยการวัดขนาดความกว้างที่มากที่สุดของบาดแผล นำมาเปรียบเทียบกับความหนาของใบมีดจะมีค่าที่สัมพันธ์กัน ความยาวของบาดแผลพบว่า เมื่อมีทำมุมกับบาดแผลมากยิ่งขึ้นจะทำให้เกิดความเสียหายของบาดแผลมากขึ้น สามารถบอกทิศทางการทำร้ายร่างกายว่าไม่ได้แทงมาในมุม 90 องศา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Tansrisawad (n.d.) พบว่า เมื่อแทงมีดที่ทำมุม 90 องศา ความกว้างของบาดแผลจะเท่ากับ ความยาวของอาวุธมีด และความยาวของบาดแผลจะเท่ากับ ความกว้างของอาวุธมีด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการทดลองในการยิงมีดที่มุม 90, 100 และ 110 องศา ซึ่งแต่ละมุมมีขนาดที่แตกต่างกันเพิ่มขึ้นขนาดมุมละ 10 องศา ทำให้ไม่สามารถพิจารณาความแตกต่างของลักษณะบาดแผลได้ ควรมีการกำหนดมุมที่อาวุธมีดกระทำที่ขนาดต่างกันมาก และการใช้หนังหมูหนา 2.44 เซนติเมตร ซึ่งไว้กับตระแกรงเหล็กส่งผลให้มีดแทงไปยังหนังหมูได้ไม่เกินความหนาของเนื้อหมู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการทดลองกับหนังหมู ซึ่งมีความยืดหยุ่นแตกต่างจากผิวหนังมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อการศึกษาทดลองที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นควรมีการนำวัสดุที่มีความยืดหยุ่นคล้ายมนุษย์เพื่อมาทำการทดลอง และการทดลองทำเพียงกับอาวุธมีดเพียง 2 ชนิด คือ ชนิดที่มีคมด้านเดียวและชนิดที่มีคมสองด้าน เพื่อการศึกษาลักษณะบาดแผลมากอาวุธมีดมากยิ่งขึ้น ควรเพิ่มขนาดของมีดหรือประเภทของมีดให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาบาดแผลที่เกิดจากอาวุธมีด

เอกสารอ้างอิง

- Department of Mental Health (2018). *News Of The Death Toll in 2018 Has Increased 65% Highest in 5 Years. The Gun is Still the Main Weapon*. Retrieved April 19, 2020. from <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=28152>.
- Jaikhanong, N. (2015). *Estimation of Blade Characteristics from Tear in Apparel Fabrics due to Stabbing*. Chiang Mai: Graduate School, Chiang Mai University. (In Thai).

- JJ Payne-James. (2016). Injury, Fatal and Nonfatal: Sharp and Cutting-Edge Wound. *Encyclopedia of Forensic and Legal Medicine*. 2016(3), pp. 224-255.
- Surgrue, M. (2019). *Characteristic of Stab Wounds*. Retrieved April 21, 2020. from <http://www.forensicmed.co.uk/wounds/sharp-force-trauma/stab-wounds>. (In Thai).
- Songkor, S (2012). *The estimation of weapon size from stub clue on varied fabrics* The 2nd National and International Graduate Study Conference 2012, May 10-11, 2012, Silpakorn University. pp. 949-960. (In Thai).
- Tansrisawad, N. (n.d.) *Size of wound*. Retrieved April 23, 2020. from http://www.forensicchula.net/subtitle/43_%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%A5.pdf. (In Thai).
- Thai News Agency. (2020). *Summary of Famous Cases “Jitlada” Maniacally Stabbed, Child Dies, Causing Shock Agent*. Retrieved April 19, 2020. from <http://tna.mcot.net/tna-404567>. (In Thai).

นโยบายและการดำเนินงานจัดพิมพ์วารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

วารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (Journal of Royal Police Cadet Academy) ISSN 2730- 2628 (Print) ดำเนินการตีพิมพ์บทความที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการด้านกฎหมาย วิชาการตำรวจ อาชญวิทยา นิติวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และกระบวนการยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ องค์ความรู้ที่มีคุณภาพ และส่งเสริมและสนับสนุนให้ คณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป นำเสนอบทความทางวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพ แสดงถึงประโยชน์ ทั้งเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติการ อันเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล โดยบทความทุกเรื่อง จะต้องผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) โดยมีผลการประเมิน เห็นชอบให้ตีพิมพ์ อย่างน้อย 2 คน ในลักษณะผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-Blind Peer Review)

กระบวนการดำเนินงาน

1. กองบรรณาธิการเปิดรับต้นฉบับจากผู้เขียน
2. กองบรรณาธิการประชุมเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของต้นฉบับกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ รวมถึงตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการจัดรูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร และคุณภาพทางด้านวิชาการ
3. กองบรรณาธิการดำเนินการจัดส่งต้นฉบับที่ผ่านการพิจารณาไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้น ๆ
4. กองบรรณาธิการสรุปผลการประเมินคุณภาพต้นฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดส่งไปยังผู้เขียนเพื่อให้ดำเนินการแก้ไข
5. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องและคุณภาพของบทความและพิจารณาต้นฉบับวารสารฉบับที่จะจัดพิมพ์
6. คณะทำงานดำเนินการจัดรูปเล่มการจัดพิมพ์
7. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของวารสารต้นฉบับก่อนทำการจัดพิมพ์
8. คณะทำงานจัดพิมพ์และเผยแพร่วารสาร

เกณฑ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

1. ต้นฉบับมีชื่อเรื่องกระชับ ทันสมัย น่าสนใจ
2. เนื้อหาของต้นฉบับมีคุณภาพตามหลักวิชาการในสาขาวิชานั้น ๆ และประกอบด้วยองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

3. เนื้อหาของต้นฉบับมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
4. ต้นฉบับที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
5. เนื้อหาในต้นฉบับทั้งหมดควรเกิดจากการสังเคราะห์โดยผู้เขียนเอง ไม่ได้คัดลอกหรือดัดทอนมาจากผลงานของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
6. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามข้อกำหนดการเขียนต้นฉบับบทความ
7. ผู้เขียนต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และกองบรรณาธิการ
8. ผู้เขียนจะได้รับใบตอบรับการตีพิมพ์บทความในวารสาร เมื่อผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และกองบรรณาธิการ

การพิจารณาบทความ

ต้นฉบับบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) สาขาวิชานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน และส่งผลการพิจารณาแก่ผู้เขียน เพื่อปรับปรุง แก้ไขบทความ หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี เมื่อบทความผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการแล้ว ผู้เขียนจะได้รับใบตอบรับการตีพิมพ์บทความในวารสาร

ข้อกำหนดการส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

กองบรรณาธิการ ได้กำหนดระเบียบการเขียนต้นฉบับเพื่อให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้อ้างอิงประโยชน์ทางวิชาการได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ

- 1.1 บทความวิชาการ/ บทความวิจัย ความยาว 10 - 15 หน้า ขนาดกระดาษ B5
- 1.2 รูปแบบอักษร: TH SarabunPSK ขนาด 15
- 1.3 ชนิดของ File นามสกุล: doc./docx.

2. การจัดรูปแบบ

- 2.1 การเว้นระยะขอบและการเว้นระยะห่างระหว่างบรรทัด
  - 2.1.1 ด้านบนและด้านซ้ายเว้นจากขอบ 1.0 นิ้ว
  - 2.1.2 ด้านล่างและด้านขวาเว้นจากขอบ 0.5 นิ้ว
  - 2.1.3 ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1.0 บรรทัด

2.2 ขนาดของต้นฉบับ ให้พิมพ์ต้นฉบับเท่ากับขนาดกระดาษ B5 พิมพ์หน้าเดียว จำนวน 10-15 หน้า (รวมบทคัดย่อและเอกสารอ้างอิง) โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

2.2.1 ชื่อเรื่อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.2.2 ชื่อผู้เขียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 15 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา

2.2.3 ชื่อหน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัย ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา

2.2.4 หัวข้อบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย เนื้อหาบทคัดย่อไทยขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกย่อหน้า 0.5 นิ้ว จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.2.5 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทย ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ได้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาภาษาไทยขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา 3 - 4 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

2.2.6 หัวข้อบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย เนื้อหาบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกย่อหน้า 0.5 นิ้ว จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.2.8 หัวข้อคำสำคัญภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ได้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ เนื้อหาภาษาอังกฤษขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา 3 - 4 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

2.2.9 หัวข้อหลักภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

2.2.10 หัวข้อย่อภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

2.2.11 เนื้อหาภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรก ย่อหน้า 0.5 นิ้ว จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.2.12 เอกสารอ้างอิง (References) หัวข้อเอกสารอ้างอิงขนาด 14 ชนิดตัวหนา ชิดขอบซ้าย เนื้อหาให้พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้เขียนชิดขอบซ้าย หากยาวเกิน 1 บรรทัด ให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)

3. ลำดับหัวข้อในการเขียนต้นฉบับ

การเขียนต้นฉบับกำหนดให้ใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีเขียนเป็นภาษาไทย ควรแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ยกเว้นในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจน ให้ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน

3.1 เนื้อหาต้นฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนประวัติผู้เขียนและส่วนเนื้อหาบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ทั้งนี้ผู้เขียนต้องแยกทั้ง 2 ส่วนออกจากกัน

3.1.1 ส่วนประวัติผู้เขียน (ไฟล์ที่ 1) กำหนดให้เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย

- 1) ชื่อเรื่อง
- 2) ชื่อผู้เขียน โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ ยศ
- 3) หน่วยงาน สังกัด ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ อีเมล และโทรศัพท์ โดยใช้รูปแบบ

ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชื่อเรื่อง	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบลายพิมพ์ปากของฝาแฝดแท้ Comparative Analysis of Identical Twins' Lip Print Pattern
ชื่อผู้เขียน	สิบตำรวจโทหญิง พีราภรณ์ คำมะลุน Police Corporal Peeraporn Kammalun
หน่วยงาน/ สังกัด	นักศึกษาลัทธิศาสตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา นิติวิทยาศาสตร์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ Master of Science Program in Forensic Science, Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy
ที่อยู่หน่วยงาน/ สังกัด	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เลขที่ 90 หมู่ 7 อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110 Royal Police Cadet Academy, 90 Moo 7, Amphoe Sam Phran, Nakhon Pathom, Thailand 73110
อีเมล	rpcajournal@gmail.com
โทรศัพท์	08 1234 5678

3.1.2 ส่วนเนื้อหาบทความวิจัย (ไฟล์ที่ 2) กำหนดให้เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ประกอบไปด้วย

1) บทคัดย่อ จำนวน 10 - 15 บรรทัด เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน

2) คำสำคัญ (Keywords) ให้มี 3 - 4 คำ อยู่ในตำแหน่งต่อท้ายบทคัดย่อและ Abstract

3) บทนำ

4) วัตถุประสงค์

5) ทบทวนวรรณกรรม

6) ระเบียบวิธีวิจัย

7) ผลการวิจัย

8) สรุปและอภิปรายผล

9) ข้อเสนอแนะ

10) เอกสารอ้างอิง

3.1.3 ส่วนเนื้อหาบทความวิชาการ กำหนดให้เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ประกอบไปด้วย

1) บทคัดย่อ จำนวน 10 - 15 บรรทัด เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน

2) คำสำคัญ (Keywords) ให้มี 3 - 4 คำ อยู่ในตำแหน่งต่อท้ายบทคัดย่อและ Abstract

3) บทนำ

4) เนื้อหา

5) บทวิเคราะห์ วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

6) บทสรุป

7) เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิง

ให้พิมพ์เฉพาะเอกสารที่ปรากฏในบทความ เรียงตามตัวอักษร ใช้การอ้างอิงแบบ APA Style โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ หากเอกสารที่อ้างอิงไม่ได้เขียนด้วยภาษาอังกฤษ ให้แปลอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษ และวงเล็บท้ายชื่อเรื่องของเอกสารเหล่านั้นว่าต้นฉบับเป็นภาษาไทย เช่น ระบุว่า (In Thai) ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงให้ยึดถือรูปแบบตามตัวอย่างดังนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

ให้เขียนรายการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ กรณีคนไทยให้เขียนเป็นภาษาต่างประเทศ โดยให้ระบุเฉพาะนามสกุลเท่านั้น ดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ	การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ
Srikantaiah and Koeing (2000, pp. 33-45)	(Srikantaiah & Koeing, 2000, pp. 33-45)
Sinloyma (2018, p. 56)	(Sinloyma, 2018, p. 56)
Hawthorne et al. (2010)	(Hawthorne et al., 2010)
Royal Police Cadet Academy, (2020)	(Royal Police Cadet Academy, 2020)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

หนังสือ

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

American Educational Research Association. (1985). *Standards for Educational and Psychological Testing*. American Psychological Association.

Howitt, D., & Cramer, D. (2008). *Introduction to Research Methods in Psychology*. (2nd ed.). Prentice Hall.

Komarathat, D. (2008). *Cost Accounting*. (12th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Publishing. (In Thai).

Shonkoff, J., & Phillips, D. (2000). *From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development*. National Academy Press.

Smith, T., Williams, B. M., & LaBrode, M. (2019). *Citing Sources and Referencing: A Quick Guide*. Washington, DC: Scribbr.

เอกสารประกอบการประชุม หรือ รายงานสืบเนื่องจากการประชุม

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรายงานการประชุม. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Thanaraksakul, W., & Phruksaphanrat B. (2009). *Supplier Evaluation Framework Based on Balanced Scorecard with Integrated Corporate Social Responsibility Perspective*. Proceedings of the International MultiConference of Engineers and Computer Scientists 2009 Vol II IMECS 2009, March 18 - 20, 2009, Hong Kong: International Association of Engineers.

วารสาร

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้า.
<https://doi.org/xx...>

Madigan, R., Johnson, S., & Linton, P. (1995). The Language of Psychology: APA Style As Epistemology. *American Psychologist*. 50(6), 428-436.<https://doi.org/10.1037/0003-066X.50.6.428>.

Sanghuansak, S. (2018). Juvenile Delinquency Prevention Strategy in Bangkok Metropolis. *Journal of Criminology and Forensic Science*. 4(2), 1-21. (In Thai).

วิทยานิพนธ์

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ Master's Thesis หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/ Doctoral Dissertation). ชื่อมหาวิทยาลัย.

Bowler, N. (2010). *Prisoners' Mental State: A Psychosocial Perspective*. (Doctoral Dissertation). Swansea University.

Tunyaseevee, W. (2019). *Comparative Evaluation of Open Source and Commercial Tools for Digital Forensic*. (Master's Thesis). Royal Police Cadet Academy. (In Thai).

เว็บไซต์

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ วันเดือนปี. จาก <http://>.

Smith, T., & Williams, B. M. (2019). *How to Write A Discussion Section*. Retrieved October 9, 2020. from <https://www.scribbr.com/dissertation/discussion>.

Verachart, J. (2010). *Jindamane: The Thai Open Source Library System*. Retrieved August 16, 2010. from <https://libl.dpu.ac.th/Mpl46>. (In Thai).

การส่งต้นฉบับ

1. การเขียนต้นฉบับให้เป็นไปตามระเบียบและข้อกำหนดของวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
2. สามารถส่งไฟล์ต้นฉบับ (ส่วนประวัติผู้เขียน และส่วนเนื้อหา) ผ่านทางอีเมล rpcajournal@gmail.com หรือ ส่งต้นฉบับด้วยตนเอง จำนวนอย่างละ 2 ชุด ได้ที่กองบรรณาธิการวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ศูนย์บริการทางการศึกษา โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ศูนย์บริการทางการศึกษา โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

โทรศัพท์ 0 3431 2009 ต่อ 220

โทรสาร 0 3431 2036 อีเมล rpcajournal@gmail.com

Royal Police Cadet Academy